

Ekologiczne zakupy!

Podręcznik dotyczący zielonych zamówień publicznych
Wydanie trzecie

Ważna uwaga

Niniejszy podręcznik stanowi dokument służb Komisji o charakterze orientacyjnym i nie należy traktować go w żaden sposób jako wiążący dla tej instytucji. Należy również wziąć pod uwagę, że do niniejszego podręcznika wprowadzane będą korekty wynikające ze zmiany prawa unijnego, w tym zmiany dyrektyw w sprawie zamówień publicznych, oraz z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Przedstawia on stan na luty 2016 r.

Aktualizację na potrzeby trzeciego wydania podręcznika opracowano w ramach umowy nr 071201/2014/692772//SER/ENV.F.1 pomiędzy Komisją Europejską a ICLEI – Samorządami na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, przy wsparciu ze strony Public Procurement Analysis.

Europe Direct

to serwis, który pomoże Państwu uzyskać odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej.

Numer bezpłatnej infolinii (*):

00 800 67 89 10 11

(*). Niektórzy operatorzy telefonów komórkowych nie umożliwiają dostępu do numerów zaczynających się od 00 800 lub pobierają opłaty za te połączenia.

Więcej informacji na temat Unii Europejskiej dostępnych jest w internecie (<http://europa.eu>).

Dane katalogowe znajdują się na końcu niniejszej publikacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2016

Projekt: www.rebekkadold.de

Układ graficzny: Stephan Köhler (ICLEI)

ISBN: 978-92-79-56849-7

doi: 10.2779/837689

© Unia Europejska, 2016

Powielanie materiałów dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Spis treści

Wprowadzenie

Zielone zamówienia publiczne: kwestie zasadnicze

Rozdział 1 – Realizacja zielonych zamówień publicznych

- 1.1 Polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych
- 1.2. Ustalanie priorytetów i zadań dotyczących GPP
- 1.3 Szkolenie i doradztwo
- 1.4 Źródła kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych
- 1.5 Stosowanie systemów elektronicznych zamówień publicznych
- 1.6 Monitorowanie i przegląd zielonych zamówień publicznych
- 1.7 Tworzenie sieci kontaktów

Rozdział 2 – Procedura udzielania zamówień

- 2.1 Wprowadzenie
- 2.2 Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych
- 2.3 Wybór procedury
- 2.4 Konsultacje z uczestnikami rynku
- 2.5 Sporządzanie uzasadnienia biznesowego w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych
- 2.6 Umowy ramowe

Rozdział 3 – Określenie wymogów zamówienia

- 3.1 Określenie przedmiotu zamówienia
- 3.2 Środowiskowe specyfikacje techniczne
- 3.3 Określenie materiałów i metod produkcji
- 3.4 Korzystanie z ofert wariantowych
- 3.5 Stosowanie kryteriów i etykiet GPP
- 3.6 Weryfikacja zgodności ze specyfikacjami technicznymi

Rozdział 4 – Kwalifikacja i wykluczanie oferentów

- 4.1 Wprowadzenie
- 4.2 Kryteria wykluczenia
- 4.3 Kryteria kwalifikacji
- 4.4 Środki dowodowe
- 4.5 Ocena grup

Rozdział 5 – Udzielenie zamówienia

- 5.1 Ogólne zasady udzielenia zamówienia
- 5.2 Stosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia
- 5.3 Rachunek kosztów cyklu życia
- 5.4 Oferty rażąco niskie

Rozdział 6 – Klauzule dotyczące realizacji zamówienia

- 6.1 Zasady dotyczące klauzul umownych
- 6.2 Klauzule dotyczące realizacji zamówienia w odniesieniu do dostawy towarów
- 6.3 Klauzule dotyczące realizacji zamówienia w odniesieniu do realizacji robót budowlanych lub usług
- 6.4 Monitorowanie zgodności z umową

Rozdział 7 – Najważniejsze sektory dla zielonych zamówień publicznych

- 7.1 Budynki
- 7.2 Usługi gastronomiczne i cateringowe
- 7.3 Pojazdy transportu drogowego
- 7.4 Produkty wykorzystujące energię

Załącznik – Istotne prawodawstwo i strategie polityczne

Wprowadzenie

Zielone zamówienia publiczne (GPP) stanowią ważne narzędzie realizacji celów polityki ochrony środowiska odnoszących się do zmiany klimatu, wykorzystywania zasobów i zrównoważonej konsumpcji i produkcji – w szczególności biorąc pod uwagę znaczenie wydatków ponoszonych przez sektor publiczny na towary i usługi w Europie. Zielone zamówienia publiczne zdefiniowano w komunikacie Komisji Europejskiej *Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska* jako „proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest ograniczone w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku”¹. Niniejszy podręcznik przedstawia możliwości realizacji zielonych zamówień publicznych w ramach dyrektyw w sprawie zamówień publicznych z 2014 r.²

Zielone zamówienia publiczne można stosować w przypadku zamówień o wartości zarówno powyżej, jak i poniżej progu stosowania dyrektyw w sprawie zamówień publicznych. W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych z 2014 r. upoważnia się organy publiczne do uwzględnienia kwestii środowiskowych. Dotyczy to fazy poprzedzającej zamówienie, stanowiącej część samej procedury udzielania zamówień, oraz realizacji umowy. Zasady dotyczące wykluczenia i kwalifikacji mają na celu zapewnienie minimalnego stopnia przestrzegania prawa ochrony środowiska przez wykonawców i podwykonawców. Techniki takie jak rachunek kosztów cyklu życia, specyfikacja zrównoważonych procesów produkcji oraz stosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia pomagają instytucjom zamawiającym w zidentyfikowaniu ofert przyjaznych dla środowiska.

Niniejszy podręcznik ma służyć pomocą organom publicznym w pomyślnym planowaniu i realizacji zielonych zamówień publicznych. W praktyczny sposób wyjaśniono w nim możliwości, jakie daje prawo Unii Europejskiej, oraz przedstawiono proste i skuteczne

---

¹ COM (2008) 400, s. 4.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE w sprawie udzielania koncesji („dyrektywa w sprawie koncesji”); dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE („dyrektywa w sprawie sektora publicznego”); oraz dyrektywa 2014/25/UE w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE („dyrektywa sektorowa”). Niniejszy podręcznik odnosi się przede wszystkim do dyrektywy w sprawie sektora publicznego, większość takich samych możliwości realizacji zielonych zamówień publicznych przewidziano jednak również w pozostałych dwóch dyrektywach.

metody wprowadzenia kryteriów ekologicznych do zamówień publicznych. Podręcznik odzwierciedla logikę i strukturę postępowania o udzielenie zamówienia. Zawiera również wiele prawdziwych przykładów zielonych zakupów zrealizowanych przez organy publiczne na obszarze UE³. Opracowano go dla organów publicznych, ale wiele pomysłów i podejść jest równie istotnych dla nabywców w przedsiębiorstwach prywatnych. Powinien on również pomóc dostawcom i usługodawcom – szczególnie mniejszym przedsiębiorstwom (MŚP) – w lepszym zrozumieniu wymogów środowiskowych, które coraz częściej napotyka się w przetargach publicznych.

Wiele organów publicznych w Europie stosuje nie tylko procedury zielonych zamówień publicznych, lecz także zrównoważonych zamówień publicznych, w ramach których uwzględnia w decyzjach o zakupie zarówno kryteria środowiskowe, jak i społeczne. W niniejszym podręczniku rozpatrywane są w szczególności środowiskowe aspekty przetargu. W dyrektywach z 2014 r. przewiduje się także wiele nowych możliwości udzielania społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, których nie uwzględniono w tym miejscu.

Dlaczego warto dokonywać ekologicznych zakupów?

Wydatki publiczne na roboty budowlane, towary i usługi stanowią około 14% PKB UE, co daje sumę około 1,8 biliona EUR rocznie⁴. Wykorzystując swoją siłę nabywczą do wyboru towarów, usług i robót budowlanych, których wpływ na środowisko jest ograniczony, organy publiczne mogą w istotnym stopniu przyczynić się do realizacji lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych celów

Przykłady zielonych zamówień

- energooszczędne komputery;
- meble biurowe z drewna pozyskanego w zrównoważony sposób;
- niskoenergetyczne budynki;
- papier odzyskany w wyniku recyklingu;
- usługi w zakresie sprzątnięcia z wykorzystaniem środków czyszczących przyjaznych dla środowiska;
- pojazdy elektryczne, hybrydowe lub o niskiej emisji;
- energia elektryczna z odnawialnych źródeł energii.

³ Ważna uwaga: Mimo iż informacje przedstawione w niniejszym podręczniku zostały dokładnie sprawdzone, Komisja Europejska nie ponosi żadnej odpowiedzialności w związku z wymienionymi w nim konkretnymi przypadkami bądź też z podanymi stronami internetowymi.

⁴ Komisja Europejska (2015), Wskaźniki dotyczące zamówień publicznych w 2013 r. Liczby te nie obejmują wydatków poniesionych przez przedsiębiorstwa użyteczności publicznej; wcześniejsze szacunki (2011 r.), w których uwzględniono zamówienia publiczne udzielone przedsiębiorstwom użyteczności publicznej, wynosiły około 19% PKB UE, co daje sumę powyżej 2,3 biliona EUR rocznie.

w zakresie zrównoważonego rozwoju. Zielone zamówienia publiczne mogą być istotnym czynnikiem napędzającym innowacje, dostarczając sektorowi przemysłu realnych zachęt do tworzenia ekologicznych produktów i usług. Dotyczy to szczególnie sektorów, w których nabywcy publiczni mają duży udział w rynku (np. w sektorze budownictwa, usług zdrowotnych lub transportu).

Zielone zamówienia publiczne mogą również zapewnić organom publicznym oszczędności finansowe – szczególnie jeżeli wziąć pod uwagę koszty zamówienia w całym cyklu jego życia, a nie tylko cenę nabycia. Na przykład zakup produktów energooszczędnych lub o niskim zużyciu wody może pomóc znacząco obniżyć rachunki za media. Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych w produktach może ograniczyć koszty ich unieszkodliwienia. Organy, które realizują zielone zamówienia publiczne, będą lepiej przygotowane do sprostania zmieniającym się wyzwaniom w dziedzinie środowiska, np. do zmniejszania emisji gazów cieplarnianych lub dążenia do gospodarki o obiegu w większym stopniu zamkniętym.

Ramy prawne

Ramy prawne zamówień publicznych określone są w postanowieniach Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej Traktatem) oraz w dyrektywach UE w sprawie zamówień publicznych, interpretowanych zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Z perspektywy międzynarodowej UE jest związana warunkami Porozumienia w sprawie zamówień rządowych (GPA) Światowej Organizacji Handlu (WTO) oraz dwustronnymi umowami handlowymi. W praktyce zgodność z tymi instrumentami co do zasady osiąga się, rozszerzając te same prawa, które mają zastosowanie względem

Korzyści płynące z zielonych zamówień publicznych

„Zielone zamówienia publiczne są siłą napędową wzrostu gospodarczego: szacuje się, że w 2020 r. obrót w przemyśle ekologicznym osiągnie 2,2 biliona EUR”, OECD (2013)⁵.

„Gdyby uczestnicy sektora publicznego lepiej radzili sobie z ekologicznymi zakupami, mogliby rozwiązać kilka problemów jednocześnie. Poprawilibyśmy stan klimatu i środowiska, zapewniając równocześnie wzrost gospodarczy i nowe miejsca pracy w przedsiębiorstwach, które rozwijają zieloną technologię. Innymi słowy zielone zamówienia publiczne są jednym z warunków przejścia na gospodarkę ekologiczną na świecie”, duński minister środowiska (2012)⁶.

W Ratyzbonie zastosowano zielone zamówienia publiczne w zamówieniach udzielanych w sektorach użyteczności publicznej, co pomogło zaoszczędzić 10 mln EUR na kosztach energii i wody w ciągu 15 lat.

W samej Holandii poziom emisji CO₂ można byłoby obniżyć o 3 mln ton, gdyby wszystkie holenderskie organy publiczne stosowały krajowe kryteria dotyczące zrównoważonych zamówień publicznych, które obejmują kryteria ekologiczne. Zużycie energii w sektorze publicznym uległoby zmniejszeniu o 10%⁷.

⁵ „Mapping out good practices for promoting green public procurement” (OECD, 2013), s. 4. Dostępne na stronie:

<http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/ETH%282013%293&docLanguage=En>

⁶ „Green procurement is the key to green growth” (duńskie Ministerstwo Środowiska i Żywności, 2012). Dostępne na stronie: <http://eng.mim.dk/news-archive/2012/okt/20121009-green-procurement/>

⁷ „De impact van het programma duurzaam inkopen anno 2011”, s. 4 (holenderskie Ministerstwo Infrastruktury i Środowiska, 2011).

unijnych podmiotów gospodarczych, na podmioty gospodarcze posiadające siedzibę w państwach trzecich.

Wyżej wspomniane ramy tworzy zbiór przepisów i zasad, które muszą być przestrzegane przy udzielaniu zamówień publicznych. W tych ramach cele środowiskowe można realizować w różny sposób, jak wyjaśniono w niniejszym podręczniku.

Prawodawstwo sektorowe

Prawodawstwo sektorowe UE nakłada obowiązkowe wymogi dotyczące zakupu niektórych towarów i usług, na przykład poprzez ustanowienie minimalnych norm efektywności energetycznej, które muszą być stosowane. Obowiązkowe wymogi mają obecnie zastosowanie m.in. w następujących sektorach:

• **informatyczne urządzenia biurowe** – produkty informatyczne zakupione przez instytucje administracji centralnej muszą spełniać najnowsze minimalne wymagania w zakresie efektywności energetycznej, określone w unijnym rozporządzeniu w sprawie Energy Star (rozporządzenie nr 106/2008 w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych)⁸;

• **pojazdy transportu drogowego** – wszystkie instytucje zamawiające muszą w procedurze udzielania zamówień uwzględniać czynniki energetyczne i oddziaływanie pojazdów na środowisko. Zapewniono wspólną metodykę obliczania kosztów operacyjnych w całym cyklu życia pojazdu (dyrektywa 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego);

• **budynki** – wymagania minimalne dotyczące charakterystyki energetycznej stosuje się w odniesieniu do budynków publicznych; ustanawia się je na szczeblu krajowym, korzystając ze wspólnej metodyki UE. Od dnia 1 stycznia 2019 r. wszystkie nowe budynki zajmowane przez organy publiczne oraz będące ich własnością muszą być „budynkami o niemal zerowym zużyciu energii” (dyrektywa 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona)). Również w dyrektywie w sprawie efektywności energetycznej⁹ ustanawia się obowiązujące wymagania dotyczące renowacji budynków

Zasoby w zakresie zielonych zamówień publicznych na szczeblu UE

• Unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych

Aby pomóc instytucjom zamawiającym w określaniu i udzielaniu zamówień publicznych na bardziej ekologiczne produkty, usługi i roboty budowlane, opracowano (w czasie tworzenia niniejszego podręcznika) środowiskowe kryteria dotyczące zamówień publicznych w odniesieniu do 21 grup produktów i usług; kryteria te można bezpośrednio wprowadzić do dokumentacji przetargowej. Wspomniane kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych są regularnie poddawane przeglądowi i uaktualniane w celu uwzględnienia najnowszych danych naukowych dotyczących produktów, nowych technologii, zmian sytuacji na rynku oraz zmian w prawodawstwie. Większość kryteriów jest dostępna we wszystkich językach urzędowych UE.

• Punkt informacyjny

Komisja Europejska utworzyła punkt informacyjny, którego zadaniem jest rozpowszechnianie informacji na temat zielonych zamówień publicznych i udzielanie odpowiedzi na zapytania zainteresowanych podmiotów. Dane kontaktowe dostępne są na stronie internetowej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym: <http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>

• Informacje

Strona internetowa poświęcona zielonym zamówieniom publicznym jest centralnym punktem dostępu do informacji na temat praktycznych i politycznych aspektów realizacji takich zamówień. Zawiera ona linki do wielu różnych zasobów związanych z kwestiami środowiskowymi, jak również informacje o zielonych zamówieniach publicznych na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Zasoby te obejmują: wykaz wcześniejszych i aktualnych projektów związanych z zielonymi zamówieniami publicznymi, biuletyn informacyjny na temat najnowszych wiadomości i wydarzeń w dziedzinie zielonych zamówień publicznych, wykaz odpowiedzi na często zadawane pytania (FAQ), glosariusz zawierający najważniejsze terminy i pojęcia, badania, przykłady zielonych zamówień publicznych oraz niniejszy podręcznik.

Wszystkie te materiały można pobrać ze strony internetowej:

<http://ec.europa.eu/environment/gpp>

⁸ Dotyczy to zamówień na dostawy wycenianych powyżej progu stosowania dyrektyw w sprawie zamówień publicznych.

⁹ Dyrektywa 2012/27/EU w sprawie efektywności energetycznej. W załączniku III do dyrektywy zdefiniowano środki, które muszą podjąć instytucje administracji centralnej oraz które mogą zostać dobrowolnie przyjęte przez organy publiczne.

publicznych oraz umów sprzedaży lub nowych umów najmu spełniających minimalne normy efektywności energetycznej.

Ponadto niektóre państwa członkowskie posiadają przepisy szczegółowe, na mocy których tworzone są obowiązkowe normy w zakresie zielonych zamówień publicznych w odniesieniu do konkretnych sektorów lub rodzajów zamówień. Chociaż rozpatrywanie tych przepisów wykracza poza zakres niniejszego podręcznika, zamawiający powinni dopilnować, żeby być na bieżąco z wymogami krajowymi.

Zielone zamówienia publiczne w polityce UE

W wielu unijnych dziedzinach polityki i strategiach wyrażono aprobatę dla zielonych zamówień publicznych, co odzwierciedla ich uznany potencjał pod względem wspierania bardziej zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych, doprowadzenia do zmian zachowań prowadzących do zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz stymulowania innowacyjności. W przyjętym w grudniu 2015 r. planie działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym podkreśla się, że zielone zamówienia publiczne stanowią jeden ze środków niezbędnych do zapewnienia bardziej skutecznego i efektywnego wykorzystania zasobów.

W ramce przedstawiono szczegółowe materiały, które opracowano na szczeblu UE, by wesprzeć zielone zamówienia publiczne. Szczegółowy wykaz unijnych działań, strategii i przepisów związanych z zielonymi zamówieniami publicznymi można znaleźć w załączniku.

Działania krajowe i lokalne

Na poziomie krajowym większość państw członkowskich UE opublikowała już krajowe plany działania dotyczące zielonych lub zrównoważonych zamówień publicznych, w których przedstawiono

szereg działań i środków wsparcia dotyczących zielonych lub zrównoważonych zamówień publicznych¹⁰. W wielu z nich wyznaczono cele w zakresie zielonych lub zrównoważonych zamówień publicznych w odniesieniu do całego zamówienia bądź poszczególnych grup produktów i usług.

Wiele krajów i regionów opracowało również

Zielone przetargi w Irlandii

W 2012 r. Irlandia przyjęła plan działania dotyczący zielonych zamówień publicznych o nazwie *Green Tenders* (Zielone przetargi). Ustanowiono w nim cele, zgodnie z którymi liczba wszystkich zielonych zamówień publicznych w ośmiu grupach produktów i usług powinna wynosić pięćdziesiąt procent. W 2014 r. Agencja Ochrony Środowiska opublikowała obszerny zestaw kryteriów i wytycznych, by pomóc organom w osiągnięciu tego celu. Kryteria te oparto na kryteriach ustanowionych na szczeblu UE, z uwzględnieniem specyficznych wzorców zakupowych i struktury rynku w Irlandii. W wytycznych tych uwzględniono także zarówno unijne, jak i krajowe prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm

zbiory kryteriów dotyczących zielonych lub zrównoważonych zamówień publicznych. W wielu przypadkach są one podobne do unijnych kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych, lecz dostosowane są do konkretnych okoliczności lub priorytetów organów tworzących te kryteria. Większość zbiorów kryteriów opiera się na danych z oceny cyklu życia (LCA), jeżeli są one dostępne, oraz oznakowaniach ekologicznych i dowodach stanowiących podstawę tych oznakowań¹¹.

Poszczególne instytucje zamawiające na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym przyjęły również praktyki w dziedzinie zielonych i zrównoważonych zamówień publicznych. W niektórych przypadkach ich działania wpływały na kształt krajowych planów działania lub były wykorzystywane jako przykłady w innych państwach członkowskich. Wiele takich przykładów można znaleźć w niniejszym podręczniku, a w całej UE nieustannie wprowadza się coraz więcej dobrych praktyk. Zbiór ponad 100 takich przykładów można znaleźć na stronie:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm.

---

¹¹ Zob. Evans, Ewing, Mouat i Nuttall „Assessment and Comparison of National Green and Sustainable Public Procurement Criteria and Underlying Schemes” (2010), dokument dostępny na stronie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm

Zielone zamówienia publiczne: Kwestie zasadnicze

W niniejszym podręczniku objaśniono proces dokonywania ekologicznych zakupów, analizując każdy etap procedury udzielania zamówień. Poniżej wymieniono podstawowe kroki wraz z odesłaniem do sekcji podręcznika zawierających więcej informacji.

Wprowadzenie

- zapoznanie się z **zakresem zielonych zamówień publicznych i potencjalnymi korzyściami** wynikającymi z tych zamówień, a także z dostępnymi zasobami;

Rozdział 1

- zobowiązanie się do udzielania zielonych zamówień i zapewnienie wsparcia politycznego poprzez przyjęcie **polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych**, obejmującej jasne **definicje** i wyraźne **cele** odpowiednie dla danej organizacji;
- ustalenie **priorytetów** w odniesieniu do grup produktów i usług będących przedmiotem zamówienia poprzez zbadanie istniejących **kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych, oznakowań ekologicznych** i innych źródeł;
- wdrożenie działań **informacyjnych, szkoleniowych**, w zakresie **tworzenia sieci kontaktów i monitorowania**, aby zapewnić osiągnięcie celów;

Rozdział 2

- rozważenie wpływu wymogów ekologicznych na **procedurę udzielania zamówień** na wybrane towary i usługi oraz sposobu wdrożenia tych wymogów zgodnie z **obowiązkami prawnymi**;
- dokonanie przeglądu produktów i usług dostępnych na rynku przez **skontaktowanie się z dostawcami i opracowanie uzasadnienia biznesowego** (ang. *business case*) w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych w oparciu o **rachunek kosztów cyklu życia**;

Rozdział 3

- określenie w ramach przetargu **przedmiotu i specyfikacji technicznych** zamówienia w sposób uwzględniający wpływ na środowisko w całym cyklu życia nabywanych towarów, usług lub robót budowlanych i rozważenie użycia **etykiet** w celu zdefiniowania wymogów;

Rozdział 4

- zastosowanie – w stosownych przypadkach – kryteriów kwalifikacji opartych na **środowiskowej zdolności technicznej** lub **środkach zarządzania środowiskowego i zarządzania łańcuchem dostaw** oraz **wykluczenie oferentów, którzy nie przestrzegają obowiązującego prawa ochrony środowiska**;

Rozdział 5

- ustalenie **kryteriów udzielenia zamówienia**, które zachęcają oferentów do zapewnienia jeszcze wyższego poziomu efektywności środowiskowej niż określony przez zamawiającego, i stosowanie ich w przejrzysty sposób; ocena **kosztów cyklu życia** przy porównaniu ofert i przypadków odrzucenia **ofert rażąco niskich**, jeżeli nie są one zgodne z prawem ochrony środowiska;

Rozdział 6

- ustalenie **klauzul dotyczących realizacji zamówienia**, w których podkreśla się zobowiązania środowiskowe podjęte przez dostawców lub usługodawców, oraz zapewnienie odpowiednich **środków zaradczych** w razie niedopełnienia tych zobowiązań; Zagwarantowanie, że istnieje system **monitorowania** tych zobowiązań oraz że stosuje się je także wobec **podwykonawców**;

Rozdział 7

- określenie konkretnych metodyk w zakresie zielonych zamówień publicznych do stosowania w przetargach w sektorach o znaczącym wpływie, takich jak sektory: **budynków biurowych, żywności i cateringu, pojazdów i produktów wykorzystujących energię.**

Rozdział 1 – Realizacja zielonych zamówień publicznych

Realizacja zielonych zamówień publicznych wymaga pewnego planowania: określenia zakresu zielonych zamówień publicznych w danej organizacji, ustalenia priorytetów i celów w odniesieniu do działań, zorganizowania odpowiedniego szkolenia dla pracowników i

monitorowania wykonania zamówienia. Wszystkie te elementy mogą stanowić część polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych. Należy je także wesprzeć za pomocą procedur operacyjnych i systemów elektronicznych zamówień publicznych danej organizacji.

Wytyczne przedstawione w niniejszym rozdziale dotyczą każdego organu publicznego, który zamierza realizować zielone zamówienia publiczne. W większości państw UE ustanowiono krajowe plany działania dotyczące zielonych zamówień publicznych¹², których wpływ na strategiczne podejście do wdrożenia mogą odczuć organy w danym kraju, np. pod względem wyznaczonych celów, grup produktów priorytetowych i wymogów dotyczących monitorowania.

1.1 Polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych

Wiele organów publicznych w Europie przyjęło podejście polegające na ustanowieniu polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych lub włączeniu do innej dziedziny polityki zobowiązań dotyczących udzielania zielonych zamówień publicznych. Zielone zamówienia publiczne wymagają efektywnej współpracy między różnymi departamentami i pracownikami w obrębie danej organizacji. Za ważny czynnik, który decyduje o powodzeniu zielonych zamówień publicznych, uważa się na ogół wsparcie na wysokim szczeblu.

Aby uzyskać maksymalną skuteczność, w polityce w zakresie zielonych zamówień publicznych należy:

- ująć wyraźne cele, priorytety i ramy czasowe (zob. sekcja 1.2);

---

¹² Dalsze informacje dotyczące krajowych planów działania można znaleźć pod adresem: http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm

- wskazać zakres działań w zakresie zamówień (czy polityka ta obejmuje całą instytucję, czy tylko niektóre wydziały? Jakie grupy produktów i usług obejmuje?);
- wskazać osobę odpowiedzialną za wdrażanie polityki;
- uwzględnić mechanizm odpowiedniego monitorowania wykonania (zob. sekcja 1.5).

Polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych powinna być dostosowana do istniejących działań i strategii politycznych odnoszących się do zamówień publicznych oraz zrównoważonego działania organizacji. Zazwyczaj konieczny jest wkład wewnętrznych użytkowników, dostawców i kierownictwa, by można było wdrożyć tę politykę. Można również skorzystać z doradztwa zewnętrznego lub zwrócić się z prośbą o dokonanie wzajemnej oceny do innych organizacji z sektora publicznego wdrażających zielone zamówienia publiczne lub do sieci, o których mowa w sekcji 1.7.

Po wdrożeniu polityki należy ustalić formę operacyjnego planu wdrażania, w którym przedstawione będą w skrócie konkretne zadania, obowiązki i harmonogram. Informacje na temat polityki i planu wdrażania należy następnie rozpowszechnić możliwie szeroko, a zwłaszcza trzeba przekazać je pracownikom, których te kwestie dotyczą w najwyższym stopniu oraz dostawcom, którzy mają pewną rolę do odegrania w realizacji polityki.

1.1.1 Utworzenie grupy roboczej

Wdrożenie zielonych zamówień publicznych wymaga zaangażowania i współpracy między różnymi departamentami i pracownikami w obrębie danej organizacji. Prawdopodobnie do grupy tej trzeba będzie włączyć urzędników odpowiedzialnych za finanse, kwestie środowiskowe i zamówienia, jak również przedstawicieli niektórych specjalistycznych departamentów, takich jak: budownictwo, energetyka lub technologie informatyczne.

W przypadku wielu organów obowiązki związane z zakupami są rozproszone między departamentami. Utworzenie grupy roboczej z udziałem przedstawicieli różnych departamentów może pomóc zapewnić zaangażowanie wszystkich zainteresowanych osób oraz zagwarantować, że przy opracowywaniu polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych, ustalaniu priorytetów i celów oraz ocenianiu potrzeb w zakresie szkolenia zaspokojone zostaną wszystkie te potrzeby.

1.2. Ustalanie priorytetów i zadań dotyczących GPP

Wprowadzenie zielonych zamówień publicznych do procedur zazwyczaj wymaga stosowania podejścia stopniowego. Jedną z metod polega na wybraniu niewielkiej liczby grup produktów i usług, na których można się początkowo skupić. Działania pilotażowe w ramach poszczególnych departamentów, które są najbardziej chętne do udziału, mogą służyć zademonstrowaniu udanej realizacji zamówienia i zyskaniu szerszej aprobaty.

1.2.1 Szeregowanie pod względem ważności

Podczas określania sektorów produktów, usług i robót budowlanych, które należy potraktować priorytetowo, trzeba na początku pamiętać o trzech głównych czynnikach¹⁴:

- **wpływie na środowisko** – należy wybrać te produkty (np. tabor samochodowy) lub usługi (np. usługi w zakresie sprzątnięcia), które w swoim cyklu życia wywierają duży wpływ na środowisko;
- **znaczeniu budżetowym** – należy skoncentrować wysiłki na obszarach znaczących wydatków w ramach danego organu;
- **potencjalnym wpływie na rynek** – należy skoncentrować się na obszarach, w których

Planowanie zrównoważonych zamówień na żywność w Wielkiej Brytanii

W 2014 r. Departament Środowiska, Żywności i Spraw Wiejskich (Defra) stworzył ramy zrównoważonych zamówień na żywność o nazwie: *A Plan for Public Procurement*¹³ [Plan zamówień publicznych]. W tym zatwierdzonym przez premiera Wielkiej Brytanii planie przedstawiono konkretną wizję zrównoważonych zamówień na żywność, ich cele oraz rezultaty. Obejmuje on współpracę z dostawcami oraz udzielanie im wsparcia na rzecz produkowania i dostarczania zrównoważonej żywności oraz świadczenia zrównoważonych usług cateringowych. Polityka ta obejmuje podejście do opłacalności oparte na zrównoważonej karcie wyników, w którym uwzględnia się wykorzystywanie zasobów, takich jak energia, woda i ścieki, wpływ na środowisko, odmiany i sezonowość, dobrostan zwierząt oraz sprawiedliwy i etyczny handel.

¹³ Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/332756/food-plan-july-2014.pdf

¹⁴ Komisja Europejska i większość państw członkowskich UE uwzględniły te czynniki przy wyborze grup produktów i usług na potrzeby opracowania kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych.

istnieje największy potencjał wpływania na rynek. Może to wynikać z rozmiaru lub widoczności zamówienia bądź ze znaczenia przywiązywanego przez dostawców do posiadania klientów z sektora publicznego.

Przy dokonywaniu ostatecznego wyboru sektorów należy następnie wziąć również pod uwagę szereg innych czynników:

- **Priorytety polityczne.** Czy istnieją szczególne lokalne priorytety środowiskowe takie jak: jakość powietrza w miastach, zużycie energii/wody, gospodarowanie odpadami lub przystosowanie się do zmiany klimatu, do realizacji których można się przyłączyć?

- **Dostępność na rynku rozwiązań alternatywnych przyjaznych dla środowiska.** Badanie rynku może przydać się do ustalenia, czy dostępne są odpowiednie rozwiązania alternatywne, które oferują mniejszy wpływ na środowisko. Kontrola odpowiednich etykiet i certyfikacji środowiskowych.

- **Kwestie związane z kosztami.** Czy istnieje prawdopodobieństwo, że bardziej ekologiczne rozwiązania alternatywne pozostaną neutralne pod względem kosztów, czy też będą miały wpływ na budżet? W ocenie „kosztu” należy wziąć pod uwagę wszystkie koszty w całym cyklu życia: cenę nabycia, koszty użytkowania (np. zużycia energii/wody, obsługi technicznej) i koszty unieszkodliwienia (zob. sekcja 5.3). W niektórych przypadkach dotacje lub subsydia mogą być dostępne dla inwestycji w bardziej ekologiczne warianty, warto jest więc szukać odpowiednich programów.

- **Dostępność kryteriów.** W odniesieniu do wielu grup produktów i usług opracowano kryteria zielonych zakupów, które można wprowadzić bezpośrednio do oferty bez konieczności przeprowadzania długich badań nad cechami efektywności środowiskowej i badania rynku. W momencie tworzenia niniejszego podręcznika unijne kryteria w zakresie zielonych zamówień publicznych obejmują 21 grup produktów i usług i są dostępne zarówno w wersji podstawowej, jak i kompleksowej (zob. sekcja 1.4.1). W wielu krajach UE dostępne są również kryteria krajowe lub regionalne.

- **Widoczność.** W jakim stopniu działania w zakresie zielonych zamówień publicznych będą widoczne dla społeczeństwa, rynku, innych instytucji zamawiających i własnych pracowników? Czy podmioty te będą sobie zdawać sprawę z tego, że podejmowane są wysiłki, których celem jest poprawa efektywności środowiskowej? Istotne zmiany, takie jak rodzaj pojazdów używanych przez dany organ lub przestawienie się na żywność ekologiczną w stołówce, mogą pomóc w budowaniu świadomości na temat

polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych oraz poprawić wizerunek danej organizacji.

• **Kwestie praktyczne.** Czy zbliża się termin przedłużenia jakichkolwiek ważnych umów lub czy obowiązują jakiegokolwiek długoterminowe umowy dotyczące określonych grup produktów/usług? Ile czasu i środków finansowych jest dostępnych na realizację zamówienia? Czy istnieją jakieś szczególne grupy produktów/usług, w odniesieniu do których dostępna jest już pewna wiedza fachowa w zakresie środowiska?

1.2.2 Wyznaczanie celów w zakresie zielonych zamówień publicznych

Wyraźnie określone cele są niezbędne do oceniania postępów i informowania danej organizacji i ogółu społeczeństwa o swoich zamiarach.

Cele mogą obejmować:

- ogólne cele dotyczące zamówień – np. do 2018 r. 80% zamówień publicznych (pod względem wartości i liczby ofert) powinno zawierać kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych. Cele na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym mogą się różnić;

- cele dotyczące konkretnych produktów/usług – np. do 2017 r. 60% posiłków podawanych w stołówkach szkolnych powinno być ekologicznych lub do 2018 r. we wszystkich usługach w zakresie sprzątnięcia należy używać środków spełniających normy środowiskowe związane z kryteriami oznakowania ekologicznego UE;

- cele operacyjne – np. do 2017 r. wszyscy pracownicy zajmujący się zamówieniami przejdą szkolenie w zakresie zielonych zamówień publicznych lub wytyczne dotyczące takich zamówień będą dostępne w intranecie danego organu dla wszystkich pracowników.

Przy rozważaniu celów w zakresie zamówień publicznych ważne jest dysponowanie jasną definicją operacyjną tego, co uznaje się za zielone zamówienie publiczne. W odniesieniu do wielu celów wyznaczonych na szczeblu krajowym przez państwa członkowskie oferty uważa się za zielone, jeżeli uwzględniają krajowe lub unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych.

1.3 Szkolenie i doradztwo

Aby skutecznie realizować zielone zamówienia publiczne, pracownicy muszą posiadać odpowiednie umiejętności praktyczne, wiedzę i dostęp do informacji. Na przykład potrzebne mogą być szkolenie i wytyczne dotyczące następujących zagadnień:

Cele rządu flamandzkiego w zakresie zrównoważonych zamówień

Rząd flamandzki w Belgii wyznaczył cel, zgodnie z którym do 2020 r. 100% jego zamówień publicznych musi spełniać określone kryteria w zakresie zrównoważonych zamówień. Kroki prowadzące do osiągnięcia tego celu zostaną określone w serii planów działania na lata 2009–2011, 2012–2014, 2015–2017 i 2018–2020. Każdy plan działania będzie zawierał wytyczne, kryteria i mechanizmy monitorowania, co ma służyć zagwarantowaniu, że wszystkie departamenty rządowe będą w stanie osiągnąć wyznaczony cel.

- sposobów włączania aspektów środowiskowych do postępowań o udzielenie zamówienia (zob. rozdziały 2–7);
- miejsc, w których można szukać pomocy w opracowaniu kryteriów środowiskowych (zob. sekcja 1.4 i rozdział 3);
- sposobów oceniania i weryfikowania twierdzeń oferentów dotyczących ekologiczności (zob. sekcje 3.6 i 5.2);
- sposobów oceniania kosztów cyklu życia w ramach procedury przetargowej (zob. sekcja 5.3).

Niniejszy podręcznik stanowi wprowadzenie do tych zagadnień i zawiera odesłania do źródeł dalszych informacji i wytycznych, jeśli są dostępne. Nie zastępuje jednak kompleksowego szkolenia w zakresie zielonych zamówień publicznych.

W wielu krajach i regionach UE istnieją programy szkoleń w zakresie zielonych zamówień publicznych. Stanowią one niezależne moduły szkoleniowe lub są zintegrowane z bardziej ogólnym szkoleniem dotyczącym zamówień publicznych.

Szkolenie w zakresie zielonych zamówień publicznych na Sardynii we Włoszech

Ecosportelli GPP, należące do sardyńskiej regionalnej sieci zielonych zamówień publicznych, zapewnia wsparcie władzom prowincji i gmin oraz innym podmiotom prawa publicznego i lokalnym przedsiębiorstwom na rzecz zielonych i zrównoważonych zamówień. Działania obejmują „laboratoria techniczne”, czyli warsztaty szkoleniowe zorganizowane na wszystkich regionalnych terytoriach, by pomóc uczestnikom w opracowywaniu i wdrażaniu konkretnych działań, takich jak: procedury, polityki, strategie lub zachowania odnoszące się do zielonych zakupów. Dzięki szkoleniu zamawiający w dużym stopniu zaangażowali się w zielone zamówienia publiczne, także w małych gminach. Z analizy wynika również, że wzrosła liczba zielonych ofert składanych przez lokalne przedsiębiorstwa.

Niektóre organy publiczne opracowały także wytyczne dotyczące zalecanego sposobu realizowania zielonych zamówień publicznych w ramach działań związanych z zamówieniami. Wytyczne te mogą obejmować na przykład określone kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych, które powinny być stosowane w przypadku niektórych grup produktów i usług.

Często na szczeblu krajowym dostępne są podręczniki i narzędzia zamieszczane na stronach internetowych poświęconych zielonym zamówieniom publicznym, a w niektórych przypadkach istnieją krajowe punkty informacyjne związane z tego rodzaju zamówieniami. Istnieje również punkt informacyjny na poziomie europejskim i można się z nim skontaktować, korzystając z danych kontaktowych dostępnych na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym pod adresem:
<http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>.

Centrum wiedzy fachowej w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych i zamówień innowacyjnych w Holandii.

PIANOo, duńskie centrum wiedzy eksperckiej w zakresie zamówień publicznych, pracuje na rzecz sieci skupiającej około 3 500 specjalistów ds. zamówień publicznych oraz współpracuje z nią. Dzięki niemu wszyscy duńscy specjaliści ds. zamówień publicznych mogą znaleźć informacje i instrumenty dotyczące zrównoważonych zamówień publicznych i zamówień innowacyjnych. PIANOo zapewnia narzędzia i zasoby, m.in. platformę prywatnych dyskusji, dostęp do narzędzi edukacyjnych i najlepszych praktyk, coaching w zakresie wdrożenia, grupy robocze oraz kurs prawa zamówień publicznych organizowany przez PIANOo. PIANOo stymuluje wysoki poziom profesjonalizmu w zamówieniach w Holandii, poprawia zrównoważony charakter zamówień oraz ułatwia interakcje z rynkiem.

1.4 Źródła kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych

Termin „kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych” obejmuje nie tylko kryteria kwalifikacji i udzielenia zamówienia, ale również specyfikacje i klauzule służące realizacji takiego zamówienia. Określenie źródeł kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych to ważny etap realizacji tych zamówień.

1.4.1 Unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych

Jak wspomniano we wprowadzeniu, UE opracowała kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych dla szeregu grup produktów i usług, które są regularnie poddawane przeglądowi i uaktualniane. Kryteria te mają być włączane bezpośrednio do dokumentacji przetargowej i zawierać informacje na temat metod weryfikacji. Większość kryteriów jest dostępna we wszystkich językach urzędowych UE.

W momencie tworzenia niniejszego podręcznika kryteria obejmowały następujące grupy produktów i usług¹⁵:

- środki czyszczące i usługi w zakresie sprzątnia;
- papier do kopiowania i papier graficzny;

¹⁵ Informacje na temat aktualnej listy kryteriów można znaleźć na stronie internetowej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym: http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

- kogeneracja (CHP);
- budynki biurowe;
- sprzęt elektryczny i elektroniczny wykorzystywany w sektorze opieki zdrowotnej;
- energia elektryczna;
- usługi gastronomiczne i cateringowe;
- meble;
- produkty i usługi ogrodnicze;
- urządzenia przetwarzające obraz;
- oświetlenie wewnątrz budynku;
- informatyczne urządzenia biurowe;
- projektowanie, budowa i konserwacja dróg;
- armatura sanitarna;
- oświetlenie uliczne i sygnalizacja świetlna;
- wyroby włókiennicze;
- toalety i pisuary;
- transport;
- panele ścienne;
- infrastruktura ściekowa;
- grzejniki wodne.

Kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych są oparte na danych pochodzących z różnych źródeł, a dla każdej grupy produktów przygotowywane jest sprawozdanie dotyczące zagadnień technicznych w celu ustalenia uwzględnianych aspektów. W bazie dowodowej wykorzystuje się dostępne informacje i dane naukowe, przyjmuje się podejście oparte na cyklu życia i angażuje się różne zainteresowane podmioty. Od 2011 r. proces opracowywania kryteriów dla większości grup produktowych jest prowadzony przez Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej w Sewilli (Hiszpania)¹⁶.

Kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych mają dwa „poziomy” w odniesieniu do każdego objętego nimi sektora:

- **kryteria podstawowe** opracowano w sposób ułatwiający stosowanie zielonych zamówień publicznych, skupienie się na kluczowych obszarach efektywności środowiskowej produktu lub usługi oraz utrzymanie kosztów administracyjnych przedsiębiorstw na minimalnym poziomie;
- **kryteria kompleksowe** uwzględniają więcej aspektów lub wyższe poziomy efektywności środowiskowej oraz są przeznaczone do użytku przez organy, które pragną zwiększyć wsparcie na realizację celów dotyczących środowiska i innowacyjności.

Wszystkie unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych wraz ze sprawozdaniami dotyczącymi zagadnień technicznych, w których określono najważniejsze ustalenia względem doboru kryteriów, można pobrać ze strony internetowej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym (<http://ec.europa.eu/environment/gpp>). Pomoc w

---

¹⁶ Więcej szczegółów na temat opracowywanych kryteriów znajduje się pod adresem http://susproc.jrc.ec.europa.eu/product_bureau/projects.html

interpretacji i stosowaniu kryteriów można uzyskać, kontaktując się z punktem informacyjnym związanym z zielonymi zamówieniami publicznymi.

1.4.2 Inne źródła kryteriów

Poza unijnymi kryteriami dotyczącymi zielonych zamówień publicznych liczne organy międzynarodowe, krajowe i regionalne opracowały zbiory kryteriów dla wielu różnych grup produktów i usług. Procesy przyjmowania tych kryteriów są różne, chociaż wiele z nich jest podobnych do unijnego systemu zielonych zamówień publicznych. Linki do niektórych głównych kryteriów są dostępne na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym.

1.4.3 Etykiety

Istnieje wiele etykiet środowiskowych, których celem jest ułatwienie nabywcom znalezienia zrównoważonych produktów i usług. Najbardziej wartościowe etykiety pod względem zielonych zamówień publicznych to etykiety oparte na obiektywnych i przejrzystych kryteriach oraz etykiety nadawane przez niezależne podmioty. Etykiety mogą odgrywać ważną rolę przy opracowywaniu specyfikacji technicznych i kryteriów udzielenia zamówienia oraz podczas weryfikacji zgodności. Szczegółowe zasady, które obowiązują w przypadku stosowania etykiet na potrzeby zamówień publicznych, omówiono w odpowiednich sekcjach niniejszego podręcznika¹⁷.

Poniżej przedstawiono różne rodzaje etykiet środowiskowych:

etykiety oparte na szerokim zestawie kryteriów

– to najbardziej popularny rodzaj etykiety środowiskowej, a także najczęściej stosowany do celów zielonych zamówień publicznych.

Podstawą etykiet opartych na szerokim zestawie kryteriów są informacje naukowe na temat

wpływu produktu lub usługi na środowisko w ciągu całego cyklu życia, od momentu pozyskania surowców, poprzez produkcję i dystrybucję, etap użytkowania, aż po trwałe składowanie. Każda etykieta wiąże się z normami, które są wyznaczone przez szereg kryteriów stosowanych dla konkretnych etykiet. Dla każdej wyszczególnionej grupy produktów lub usług obowiązują różne grupy kryteriów. Przykładem tego rodzaju etykiet są: **oznakowanie**

Oznakowanie ekologiczne UE

Oznakowanie ekologiczne UE ustanowiono w 1992 r., aby zachęcić przedsiębiorstwa do wprowadzania do obrotu produktów i usług, które są bardziej przyjazne dla środowiska. Produkty i usługi, którym przyznano oznakowanie ekologiczne UE, opatrzone są logo w postaci kwiatu, co umożliwi konsumentom – w tym nabywcom publicznym i prywatnym – ich łatwe zidentyfikowanie. Obecnie oznakowanie ekologiczne UE obejmuje 34 produkty i usługi, w tym papier, wyroby włókiennicze, środki czyszczące, smary, urządzenia, artykuły gospodarstwa domowego i produkty ogrodnicze oraz obiekty zakwaterowania turystycznego.

Sukcesywnie dodawane są kolejne grupy produktów i usług.

¹⁷ Zob. sekcje 3.5 i 5.2.3.

ekologiczne UE (kwiat)¹⁸ oraz oznakowania **NordicSwan** (Skandynawski Łabędź)¹⁹ i **Blue Angel** (Niebieski Anioł)²⁰.

etykiety dotyczące tylko jednego aspektu produktu – są oparte na co najmniej jednym kryterium wyniku pozytywnego/negatywnego związanym z określonym zagadnieniem, np. efektywnością energetyczną. Jeśli produkt spełnia te kryteria, może znaleźć się na nim dana etykieta. Przykładem takich etykiet są: **oznakowanie ekologiczne UE** lub oznakowanie **Energy Star** w odniesieniu do sprzętu biurowego.

etykiety stosowane w konkretnych sektorach – to etykiety obejmujące systemy certyfikacji w leśnictwie, które obsługują organizacje takie jak **FSC** (ang. *Forest Stewardship Council*, Rada Dobrej Gospodarki Leśnej)²¹ lub **PEFC** (ang. *Programme for the Endorsement of Forest Certification*, Program Zatwierdzania Systemów Certyfikacji Leśnej)²².

etykiety dotyczące oceny produktów – polegają raczej na klasyfikowaniu produktów lub usług według ich efektywności środowiskowej związanej z danym zagadnieniem niż na stosowaniu kryteriów wyniku pozytywnego/negatywnego. Przykładem tej etykiety jest **unijna etykieta efektywności energetycznej**, która polega na szeregowaniu produktów

związanych z energią według ich efektywności energetycznej²³.

Kryteria stanowiące podstawę wszystkich wyżej wymienionych etykiet są publicznie dostępne. Jak omówiono w sekcji 3.5, w dyrektywach w sprawie zamówień publicznych wyróżnia się etykiety, w przypadku których wszystkie kryteria dotyczą przedmiotu umowy, oraz takie, które zawierają szerszą gamę kryteriów, np. związanych z powszechnymi praktykami zarządzania.

¹⁸ Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej: <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>

¹⁹ Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej <http://www.svanen.se/en>

²⁰ Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej <http://www.blauer-engel.de/en>

²¹ Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej <http://www.fsc.org>

²² Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej <http://www.pefc.org>

²³ Więcej informacji można znaleźć na stronie:

http://ec.europa.eu/energy/efficiency/labelling/energy_labelling_en.htm. W czerwcu 2015 r. Komisja przedstawiła wniosek w sprawie przeglądu znakowania efektywności energetycznej w celu przywrócenia skali A-G, gdzie A to najbardziej efektywna klasa, a G najmniej efektywna. Wniosek ten można znaleźć w dokumencie **COM(2015) 341 final**.

1.5. Stosowanie systemów elektronicznych zamówień publicznych

W dyrektywach z 2014 r. przewiduje się przejście na system przeprowadzania przetargów w sposób całkowicie elektroniczny do 2018 r. (a w przypadku centralnych jednostek zakupujących do 2017 r.)²⁴. W większości państw członkowskich korzystanie z systemów elektronicznych zamówień publicznych odbywa się na bardzo zaawansowanym poziomie, przy czym systemy te mogą być cennym narzędziem we wdrażaniu zielonych zamówień publicznych. W szczególności systemy elektronicznych zamówień publicznych umożliwiają śledzenie stosowania kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych oraz zweryfikowanie, czy dostawcy przekazali wymagane informacje w celu wykazania zgodności. Dzięki temu łatwiej jest stwierdzić, czy polityka zielonych zamówień publicznych jest skuteczna, i wykorzystać tę wiedzę w działaniach obejmujących monitorowanie i przegląd, o których mowa poniżej.

Wybierając system elektronicznych zamówień publicznych lub dostosowując go tak, aby był pomocny we wdrażaniu zielonych zamówień publicznych, warto rozważyć następujące aspekty:

- Czy możliwe jest wyraźne oznakowanie i śledzenie zamówień uwzględniających kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych?
- Czy możliwa jest integracja systemu ze źródłami kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych (np. z baz danych lub etykiet), tak aby można było łatwo włączyć je do zamówień?
- Czy system ułatwia rachunek kosztów cyklu życia, np. dzięki wbudowanemu w tym celu narzędziu?
- Czy dzięki systemowi nowym dostawcom będzie łatwo dowiedzieć się o wymaganiach dotyczących zielonych zamówień publicznych?

Systemy elektroniczne mają wpływ na procedurę udzielania zamówień, ważne jest zatem, aby nie ignorować ich roli we wdrażaniu zielonych zamówień publicznych.

---

²⁴ Artykuł 22 i 90 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE.

1.6 Monitorowanie i przegląd zielonych zamówień publicznych

Ocena postępów w realizacji celów wymaga wprowadzenia efektywnego systemu monitorowania. Powinno to doprowadzić do utworzenia rejestru ofert lub udzielonych zamówień, w których ujęto kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych. Najlepiej byłoby, gdyby wprowadzony system monitorowania uwzględniał również informacje na temat podjętej decyzji o zakupie pod względem jej wpływu na środowisko.

Kilka państw członkowskich UE wprowadziło systemy monitorowania realizacji zielonych zamówień publicznych na poziomie krajowym, w ramach których można określać szczegółowe procedury gromadzenia informacji, lub jest w trakcie wprowadzania takich systemów.

Poza monitorowaniem postępów w ujęciu ilościowym zaleca się jakościowy przegląd działań związanych z tym rodzajem zamówień, obejmujący przede wszystkim napotymane bariery, działania naprawcze i konieczne dalsze usprawnienia wraz z oceną przyszłych celów.

Miasto Barcelona stosuje system monitorowania do rozwoju zielonych zamówień publicznych.

Po upływie 15 lat od czasu zaangażowania się w zielone zamówienia publiczne i ich wdrożenia, miasto Barcelona zrewidowało i opracowało, w wysoce partycypacyjny sposób, nowe zasady regulujące włączenie kryteriów zrównoważanego rozwoju do zamówień publicznych. Nastąpiło to po uchwaleniu nowego rozporządzenia gminy w sprawie odpowiedzialnych zamówień publicznych z 2013 r. Włączenie wymogów ekologicznych jest obecnie obowiązkowe dla wszystkich instytucji zamawiających ogłaszających przetargi na: pojazdy, energię elektryczną, usługi gastronomiczne i cateringowe, budownictwo, drewno oraz szereg innych priorytetowych kategorii zamówień publicznych. Systemy monitorowania zostały również zaktualizowane w wielu z tych priorytetowych obszarów, a obecnie trwają prace nad opracowaniem systemu automatycznego śledzenia.

1.7 Tworzenie sieci kontaktów

Przy realizacji zielonych zamówień publicznych pojawia się wiele kwestii wspólnych dla wszystkich organów publicznych; ponadto wiele można osiągnąć dzięki włączeniu się w tworzenie sieci kontaktów i prowadzenie współpracy z innymi podmiotami. Na przykład wymiana informacji na temat kryteriów środowiskowych stosowanych w przetargach lub na temat dostępności na rynku produktów ekologicznych może pomóc zaoszczędzić czas i wysiłek.

Na poziomie krajowym lub regionalnym utworzono kilka sieci skupionych na zielonych i zrównoważonych zamówieniach. Są nimi na przykład: partnerstwo w sprawie zielonych przetargów publicznych (www.groenneindkoeb.dk) w Danii umożliwiające zamawiającym wymianę wiedzy specjalistycznej (zob. ramka); francuska regionalna „Sieć Francji Zachodniej” (Réseau Grand Ouest) (<http://www.reseaugrandouest.fr>); oraz liczne regionalne sieci we Włoszech. Na poziomie europejskim realizowana jest Kampania Procura+, której celem jest transgraniczna wymiana doświadczeń w zakresie zielonych zamówień publicznych

i wspieranie poszczególnych uczestników w realizacji takich zamówień na szczeblu lokalnym (<http://www.procuraplus.org>).

Więcej informacji na temat krajowych i międzynarodowych sieci dotyczących

zamówieniom publicznym.

Efekty w Danii – inspiracja dla innych, aby skłaniali się ku zielonym zamówieniom publicznym

Duńskie partnerstwo w sprawie zielonych przetargów publicznych to sojusz organów rządowych, które odpowiadają za blisko 13% rocznych wydatków na zamówienia publiczne w Danii. Wszyscy członkowie partnerstwa raz do roku przedstawiają sprawozdanie ze stopnia realizacji celów dotyczących zielonych zamówień publicznych wyznaczonych w ramach partnerstwa, w tym z wdrożenia w ich organizacji celów i kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych. Każdego roku czterech partnerów opracowuje analizy przykładów, przedstawiając efekty konkretnego zielonego zamówienia publicznego pod względem jego wpływu na środowisko i oddziaływania energetycznego, a także oszczędności finansowych. Przykłady te służą jako inspiracja dla innych, aby stosowali zielone zamówienia publiczne w swoich przetargach.

zielonych/zrównoważonych zamówień publicznych można znaleźć na stronie internetowej poświęconej zielonym

Rozdział 2 – Procedura udzielania zamówień

Streszczenie

- Zamówienia publiczne podlegają ogólnym zasadom określonym w Traktacie UE oraz poszczególnym zasadom określonym w dyrektywach. Oba źródła prawa są istotne z punktu widzenia zielonych zamówień publicznych.
- Etap przygotowawczy jest najważniejszy. Przed rozpoczęciem postępowania o udzielenie zamówienia niezbędna jest szczegółowa analiza i planowanie, jeśli cele w zakresie ochrony środowiska mają zostać zrealizowane. Może się to również przyczynić do zapewnienia, aby procedury były przeprowadzane sprawnie, a wykorzystanie środków finansowych było optymalne w trakcie całego cyklu życia produktu lub usługi.
- Aby wdrożyć zielone zamówienia publiczne można stosować różne procedury, w zależności od przedmiotu umowy oraz informacji zebranych na etapie przed zamówieniem. Procedury takie jak procedura konkurencyjna z negocjacjami oraz dialog konkurencyjny mogą być odpowiednie, gdy konieczne jest dostosowanie rozwiązania do szczególnych potrzeb.
- Metody takie jak np.: rachunek kosztów cyklu życia, wspólne udzielanie zamówień, umowy ramowe lub umowy o poprawę efektywności energetycznej, mogą pomóc w wykazaniu oszczędności kosztów dzięki zielonym zamówieniom publicznym lub w obniżeniu barier inwestycyjnych.

2.1. Wprowadzenie

Aby zielone zamówienia publiczne spełniały swoje zadanie, trzeba wiedzieć, jak najlepiej wykorzystać postępowanie o udzielenie zamówienia. Jeżeli polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych nie jest realizowana starannie, może zawodzić w kwestiach praktycznych, takich jak wybór stosowanej procedury lub kryteriów, oraz w sposobie właściwej oceny i weryfikacji twierdzeń dotyczących ekologiczności (produktu/usługi).

2.2. Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych

Zamówienia publiczne polegają na dopasowaniu podaży i popytu, aby zapewnić towary, usługi i roboty budowlane, za których dostarczanie odpowiada sektor publiczny. Kluczową kwestią jest oczywiście to, czy dana oferta jest najbardziej korzystna ekonomicznie, jak również wysoce konkurencyjna i zgodna z krajowymi i unijnymi ramami prawnymi. Zielone

zamówienia publiczne można połączyć ze wspomnianymi celami, co w wielu przypadkach będzie miało pozytywny wpływ na ich realizację – np. poprzez obniżenie kosztów cyklu życia lub zachęcanie dostawców do zaktualizowania swoich ofert produktów lub usług.

Oplacalność

Przy każdego rodzaju zakupie instytucje zamawiające mają obowiązek uzyskania najkorzystniejszej oferty cenowej w stosunku do pieniędzy podatników. Wybór oferty najkorzystniejszej ekonomicznie niekoniecznie musi oznaczać wybór wyłącznie najtańszych produktów lub usług. Oznacza to znalezienie rozwiązania, które spełnia określone wymogi – w tym środowiskowe – w sposób najbardziej oplacalny. Przy określaniu najkorzystniejszej oferty mierzy się nie tylko koszt towarów i usług, lecz także uwzględnia się takie czynniki, jak: jakość, wydajność, efektywność i adekwatność do danego celu. Jednym z takich czynników może być ochrona środowiska, i w związku z tym, może odgrywać taką samą rolę jak każdy inny czynnik brany pod uwagę przy udzielaniu zamówienia.

Rzetelne postępowanie

– Rzetelne postępowanie oznacza stosowanie zasad rynku wewnętrznego, które stanowią podstawę dyrektyw w sprawie zamówień publicznych i prawodawstwa krajowego opartego na tych dyrektywach. Najważniejsze są następujące cechy:

- **niedyskryminacja** – instytucje zamawiające muszą zapewnić równy dostęp do zamówienia podmiotom gospodarczym ze wszystkich krajów UE oraz z krajów o równorzędnych prawach²⁵;

- **równe traktowanie** – nie można traktować inaczej sytuacji, które są podobne, ani nie można traktować identycznie sytuacji, które są odmienne, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione. Na przykład wszystkich oferentów muszą obowiązywać te same terminy i każdy z nich musi otrzymać identyczne informacje, ale oferty o różnym poziomie efektywności środowiskowej powinny otrzymać inne noty zgodnie ze środowiskowymi kryteriami udzielenia zamówienia;

- **przejrzystość** – możliwości składania ofert muszą być wystarczająco szeroko ogłoszone, aby zapewnić poszanowanie konkurencji. Proces podejmowania decyzji o udzieleniu zamówienia również musi być przejrzysty, aby wykluczyć ryzyko faworyzowania lub arbitralności ze strony instytucji

---

²⁵ Obowiązek ten rozciąga się na podmioty gospodarcze z krajów, które są stroną Porozumienia w sprawie zamówień publicznych WTO. Wykaz tych państw można znaleźć pod adresem http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

zamawiającej. Instytucje zamawiające mają obowiązek poinformowania odrzuconych oferentów o przyczynach odrzucenia ich ofert²⁶;

- **proporcjonalność** – oznacza, że środki przyjęte w procedurze udzielania zamówień powinny być odpowiednie w stosunku do wyznaczonych celów i nie powinny wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.

2.3. Wybór procedury

Etap przygotowawczy każdego postępowania o udzielenie zamówienia ma kluczowe znaczenie. Przy wybieraniu procedury należy rozważyć, do których etapów będą miały zastosowania kryteria lub względy środowiskowe.

Na przykład:

- w **procedurze otwartej** ofertę może złożyć każdy podmiot gospodarczy. Wszyscy oferenci, którzy spełnią kryteria wyniku pozytywnego/negatywnego określone przez zamawiającego, będą kwalifikowali się do poddania ich ofert ocenie. Zamawiający będzie miał zatem możliwość wyboru ze wszystkich potencjalnych rozwiązań przyjaznych dla środowiska – ale nie będzie mógł wybrać, które podmioty zaprosić do składania ofert, np. w oparciu o ich zdolność techniczną związaną ze środowiskiem.

- w **procedurze ograniczonej** można na wcześniejszym etapie ocenić zdolność techniczną związaną ze środowiskiem, a także ograniczyć liczbę wykonawców zaproszonych do składania ofert. Do składania ofert należy zaprosić co najmniej pięć podmiotów gospodarczych, o ile istnieje wystarczająca liczba odpowiednich kandydatów²⁷. Ta podzielona na etapy procedura może pomóc zamawiającemu w określeniu odpowiedniego poziomu efektywności środowiskowej, którą należy osiągnąć według specyfikacji, kryteriów udzielenia zamówienia i klauzul dotyczących realizacji zamówienia. Wskutek ograniczenia

Dialog konkurencyjny w Norwegii w sprawie promu o napędzie elektrycznym

Norweska dyrekcja ds. dróg publicznych wyraziła zamiar nabycia nowego promu, który byłby o 15–20% bardziej energooszczędny od obecnie eksploatowanego promu. W ramach dwuetapowego postępowania o udzielenie zamówienia dyrekcja uczestniczyła w dialogu konkurencyjnym, aby poznać innowacyjne rozwiązania dla energooszczędnych promów. Powołano grupę doradczą oraz opracowano dokumentację przetargową i kryteria oceny. W ofercie nie określono żadnych szczególnych wymogów technologicznych. Zwyciężyła oferta promu o napędzie elektrycznym, który został wyprodukowany we współpracy z przewoźnikami promowymi, przedsiębiorstwami inżynieryjnymi oraz stoczniami. Nowy prom został dopuszczony do użytkowania w 2015 r., przynosząc oszczędności kosztów paliwa w wysokości 70% oraz emitując o 89% mniej CO₂ w ciągu roku.

„Dzięki dialogowi konkurencyjnemu mieliśmy możliwość podjęcia współpracy z dostawcami i stworzenia wspólnie innowacyjnych i niskoemisyjnych rozwiązań”. Edvard Thonstad Sandvik, norweska dyrekcja ds. dróg publicznych

²⁶ Artykuł 55 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE.

²⁷ Artykuł 65 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE.

liczby konkurentów istnieje jednak ryzyko pominięcia ofert o wysokiej efektywności środowiskowej;

• **procedura konkurencyjna z negocjacjami oraz dialog konkurencyjny** mogą być stosowane przez organy publiczne przy zakupach, dla których wymaga się dostosowania obecnie funkcjonujących rozwiązań; projektowania lub innowacyjności; lub w innych określonych okolicznościach²⁸. Procedury te mogą zapewniać określone korzyści w kontekście zielonych zamówień publicznych, ponieważ wprowadzają elementy elastyczności niedostępne w procedurze otwartej i ograniczonej, oraz mogą sprawić, że dzięki wpływowi wymogów środowiskowych na koszty, będą one bardziej zrozumiałe i lepiej kontrolowane. Do osiągnięcia najlepszych rezultatów obie te procedury wymagają jednak pewnego poziomu umiejętności i doświadczenia w kontaktach z dostawcami.

W przypadku gdy instytucja zamawiająca wyraża zamiar nabycia towarów lub usług, które nie są obecnie dostępne na rynku, może ona stworzyć **partnerstwo innowacyjne** z co najmniej jednym partnerem. Wiąże się to z badaniami i rozwojem (B&R), programem pilotażowym, a następnie nabyciem nowego produktu, usługi lub robót budowlanych poprzez ustanowienie struktury partnerstwa²⁹. Może się to okazać szczególnie przydatne w przypadku, gdy stan techniki w danym sektorze nie jest wystarczająco zaawansowany, aby sprostać wyzwaniom dotyczącym ochrony środowiska naturalnego określonym przez organy publiczne, np. konieczności adaptacji do zmian klimatu lub zarządzania zasobami naturalnymi.

Każda z powyższych procedur obejmuje określone etapy, na których mogą zostać uwzględnione aspekty ekologiczne:

- przedmiot zamówienia i specyfikacja techniczna;
- kryteria kwalifikacji i wykluczenia (np. zgodność z prawem ochrony środowiska, możliwościami technicznymi i zawodowymi);
- kryteria udzielenia zamówienia;
- klauzule dotyczące realizacji zamówienia.

Dialog z dostawcami mebli w Kraju Basków

W 2006 r. IHOBE (Baskijski Urząd ds. Zarządzania Środowiskowego) włączył się w otwarty dialog z grupą dostawców mebli, aby pomóc w opracowaniu kryteriów środowiskowych i przygotować rynek do planowanego przetargu. Obecnie IHOBE regularnie organizuje seminaria dla dostawców, na których prezentowane są i omawiane z zainteresowanymi dostawcami kryteria środowiskowe, które będą zastosowane w przyszłych przetargach.

²⁸ Warunki korzystania z tych procedur określono w art. 26 ust. 4 dyrektywy 2014/24/UE. Zasadniczo z procedury konkurencyjnej z negocjacjami lub z dialogu konkurencyjnego mogą korzystać podmioty zamawiające w rozumieniu dyrektywy 2014/25/UE.

²⁹ Procedurę ustanowienia partnerstwa innowacyjnego określono w art. 31 dyrektywy 2014/24/UE. Jeżeli zakup dotyczy wyłącznie usług w zakresie B&R, możliwe będzie skorzystanie z opcji wyłączenia z zakresu dyrektyw i zastosowanie podejścia znanego jako przedkomercyjne zamówienie publiczne. Szczegóły opisano w dokumencie COM(2007) 799 „Przedkomercyjne zamówienie publiczne: wspieranie innowacyjności w celu zapewnienia trwałości i wysokiej jakości usług publicznych w Europie”.

W pozostałej części podręcznika każdemu etapowi poświęcony został jeden rozdział, w którym omówiono sposoby uwzględnienia aspektów środowiskowych w odniesieniu do zagadnień przedstawionych w każdej sekcji oraz podano praktyczne przykłady i zalecenia w tym zakresie.

2.4 Konsultacje z uczestnikami rynku

Przy podejmowaniu decyzji w sprawie rodzaju procedury oraz najlepszego sposobu uwzględnienia kryteriów środowiskowych w odniesieniu do zagadnień przedstawionych w powyższych sekcjach przydatne jest posiadanie pewnej wiedzy o rynku – np. o dostępności, koszcie i możliwych praktycznych konsekwencjach bardziej ekologicznych rozwiązań alternatywnych.

Zwykle internetowe badanie rynku może być pomocne w zdobyciu niektórych podstawowych informacji. Aby uzyskać bardziej szczegółowy obraz rynku, można również nawiązać dialog z potencjalnymi dostawcami przez rozpoczęciem przetargu. Może to być szczególnie użyteczne, jeżeli zamawiający chce zastosować ambitne wymogi środowiskowe lub rozważyć innowacyjne rozwiązania stanowiące względną nowość na rynku.

W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych wyraźnie dopuszcza się wstępne konsultacje rynkowe z dostawcami w celu uzyskania porad, które mogłyby posłużyć do przygotowania procedury³⁰. Taki proces musi być przeprowadzony w sposób przejrzysty i niedyskryminujący.

Wyniki konsultacji nie mogą przyczynić się do przyznania nienależnych korzyści któremukolwiek z dostawców uczestniczących w przetargu – aby temu zapobiec należy zapewnić dostęp do informacji wszystkim potencjalnym kandydatom lub oferentom oraz

³⁰ Artykuł 40 dyrektywy 2014/24/UE.

Przedkomercyjne zamówienie publiczne

Jeżeli na rynku nie ma rozwiązania spełniającego wymogi, można również rozważyć bezpośrednie nabycie usług badań i rozwoju (B&R), które będą pomocne w znalezieniu najbardziej odpowiedniego rozwiązania.

Przedkomercyjne zamówienie publiczne jest podejściem, które instytucje zamawiające mogą stosować przy zamówieniach usług B&R, o ile spełnione są warunki określone w art. 14 dyrektywy 2014/24/UE. Przedkomercyjne zamówienie publiczne umożliwia zamawiającemu stopniowe określenie najlepszych potencjalnych rozwiązań poprzez rozpatrywanie analiz wykonalności, projektów i prototypów przedstawianych przez wiele przedsiębiorstw. Następnie należy zamówić rzeczywiste opracowane rozwiązania w oparciu o zwykłe postępowanie o udzielenie zamówienia.

Wprowadzenie kryteriów środowiskowych do scentralizowanych zamówień publicznych na Węgrzech

Węgierska dyrekcja generalna ds. zamówień publicznych i dostaw odpowiada za zawieranie umów, z których korzysta ok. 1 000 organów publicznych w całym kraju. W latach 2010–2011 przeprowadzono 12 postępowań o udzielenie zamówienia, które obejmowały kryteria ekologiczne. Całkowita wartość tych zamówień wynosiła 90 mld HUF (338,6 mln EUR). Zastosowane kryteria dotyczyły na przykład maksymalnego poziomu zużycia energii przez komputery osobiste oraz zgodności z kryteriami stanowiącymi podstawę systemów przyznawania certyfikacji środowiskowej produktom z papieru (np. FSC).

wyznaczyć odpowiedni czas, aby oferenci mogli się przygotować.

Zaleca się, aby informować podmioty gospodarcze na rynku o ofertach zawierających kryteria środowiskowe ze znacznym wyprzedzeniem. Zapewni to dostawcom wystarczającą ilość czasu na przygotowanie się do wymogów zamawiającego. Jednym ze sposobów na poinformowanie dostawców jest publikacja wstępnego ogłoszenia informacyjnego. Można również rozważyć opublikowanie informacji na stronie internetowej lub zorganizowanie dnia informacyjnego dla zainteresowanych dostawców.

2.5 Sporządzanie uzasadnienia biznesowego w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych

W zielonych zamówieniach publicznych można wykorzystywać różne narzędzia dotyczące zamówień uznawane za przyczyniające się do zwiększenia efektywności finansowej, a tym samym przydatne w sporządzaniu uzasadnienia biznesowego dla stosowania bardziej rygorystycznych norm środowiskowych.

Takie podejście obejmuje:

- **rachunek kosztów cyklu życia** – decyzje o udzieleniu zamówienia publicznego są nadal często podejmowane w oparciu o cenę nabycia.

W przypadku wielu produktów i robót budowlanych koszty ponoszone w trakcie użytkowania i składowania również mogą być bardzo istotne – np. koszty zużycia energii, obsługi technicznej, składowania materiałów niebezpiecznych. Uwzględnienie rachunku kosztów cyklu życia przy udzielaniu zamówień publicznych ma wyraźne uzasadnienie ekonomiczne. Ponieważ koszty ceny nabycia, energii i obsługi technicznej mogą być ponoszone przez różne wydziały danego organu, określenie rachunku kosztów cyklu życia w ramach postępowania o udzielenie zamówienia prawdopodobnie będzie wymagało współpracy w obrębie całego organu.

Więcej informacji na temat rachunku kosztów cyklu życia można znaleźć w rozdziale 5 i na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym pod adresem: (<http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>).

Wspólne udzielanie zamówień na pojazdy elektryczne w Szwecji

W 2011 r. 296 organizacji pod przewodnictwem miasta Sztokholm rozpoczęło wspólne udzielanie zamówień na pojazdy elektryczne. Zastosowano podejście wspólnego udzielania zamówień w celu:

- obniżenia kosztów administracyjnych organizacji biorących udział w przetargu;
- uzyskania niższej ceny;
- wysłania silnego sygnału do rynku o zgłaszanym zapotrzebowaniu;
- zapewnienia mniejszym gminom dostępu do takich pojazdów.

Partnerzy wnieśli wspólny wkład w opracowanie specyfikacji pojazdu, w tym kryteriów poziomu emisji CO₂ oraz rachunku kosztów cyklu życia. W wyniku pierwszego zakupu w 2012 r. emisja CO₂ zmniejszyła się o 34 tony, czyli o 95% w porównaniu z równorzędnymi pojazdami zasilanymi benzyną.

„Dzielenie się umiejętnościami i wiedzą, oraz informowanie dostawców o zapotrzebowaniu jest kluczowym czynnikiem, jeśli chcemy mieć pewność, że nasze pojazdy są najbardziej wydajne”.
Eva Sunnerstedt, kierownik projektu „Czysty ekologicznie pojazd” w Sztokholmie

- **wspólne udzielanie zamówień** – oznacza łączenie działań w zakresie udzielania zamówień publicznych przez grupę organów publicznych, aby uzyskać oszczędności poprzez zakupy hurtowe, obniżone koszty administracyjne oraz gromadzenie wiedzy na temat środowiska, kwestii technicznych oraz rynkowych. Taki rodzaj zamówień publicznych może być szczególnie cenny w przypadku zielonych zamówień publicznych, aby możliwe było dzielenie się umiejętnościami w zakresie ochrony środowiska oraz wiedzą rynkową na temat zielonych produktów i usług. Ze wspólnego udzielania zamówień można skorzystać np. w przypadku, gdy centralna jednostka zakupująca na poziomie regionalnym lub krajowym ma zrealizować zamówienie publiczne w imieniu organów publicznych;

publicznych) a przedsiębiorstwem usług energetycznych (ESCO), zawartym w celu poprawy efektywności energetycznej w budynku. Koszty inwestycyjne zazwyczaj pokrywa ESCO lub niezależne podmioty, np. bank, dlatego od organu publicznego nie wymaga się nakładów finansowych. ESCO otrzymuje opłatę, która zazwyczaj jest związana z gwarantowanymi oszczędnościami energii.

Po zakończeniu okresu obowiązywania umowy oszczędności wynikające z poprawy efektywności energetycznej budynku przejdą na organ publiczny. Umowy o poprawę efektywności energetycznej często są zawierane w odniesieniu do grup

Umowa o poprawę efektywności energetycznej w celu obniżenia wykorzystania energii w budynkach komunalnych w Vantaa (Finlandia)

W 2011 r. miasto Vantaa zawarło umowę z przedsiębiorstwem usług energetycznych (ESCO) w celu zwiększenia efektywności energetycznej w 14 budynkach komunalnych. Zawarcie umowy o poprawę efektywności energetycznej przyczyniło się do zapewnienia szybszego wdrożenia środków oszczędzania energii oraz do wzrostu powiązanych z tym faktem oszczędności kosztów, niż miałyby to miejsce przy korzystaniu z inwestycji z budżetu miejskiego. Specyfikacje techniczne obejmowały gwarancje ESCO dotyczące oszczędności energii oraz okresów spłaty. Przewiduje się, że w trwającym 8 lat okresie obowiązywania umowy emisje CO₂ zmniejszą się o 7 500 ton, a roczne oszczędności kosztów energii dla miasta wyniosą 200 000 EUR. Nadwyżka oszczędności zostanie rozdzielona między miasto a ESCO.

- **umowa o poprawę efektywności energetycznej** – jest ustaleniem umownym między właścicielem budynku lub jego użytkownikiem (dotyczy również organów

Rozwiązania w zakresie zielonych zamówień publicznych w Niemczech z zastosowaniem umowy ramowej

W 2013 r. agencja zamówień publicznych Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Niemiec ogłosiła przetarg na 50 000 systemów cienkiego klienta o wartości 15 mln EUR. W procedurze otwartej określono normy techniczne oraz klauzule umowy, w tym poręczenie zgodności w kwestiach środowiskowych dotyczących gospodarowania odpadami oraz zarządzania częściami składowymi i hałasem. Umowę ramową zawarto na 24 miesiące z możliwością przedłużenia na 12 miesięcy. Oszczędność energii przez okres pięciu lat wyliczono na 58 750 000 kWh energii elektrycznej odpowiadającej 29 000 tonom CO₂.

budynków, aby zwiększyć atrakcyjność tych umów dla potencjalnych inwestorów.

2.6. Umowy ramowe

Jednym ze sposobów na zwiększenie efektywności przetargów przy realizacji zielonych zamówień publicznych może być zawieranie umów ramowych. Umowę ramową można zawrzeć z co najmniej jednym podmiotem gospodarczym, co umożliwia udzielenie wielu zamówień bez konieczności powtarzania procedury udzielania zamówień³¹. Umowy ramowe mogą pozytywnie wpłynąć na zielone zamówienia publiczne przez zapewnienie większej elastyczności w ich udzielaniu, a w niektórych przypadkach przez rozłożenie zapotrzebowania na kilka organów

lub rozciągnięcie go w czasie. Takie umowy mogą również w większym stopniu zachęcać dostawców do składania ofert przewidujących rozwiązania przyczyniające się do ochrony środowiska ze względu na możliwość zdobycia kilku zamówień i tym samym odzyskania wszelkich dodatkowych wydatków poniesionych w związku z wdrażaniem tych rozwiązań.

---

³¹ Artykuł 33 dyrektywy 2014/24/UE.

Rozdział 3 – określenie wymogów zamówienia

Streszczenie

- Przy określaniu przedmiotu zamówienia instytucje zamawiające mają dużą swobodę wyboru produktów lub usług, które zamierzają zakupić. Pozwala to w dużej mierze na uwzględnienie aspektów środowiskowych, pod warunkiem że nie spowoduje to zakłóceń na rynku, tj. ograniczania lub utrudniania dostępu do niego.
- Dokładna analiza potrzeb z udziałem zainteresowanych stron pomoże zamawiającemu określić zakres wprowadzenia kryteriów środowiskowych do zamówienia, a także uniknąć zbędnych zakupów.
- W stosownych przypadkach można określić poziom efektywności środowiskowej, konkretne materiały oraz metody produkcji. Specyfikacje mogą dotyczyć dowolnego etapu cyklu życia, np. wydobywania surowców, przetwarzania, pakowania, dostawy, etapu użytkowania lub unieszkodliwienia.
- Zezwolenie oferentom na składanie ofert wariantowych może pomóc w znalezieniu oferty najkorzystniejszej ekonomicznie, która zapewni również wysoką efektywność środowiskową.
- Normy techniczne, etykiety oraz unijne i krajowe zbiory kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych stanowią cenne źródła informacji przy opracowywaniu specyfikacji. Jeżeli zamawiający chce nałożyć na oferentów obowiązek etykietowania, zastosowanie mają specjalne warunki, przy czym muszą być akceptowane etykiety równoważne.

3.1 Określenie przedmiotu zamówienia

Przedmiotem zamówienia jest produkt, usługa lub roboty budowlane, jakie zamawiający chce nabyć. Zasadniczo wynikiem procesu określania przedmiotu zamówienia będzie opis produktu, usługi lub robót budowlanych, jednak może on także przybrać formę definicji opartej na funkcjonalności lub wykonaniu (zob. sekcja 3.2.3). Wybór przedmiotu zamówienia ma szczególne znaczenie, ponieważ określa on dopuszczalny zakres specyfikacji i innych możliwych do zastosowania kryteriów. Wynika to z wymogu dotyczącego „związku z przedmiotem zamówienia” opisanego w rozdziale 5.

3.1.1. Prawo wyboru

Z zasady zamawiający ma wolny wybór co do określenia przedmiotu zamówienia w jakikolwiek sposób, który spełnia jego oczekiwania. Prawodawstwo w dziedzinie zamówień publicznych w mniejszym stopniu dotyczy tego, co instytucje zamawiające kupują, a w większym sposobu dokonywania zakupów. Z tej przyczyny w żadnej z dyrektyw w sprawie zamówień publicznych nie ogranicza się przedmiotu zamówienia jako takiego.

Ocena potrzeb dotycząca wykonywania usług drukarskich w Zjednoczonym Królestwie

W 2012 r. rada miejska Portsmouth i WRAP przeprowadziły ocenę potrzeb w celu poprawy wykorzystania zasobów drukarskich, badając potencjał do ograniczenia wydatków i wpływu na środowisko. Ocenę tę przeprowadzono w ramach strategii *zaprzestania przekazywania odpadów na składowiska*. W przeglądzie wymogów dotyczących drukowania wykryto potencjalne oszczędności wynikające z poprawy efektywności projektowania, drukowania i opracowania projektu. Następnie wskaźniki efektywności włączono do zaproszenia do składania ofert, nakładając na oferentów obowiązek wykazania ograniczenia ilości odpadów. Obecnie – w razie potrzeby – rada miejska może ogłaszać przetargi na nowe zamówienia na świadczenie usług drukarskich, które zapewniają wartość dodaną zarówno pod względem finansowym, jak i środowiskowym.

W niektórych przypadkach wybór określonego produktu, usługi lub określonych robót budowlanych może jednak zakłócić równość szans przedsiębiorstw pod względem zamówień publicznych w całej UE. Muszą więc istnieć pewne zabezpieczenia. Po pierwsze, zabezpieczenia te polegają na tym, że postanowienia Traktatu dotyczące niedyskryminacji, swobodnego przepływu towarów oraz swobody świadczenia usług mają zastosowanie we wszystkich przypadkach, w których występuje transgraniczne zainteresowanie zamówieniem, przy czym może to również obejmować zamówienia poniżej progów lub zamówienia, które nie zostały w pełni objęte zakresem stosowania dyrektyw³².

W praktyce oznacza to, że zamawiający musi zapewnić, by określenie przedmiotu zamówienia nie wpływało na dostęp do przetargu innych wykonawców z UE lub z krajów o równorzędnych prawach³³. Kolejne

zabezpieczenie, zgodnie z przepisami dotyczącymi zamówień publicznych, polega na tym, że specyfikacje techniczne nie mogą tworzyć nieuzasadnionych przeszkód dla konkurencji³⁴.

³² Więcej informacji na temat mających zastosowanie przepisów i zasad można znaleźć w komunikacie wyjaśniającym Komisji dotyczącym prawa wspólnotowego obowiązującego w dziedzinie udzielania zamówień, które nie są lub są jedynie częściowo objęte dyrektywami w sprawie zamówień publicznych (Dz.U. C 179 z 1.8.2006, s. 2).

³³ Na przykład wykonawców z państw, które są związane Porozumieniem w sprawie zamówień rządowych WTO. Wykaz tych państw można znaleźć na pod adresem:

http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

³⁴ Artykuł 42 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE; art. 60 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.

Dalsze wytyczne dotyczące sposobu spełnienia tego obowiązku przy stosowaniu specyfikacji środowiskowych przedstawiono w sekcji 3.2 poniżej.

3.1.2. Dokonywanie oceny faktycznych potrzeb

Najważniejszym krokiem przed rozpoczęciem procedury udzielania zamówień jest przeprowadzenie oceny faktycznych potrzeb zamawiającego w świetle potencjalnego wpływu zamówienia na środowisko. Odpowiednie konsultacje z użytkownikami wewnętrznymi lub końcowymi mogą ujawnić, że można łatwo zastosować mniejsze ilości lub warianty bardziej przyjazne dla środowiska. W niektórych przypadkach najlepszym rozwiązaniem może być całkowita rezygnacja z zakupu. Możliwe może być na przykład wspólne korzystanie z zasobów lub sprzętu z innymi organami. Zakup produktów wykorzystanych ponownie, pochodzących z recyklingu lub ponownego przerobu może także wspierać ideę gospodarki o obiegu zamkniętym³⁵.

Uzyskanie konsensusu w odniesieniu do zakresu potrzeb może pomóc zamawiającym w podejmowaniu na dalszych etapach procedury udzielania zamówień decyzji uwzględniających kwestie środowiskowe. Przykładowo dużo łatwiej będzie zrealizować zamówienie na bardziej przyjazne dla środowiska usługi z zakresu sprzątnia, cateringu lub drukowania, jeżeli użytkownicy tych usług i produktów wiedzą, czego oczekiwać i rozumieją powody wprowadzenia zmiany. Podobnie zawarcie wcześniejszego porozumienia co do zadowalającej temperatury pomieszczeń w budynku może pomóc we wdrożeniu bardziej rygorystycznych norm dotyczących efektywności energetycznej – a w związku z tym prowadzić do oszczędności finansowych – w zamówieniach dotyczących modernizacji lub zarządzania obiektami.

Zamawiający może nie posiadać wszystkich informacji niezbędnych do oceny wpływu zamówienia na środowisko, ponieważ zwykle ocenę potrzeb przeprowadza się przed rozpoczęciem procedury udzielania zamówień. Aby uzyskać ogólny zarys wpływu na środowisko, jaki związany jest z określonym produktem lub określoną usługą w całym cyklu życia, często warto zapoznać się na wczesnym etapie z odpowiednimi kryteriami dotyczącymi zielonych zamówień publicznych (zob. sekcja 3.5). Konsultacje rynkowe przeprowadzone przed procedurą udzielania zamówień również mogą pomóc w określeniu potencjalnych rozwiązań służących zminimalizowaniu wpływu zamówionych towarów lub usług na środowisko (zob. sekcja 2.4).

3.1.3 Określenie najważniejszych czynników mających wpływ na środowisko

Każde zamówienie będzie wiązało się z odmiennym zbiorem potencjalnych czynników mających wpływ na środowisko, które trzeba uwzględnić. Zamówienia na dostawy, usługi i roboty budowlane zasadniczo pociągają za sobą jednak nieco inne kwestie:

zamówienia na dostawy:

- wpływ materiałów wykorzystanych do wytworzenia produktu na środowisko (np. czy surowce pochodzą ze źródeł odnawialnych?);
- wpływ stosowanych procesów produkcji;
- zużycie energii i wody przez produkt podczas jego użytkowania;

---

³⁵ Więcej informacji na temat gospodarki o obiegu zamkniętym można znaleźć pod adresem: <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy>

- trwałość / okres użytkowania produktu;
- możliwość recyklingu / ponownego wykorzystania produktu po zakończeniu przydatności do użycia;
- pakowanie i transport produktu;

zamówienia na usługi:

- wiedza techniczna i kwalifikacje pracowników w odniesieniu do wykonania zamówienia w sposób przyjazny dla środowiska;
- produkty/materiały wykorzystywane w świadczeniu usługi;
- procedury zarządzania wprowadzone w celu zminimalizowania wpływu usługi na środowisko;
- zużycie energii i wody oraz odpady wytworzone w wyniku świadczenia usługi;

zamówienia na roboty budowlane:

- oprócz wszystkich powyższych zagadnień zamówienia na roboty budowlane mogą mieć znaczny wpływ na środowisko, np. w odniesieniu do użytkowania gruntów lub planowania ruchu drogowego;
- w przypadku niektórych projektów konieczne będzie przeprowadzenie formalnej oceny oddziaływania na środowisko i wykorzystanie jej wyników w zamówieniu;
- dalsze szczegółowe wytyczne na temat zamówień na roboty budowlane można znaleźć w rozdziale 7.

Unikanie pseudoekologicznego marketingu

Coraz więcej przedsiębiorstw reklamuje się jako ekologiczne lub zrównoważone, przy czym nie zawsze posiadają na to dowody.

Zapewniając o swojej ekologiczności, dostawcy mogą na przykład twierdzić, że mają wygórowany poziom efektywności energetycznej lub skupiać się na stosunkowo mało istotnym wpływie na środowisko. Z tego powodu ważne jest, aby:

- zamawiający zapoznał się z wpływem planowanego zakupu na środowisko przed opublikowaniem zaproszenia do składania ofert;
- specyfikacje techniczne zamawiającego były oparte na ocenie wpływu na środowisko w całym cyklu życia produktu (np. na podstawie etykiety środowiskowej osoby trzeciej);
- zamawiający zwrócił się do dostawcy o stosowne dowody potwierdzające deklarowaną efektywność środowiskową (zob. sekcja 3.6).

Dobłą metodą na uzyskanie ogólnego zarysu wpływu danego zamówienia na środowisko jest zapoznanie się z odpowiednimi unijnymi kryteriami dotyczącymi zielonych zamówień publicznych i sprawozdaniami dotyczącymi zagadnień technicznych, w których wyjaśniono najważniejsze skutki oraz sposoby, w jaki można je ograniczyć podczas dokonywania zakupów.

3.1.4 Wybór ekologicznego tytułu dla umowy

Tytuł ułatwia oferentom szybkie rozpoznanie oczekiwań oraz przekazuje informacje o tym, że ważnym elementem zamówienia będzie efektywność środowiskowa produktu lub usługi. Stosowanie tytułów związanych ze środowiskiem niesie ze sobą przesłanie nie tylko dla potencjalnych dostawców, lecz także dla społeczności lokalnej oraz innych instytucji zamawiających.

Po przeprowadzeniu oceny faktycznych potrzeb, wykonaniu wszelkich niezbędnych konsultacji rynkowych i wybraniu odpowiedniego tytułu dla zamówienia zamawiający jest gotowy do opracowania specyfikacji swoich wymogów.

3.2. Środowiskowe specyfikacje techniczne

3.2.1. Specyfikacje techniczne

Po określeniu przedmiotu zamówienia należy przedstawić go w specyfikacjach technicznych stanowiących część dokumentów zamówienia. Można to porównać do zmieniania szkicu w obraz. Specyfikacje techniczne spełniają dwie funkcje:

- – zawierają opis przedmiotu zamówienia skierowany do rynku, tak aby przedsiębiorstwa mogły podjąć decyzję, czy są zainteresowane uczestnictwem w przetargu. W ten sposób pomagają określić poziom konkurencji;
- – zawierają wymierne wymogi, według których oceniane będą oferty. Stanowią minimalne kryteria zgodności. Jeśli nie zostaną sformułowane w sposób jasny i poprawny, w nieuchronny sposób doprowadzą do złożenia nieodpowiednich ofert. Oferty niezgodne ze specyfikacjami technicznymi należy odrzucić, chyba że zamawiający wyraźnie zezwolił na składanie ofert wariantowych.

Ekologiczne tytuły w zamówieniach w Europie

Ekologiczne tytuły są coraz częściej wykorzystywane w przetargach do zasygnalizowania, że w zamówieniu uwzględniany jest wpływ na środowisko. Poniżej przedstawiono przykłady takich tytułów:

- *Zapewnienie energooszczędnego oświetlenia w hrabstwie Kerry* (hrabstwo Kerry, Irlandia);
- *Wewnętrzne prace wykończeniowe z wykorzystaniem przyjaznych dla środowiska materiałów i produktów budowlanych* (uniwersytet Maltański);
- *Zamówienie publiczne na usługi w zakresie oszczędności energii w 12 szkołach* (katalońskie Ministerstwo Edukacji, Hiszpania);
- *Dostawa ekologicznego papieru pochodzącego z recyklingu (SCR)* (Piemonte, Włochy).

Luksemburg określił zrównoważone produkty do czyszczenia

W 2013 r. miasto Luksemburg przeprowadziło procedurę otwartą dotyczącą dostawy produktów do czyszczenia i usług w zakresie sprzątania. Specyfikacje techniczne zostały opracowane na wczesnym etapie we współpracy z luksemburskim Urzędem Ochrony Środowiska. Z analizy wynika, że jedynie 15% stosowanych wcześniej produktów nie zawierało żadnych szkodliwych substancji. Specyfikacje techniczne nowego zamówienia zawierały wykaz substancji, których stosowanie w produktach było zabronione, oraz kryteria udzielenia zamówienia służące ograniczeniu stosowania innych substancji. Rynek szybko się dostosował i cztery przedsiębiorstwa złożyły oferty. Dzięki zastosowaniu tego podejścia miasto Luksemburg mogło stworzyć zdrowsze środowisko zarówno dla swoich pracowników, jak i obywateli.

Specyfikacje techniczne muszą odnosić się do cech konkretnych robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem zamówienia, a nie do ogólnych zdolności lub właściwości wykonawcy³⁶.

Bardzo ważne jest również to, aby specyfikacje były jasne, rozumiane przez wszystkich wykonawców w ten sam sposób, oraz aby podczas oceniania ofert zamawiający mógł zweryfikować ich zgodność ze specyfikacjami (zob. sekcja 3.6). Obowiązek przejrzystości oznacza, że specyfikacje techniczne muszą być wyraźnie wskazane w samych dokumentach zamówienia³⁷.

Specyfikacje techniczne można sformułować poprzez odwołanie się do norm europejskich, międzynarodowych lub krajowych, bądź w kategoriach wydajności lub funkcjonalności³⁸. Mogą również odnosić się do odpowiednich kryteriów określonych w etykietach³⁹. Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych umożliwiają zamawiającemu sformułowanie specyfikacji technicznych pod kątem poziomów oddziaływania produktu, usługi lub robót budowlanych na środowisko i klimat⁴⁰. Na przykład zamawiający może wymagać, żeby komputer nie zużywał więcej niż określoną ilość energii na godzinę lub żeby pojazd nie emitował więcej niż określoną ilość zanieczyszczeń. Można również określić procesy lub

³⁶ Artykuł 42 ust. 1 i załącznik VII do dyrektywy 2014/24/UE; art. 60 i załącznik VIII do dyrektywy 2014/25/UE.

³⁷ Zob. wyrok w sprawie 225/98 *Komisja przeciwko Francji*, pkt 81–83, w którym specyfikacje techniczne określone wyłącznie przez odniesienie do klasyfikacji określonych w prawodawstwie Francji uznano za pośrednio dyskryminujące.

³⁸ Artykuł 42 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE; art. 60 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE.

³⁹ Artykuł 43 ust. 1 dyrektywy 2014/24/UE; art. 61 ust. 1 dyrektywy 2014/25/UE.

⁴⁰ Załącznik VII do dyrektywy 2014/24/UE; załącznik VIII do dyrektywy 2014/25/UE.

metody produkcji towarów lub realizacji usług bądź robót budowlanych – możliwość tę omówiono w sekcji 3.3 poniżej.

3.2.2 Normy i inne techniczne systemy odniesienia

Normy odgrywają ważną rolę w projektowaniu produktów i procesów, a wiele norm obejmuje aspekty środowiskowe, takie jak wykorzystanie materiałów, wytrzymałość lub zużycie energii lub wody. Do norm technicznych obejmujących takie aspekty środowiskowe można odwołać się bezpośrednio w specyfikacji, co pomaga w wyraźnym określeniu przedmiotu zamówienia. W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych zawarto odniesienia do norm europejskich, międzynarodowych lub krajowych oraz różnych innych technicznych systemów odniesienia, które mogą posłużyć jako jeden ze sposobów określenia specyfikacji⁴¹. W przypadku zastosowania odniesienia do normy musi mu towarzyszyć wyrażenie „lub równoważne”⁴².

Oznacza to, że należy akceptować dowód zgodności z wymogami normy równoważnej. Dowody takie mogą mieć postać raportu z testów lub zaświadczenia wydanego przez jednostkę oceniającą zgodność. Jeżeli z powodów od niego niezależnych oferent nie jest w stanie uzyskać dowodów od osób trzecich w odpowiednim terminie, może również powołać się na dokumentację techniczną producenta. Następnie instytucja zamawiająca musi określić, czy stanowi to zapewnienie zgodności⁴³.

3.2.3 Specyfikacje oparte na wydajności lub funkcjonalności

W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych wyraźnie zezwala się instytucjom zamawiającym na stosowanie specyfikacji opartych na wymogach wydajnościowych lub funkcjonalnych⁴⁴. Specyfikacja oparta na wydajności/funkcjonalności będzie zawierać opis pożądanego rezultatu i oczekiwanych wyników (np. pod względem jakości, ilości i rzetelności), w tym opis sposobu ich pomiaru. Nie zawiera ona zaleceń co do nakładów ani metod pracy oferenta. Oferent może zaproponować najodpowiedniejsze rozwiązanie.

Wynagradzanie efektywności energetycznej w maltańskich szkołach

W Pembroke na Malcie krajowy organ odpowiedzialny za szkoły (Fundacja na rzecz Szkół Jutra – FTS) postawił wymóg, aby nowy budynek szkolny był samowystarczalny energetycznie poprzez wykorzystanie produkcji energii odnawialnej na miejscu. Oferenci byli w stanie przedstawić różne rozwiązania służące osiągnięciu tego celu. W specyfikacji zawarte były również określone minimalne wymogi, na przykład dotyczące efektywności energetycznej i efektywności wykorzystania wody. Na etapie udzielania zamówienia przyznano dodatkowe punkty za jeszcze lepszą wydajność. W ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy obowiązywania umowy zwycięski oferent zainstalował panele fotowoltaiczne i turbiny wiatrowe o całkowitej mocy 35 000 kWh.

⁴¹ Artykuł 42 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE; art. 60 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE.

⁴² Artykuł 42 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2014/24/UE; art. 60 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2014/25/UE.

⁴³ Artykuł 42 ust. 5 dyrektywy 2014/24/UE; art. 60 ust. 5 dyrektywy 2014/25/UE.

⁴⁴ Artykuł 42 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE; art. 60 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE.

Podejście oparte na wydajności daje zazwyczaj większe możliwości w zakresie innowacji i w niektórych przypadkach zachęci rynek do opracowania nowych rozwiązań technicznych. Przy określaniu specyfikacji opartych na wydajności należy dokładnie zastanowić się nad zapewnieniem oceniania i porównywania ofert w sposób uczciwy i przejrzysty. Można zwrócić się do oferenta o wskazanie sposobu, w jaki osiągnięte zostaną pożądane rezultaty i poziomy jakości określone w dokumentach zamówienia.

Jeśli na przykład zamawiający chce, aby w budynku biurowym temperatura utrzymywała się na określonym poziomie, może podać bardzo szczegółowe specyfikacje dotyczące systemu grzewczego. Ewentualnie można wskazać, że temperatura wewnątrz budynku musi utrzymywać się na stałym poziomie 18–20°C i pozostawić oferentom opracowanie różnych rozwiązań. Oferenci będą mogli wówczas wybrać innowacyjne systemy grzewcze i wentylacyjne, które ograniczą zależność od paliw kopalnych. Można zwrócić się do oferentów o dostarczenie danych technicznych potwierdzających wykonalność proponowanych przez nich metod. Równie ważne jest rozważenie sposobów wprowadzenia precyzyjnych warunków zamówienia do klauzul umownych. Dalsze wytyczne na ten temat znajdują się w rozdziale 6.

3.3 Określenie materiałów i metod produkcji

To, z czego i jak produkt jest wytwarzany lub jak wykonywane są usługi lub roboty budowlane, może stanowić istotną składową jego wpływu na środowisko. Zgodnie z dyrektywami w sprawie zamówień publicznych przy określaniu specyfikacji technicznych można uwzględnić materiały i metody produkcji lub dostarczenia – nawet jeżeli nie „są istotnym elementem” przedmiotu zamówienia, na przykład energia elektryczna produkowana ze źródeł odnawialnych lub żywność pochodząca z upraw ekologicznych⁴⁵.

Zakup papieru pochodzącego w 100% z recyklingu w Bułgarii

Zamawiając papier do stosowania w biurze, bułgarskie Ministerstwo Środowiska i Wody postanowiło sprecyzować, że zawartość włókien odzyskanych w wyniku recyklingu w tym papierze musi wynosić 100%. Przeprowadzone przed zamówieniem badanie rynku wykazało, że wspomniane przejście na papier bardziej przyjazny dla środowiska można przeprowadzić bez podnoszenia ceny. W następstwie udanego zamówienia przeprowadzonego przez ministerstwo również bułgarska centralna jednostka zakupująca zawarła umowę ramową na dostarczanie kilku instytucjom publicznym papieru pochodzącego w 100% z recyklingu.

⁴⁵ Artykuł 42 ust. 1 dyrektywy 2014/24/UE i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2014/25/UE.

Ponieważ jednak wszystkie specyfikacje techniczne powinny być związane z przedmiotem zamówienia, można zawrzeć w nich tylko takie wymogi, które są związane ze sposobem

wytwarzania danego produktu lub realizacją danej usługi bądź dostawy będących przedmiotem zamówienia, a nie wymogi dotyczące ogólnych praktyk lub polityk wykonawcy. Podobnie jak we wszystkich kryteriach przy określaniu materiałów lub metod produkcji instytucja zamawiająca musi zapewnić poszanowanie zawartych w Traktacie zasad niedyskryminacji, równego traktowania, przejrzystości i proporcjonalności.

3.3.1. Określanie materiałów

Instytucja zamawiająca ma prawo domagać się, aby produkt będący przedmiotem zamówienia został wytworzony z określonego materiału lub aby zawierał określoną procentowo ilość materiału pochodzącego z recyklingu lub ponownie wykorzystanego. Zamawiający może również określić wymogi w zakresie ograniczenia zawartości substancji stwarzających zagrożenie w produktach. Najpierw należy odnieść się do prawodawstwa ograniczającego stosowanie substancji stwarzających zagrożenie lub substancji niebezpiecznych, na przykład do dyrektywy w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym⁴⁶ lub do rozporządzenia REACH i rozporządzenia CLP⁴⁷.

Węgierskie miasto wybiera mniej szkodliwe chemikalia

Węgierskie miasto Miskolc dążyło do zakupu bardziej ekologicznych rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do szeregu swoich potrzeb. Na przykład do celów odładzania ulic zimą miasto przeszło ze stosowania chlorku sodu na octan wapniowo-magnezowy (CMA), mniej żrącą substancję, która nie powoduje wzrostu poziomu sodu w wodzie pitnej. Wymogi te stanowią element specyfikacji technicznych dokumentacji przetargowej tego miasta.

⁴⁶ Dyrektywa 2011/65/UE w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym.

⁴⁷ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin.

Typowe podejścia dotyczące zielonych zamówień publicznych obejmują ograniczenie stosowania substancji stwarzających zagrożenie w środkach czyszczących i materiałach włókienniczych lub nałożenie na wykonawców wymogu wykazania, że drewno zostało pozyskane w sposób zrównoważony. Aby zapewnić poszanowanie zawartej w Traktacie zasady niedyskryminacji, takie ograniczenia należy oprzeć na obiektywnej ocenie ryzyka. Przydatnym punktem odniesienia są etykiety i kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych, ponieważ opierają się one na informacjach naukowych i ocenie cyklu życia materiałów i substancji zawartych w produktach i usługach objętych kryteriami.

3.3.2. Procesy i metody produkcji

Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych pozwalają zamawiającemu na włączenie wymogów dotyczących procesów i metod produkcji lub świadczenia usług do specyfikacji technicznych dotyczących zamówień na dostawy, usługi i roboty budowlane. Nie wolno jednak nalegać na stosowanie procesu produkcji, który jest zastrzeżony przez jednego dostawcę lub w inny sposób jest dostępny tylko dla jednego dostawcy – bądź dla dostawców w jednym kraju lub regionie, chyba że odniesienie to jest uzasadnione wyjątkowymi okolicznościami zamówienia i towarzyszy mu wyrażenie „lub równoważne”.

Szczególne znaczenie ma zasada proporcjonalności – w jaki sposób można zagwarantować, by wymogi ustalone w

odniesieniu do procesów produkcji były odpowiednie do osiągnięcia celów środowiskowych, które próbuje się promować?

Skrupulatna analiza cyklu życia towarów, usług lub robót budowlanych będących przedmiotem zamówienia będzie

Komisja Europejska stawia wysoko poprzeczkę dostawcom mebli

W swoich zaproszeniach do składania ofert na dostawę mebli Komisja Europejska uwzględnia szereg wymogów środowiskowych, które dotyczą całego cyklu życia. W odniesieniu do każdego etapu cyklu życia mebli oferenci muszą zobowiązać się do przestrzegania kryteriów zrównoważoności. Niektóre kryteria:

- należy określić pochodzenie drewna;
- co najmniej 50% drewna musi pochodzić z certyfikowanych źródeł zrównoważonych;
- identyfikowalność wykorzystywanego drewna certyfikowanego i niecertyfikowanego;
- ograniczone zastosowanie niebezpiecznych substancji;
- stosowanie najlepszych dostępnych technik obróbki powierzchni mebli;
- zakłady produkcji skór muszą być wyposażone w skuteczne systemy oczyszczania zanieczyszczeń powietrza i wody;
- ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO) i formaldehydu ($\leq \frac{1}{2}$ E1).

Inne kryteria związane z cyklem życia dotyczą materiałów, z których wytworzone są opakowania, optymalizacji zatorów podczas transportu i składowania oraz korzystania ze zintegrowanego transportu drogowo-kolejowego. Do każdego mebla należy dołączyć uwagi zawierające instrukcje na temat konserwacji i postępowania na koniec przydatności do użycia w celu oddzielenia elementów o wadze powyżej 50 gramów, oznaczenia części wykonanych z tworzywa sztucznego na potrzeby odzyskania, a także gromadzenia i odzyskiwania mebli używanych.

pomocna w opracowaniu odpowiednich specyfikacji procesów i metod produkcji. Ocena cyklu życia (LCA) umożliwia przeprowadzenie analizy pełnego cyklu życia produktów pod kątem ich wpływu na środowisko. Obejmuje ona zatem wydobycie i rafinację surowców, wytwarzanie i inne etapy produkcji oraz użytkowanie i unieszkodliwienie.

Przeprowadzenie oceny cyklu życia w odniesieniu do pojedynczego zamówienia oznacza istotny dodatkowy wysiłek. W kryteriach obowiązujących w odniesieniu do etykiet I typu (zob. sekcja 3.5.1) zazwyczaj wykorzystuje się ocenę cyklu życia dotyczącą odpowiednich grup produktów i usług, przy czym kryteria te mogą pomóc w określeniu kryteriów mających zastosowanie w odniesieniu do procesów i metod produkcji. Ustalenia te uwzględniono w kryteriach UE

dotyczących zielonych zamówień publicznych oraz określono właściwe metody produkcji w odniesieniu do niektórych grup produktów i usług, w tym energii elektrycznej, materiałów włókienniczych i żywności.

3.4 Korzystanie z ofert wariantowych

Oferty wariantowe stanowią sposób wprowadzenia większej elastyczności do specyfikacji, czego efektem może być zaproponowanie przez oferentów rozwiązań bardziej przyjaznych dla środowiska. Podejście polegające na stosowaniu ofert wariantowych oznacza, że zamawiający umożliwia oferentom przedstawienie alternatywnego rozwiązania, które spełnia ustalone minimalne wymogi, ale może nie być w pełni zgodne ze specyfikacją. Można na przykład wskazać pojazdy o napędzie konwencjonalnym (benzyna lub olej napędowy), lecz jako oferty wariantowe dopuścić pojazdy o napędzie alternatywnym, elektrycznym lub hybrydowym. Zarówno oferty wariantowe, jak i standardowe są następnie oceniane w oparciu o ten sam zestaw kryteriów udzielenia zamówienia, aby określić ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie.

Podejście to może być przydatne, gdy nie ma się pewności co do kosztów lub innego wpływu alternatywnego produktu lub usługi – na przykład: czy wprowadzenie bardziej rygorystycznych norm w zakresie izolacji do zamówienia na roboty budowlane opóźni termin realizacji zamówienia. Można również zezwolić oferentom na przedłożenie więcej niż jednej oferty: oferty standardowej i oferty wariantowej. Oczywiście oferty wariantowe również muszą być związane z przedmiotem zamówienia, tj. nie mogą dotyczyć spraw niezwiązanych z planowanym zakupem.

Aby móc akceptować oferty wariantowe w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, należy⁴⁸:

- zaznaczyć w ogłoszeniu o zamówieniu, że dozwolone jest składanie ofert wariantowych;
- określić minimalne wymogi, które muszą spełniać oferty wariantowe; oraz

⁴⁸ Artykuł 45 dyrektywy 2014/24/UE; art. 64 dyrektywy 2014/25/UE.

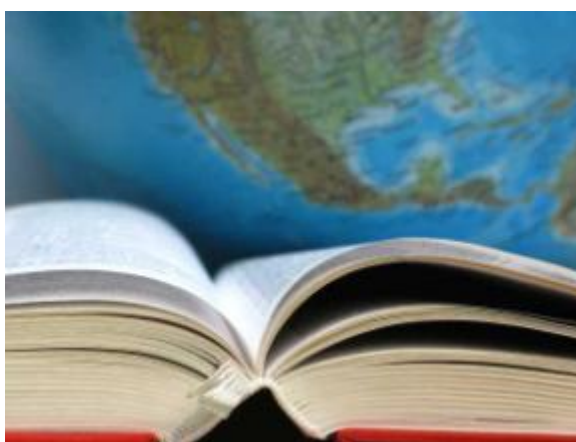
- określić wszelkie szczególne wymagania dotyczące składania ofert wariantowych (takie jak postanowienie, że ofertę wariantową można przedłożyć wyłącznie w połączeniu z ofertą standardową).

3.5 Stosowanie kryteriów i etykiet GPP

Jak określono w sekcji 1.4, etykiety oraz unijne i krajowe zbiory kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych stanowią użyteczne źródła informacji do opracowywania wymagań dotyczących oferty. Kryteria UE dotyczące zielonych zamówień publicznych mają być włączane bezpośrednio do dokumentacji przetargowej i obejmują informacje na temat metod weryfikacji. Większość kryteriów jest dostępna we wszystkich językach urzędowych UE. W kontekście specyfikacji technicznych etykiety można wykorzystać na dwa różne sposoby⁴⁹:

- jako pomoc w opracowaniu własnych specyfikacji technicznych w celu określenia cech nabywanych towarów lub usług;
- aby sprawdzić zgodność z powyższymi wymogami poprzez przyjęcie, że etykieta stanowić będzie dowód zgodności ze specyfikacjami technicznymi.

Zapewniając środek, jakim jest weryfikacja przez osoby trzecie, etykiety mogą pomóc oszczędzić czas przy jednoczesnym zapewnieniu stosowania rygorystycznych norm środowiskowych w udzielaniu zamówień publicznych.

3.5.1 Warunki dotyczące stosowania etykiet

Z etykiet osób trzecich można korzystać na różne sposoby zgodnie z dyrektywami z 2014 r., a w pewnych przypadkach możliwe jest włączenie obowiązku posiadania etykiety do specyfikacji technicznych. Aby móc wykorzystać etykietę w ten sposób, konieczne jest przeanalizowanie wymagań uzyskania etykiety, by potwierdzić, że wymogi:

⁴⁹ Potencjalne zastosowanie etykiet w ocenie kryteriów udzielenia zamówienia omówiono w rozdziale 5.

- (i) dotyczą wyłącznie kryteriów związanych z przedmiotem zamówienia;
- (ii) opierają się na obiektywnie weryfikowalnych i niedyskryminacyjnych kryteriach;
- (iii) są ustanawiane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie odpowiednie zainteresowane strony, w tym instytucje rządowe, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe;
- (iv) są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron;
- (v) są ustanawiane przez osobę trzecią, na którą wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu⁵⁰.

Duńskie miasto stawia na oznakowania ekologiczne

Duńskie miasto Kolding z dużym powodzeniem włącza kryteria oznakowania ekologicznego UE oraz innego oznakowania ekologicznego do wszystkich swoich działań w zakresie zakupu produktów opatrzonych etykietami. Obowiązujące kryteria dotyczące oznakowań ekologicznych są wprowadzane bezpośrednio do specyfikacji technicznych lub kryteriów udzielenia zamówienia. Kopia zaświadczenia potwierdzającego posiadanie oznakowania ekologicznego jest uznawana za pełne potwierdzenie spełnienia kryteriów, ale akceptowana jest również dokumentacja alternatywna. Ostatnie zamówienia, w których wykorzystano kryteria dotyczące oznakowania ekologicznego, obejmują: środki czyszczące, papier do kopiowania, odzież służbową, usługi pralnicze (w odniesieniu do używanych detergentów), usługi drukarskie (w odniesieniu do używanego papieru), bibułę i zarządzanie taborem samochodowym (w odniesieniu do używanych smarów).

Większość etykiet zgodnych z klasyfikacją ISO I typu⁵¹ spełnia te warunki, chociaż mogą one również zawierać kryteria, które nie są specyficzne dla danego produktu lub usługi będących przedmiotem zamówienia, takie jak ogólne wymogi dotyczące zarządzania. Aby określić, czy taka sytuacja ma miejsce, przed odniesieniem się do etykiety w dokumentacji zamawiającego, zamawiający powinien dokonać przeglądu pełnych kryteriów stanowiących podstawę etykietowania – większość jest bezpłatnie dostępna w internecie.

⁵⁰ Artykuł 43 ust. 1 dyrektywy 2014/24/UE; art. 61 ust. 1 dyrektywy 2014/25/UE.

⁵¹ ISO 14024:1999, Etykiety i deklaracje środowiskowe – Etykietowanie środowiskowe I typu – Zasady i procedury.

Jeżeli zamawiający ma pewność, że etykieta spełnia określone powyżej warunki, można włączyć ją do specyfikacji technicznych zamawiającego. Zamawiający musi jednak akceptować jeszcze inne etykiety spełniające równoważne wymogi, tj. wykazujące, że spełnione zostały takie same obiektywne kryteria. Jeżeli oferent może wykazać, że z powodów od niego niezależnych nie był w stanie uzyskać etykiety w odpowiednim terminie⁵², zamawiający następnie musi wziąć pod uwagę przekazane przez niego alternatywne dowody, takie jak dokumentacja techniczna, która wykazuje, że spełnione zostały wymogi dotyczące etykietowania.

Jeżeli etykieta zawiera pewne wymogi, które są właściwe dla zamówienia, i inne, które nie są związane z przedmiotem zamówienia, takie jak wymogi dotyczące ogólnych praktyk z zakresu zarządzania, można odwołać się wyłącznie do określonych kryteriów etykietowania, które są związane z przedmiotem zamówienia i same w sobie nie wymagają posiadania etykiety⁵³. W rzeczywistości za dobrą praktykę uważa się, by zawsze powołać się na kryteria stanowiące podstawę uzyskania etykiety w celu zapewnienia stosowności wszystkich kryteriów oraz tego, by były one jasne dla oferentów⁵⁴.

Czeskie zielone zamówienia publiczne obejmują produkty opatrzone oznakowaniem ekologicznym

W Republice Czeskiej na ministerstwa krajowe nałożono wymóg wprowadzania kryteriów środowiskowych do zamówień. Identyczną praktykę zaleca się pozostałym organom państwowym, a Ministerstwo Środowiska odpowiada za gromadzenie danych na ten temat. Opracowano szczegółowe podejścia dotyczące zakupów produktów informatycznych i mebli. Z najnowszych danych wynika, że na produkty opatrzone oznakowaniem ekologicznym ministerstwa wydają około 20 mln EUR rocznie, przy czym największą część zakupów produktów z oznakowaniem ekologicznym stanowią kotły, urządzenia informatyczne oraz papier i materiały biurowe.

3.6 Weryfikacja zgodności ze specyfikacjami technicznymi

Niezależnie od tego, czy przy opracowywaniu specyfikacji zamawiający opiera się na normach

⁵² Aby zmaksymalizować szanse, że wykonawcy będą w stanie uzyskać wymaganą etykietę, należy ogłosić to przy najbliższej sposobności – jeżeli na przykład publikowane jest wstępne ogłoszenie informacyjne, można odnieść się w nim do etykiety/etykiet, które zostaną użyte. Ponadto zamiar stosowania etykiet można podkreślić w profilu kupującego lub na stronie internetowej instytucji zamawiającej.

⁵³ Artykuł 43 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE; art. 61 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.

⁵⁴ W wyroku w sprawie C-368/10 *Komisja Europejska przeciwko Królestwu Niderlandów* Trybunał Sprawiedliwości uznał – jak się wydaje – że specyfikacje techniczne powinny zawsze zawierać odniesienie do kryteriów leżących u podstaw uzyskania etykiety, a nie do samej etykiety, chyba że kryteria te określono w przepisach (pkt 67–70 wyroku). Należy jednak zauważyć, że wspomniany wyrok wydano przed wdrożeniem nowych, bardziej rygorystycznych wymogów dotyczących etykiet wprowadzonych w dyrektywach z 2014 r.

technicznych, etykietach, unijnych lub krajowych kryteriach dotyczących zielonych zamówień publicznych, szczególną uwagę należy poświęcić sposobowi weryfikacji twierdzeń oferentów. W dokumentacji przetargowej należy z wyprzedzeniem określić rodzaje dowodów zgodności, które oferenci mogą przedkładać. W tym celu często zapewnia się orientacyjny wykaz takich dowodów i informuje, że przyjmowane będą również inne równoważne formy dowodów. Wymogi środowiskowe są często złożone i ocena zgodności w niektórych przypadkach wymaga specjalistycznej wiedzy technicznej. W przypadku wielu specyfikacji środowiskowych istnieją jednak środki weryfikacji zgodności, które nie wymagają angażowania ekspertów technicznych.

Na przykład:

- jako punkt wyjścia należy odnieść się do odpowiedniego prawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska, do którego muszą stosować się wszyscy wykonawcy w UE, np. do dyrektywy WEEE⁵⁵ lub rozporządzenia w sprawie drewna⁵⁶. Oferent zwykle będzie udostępniał dowody zgodności z tymi przepisami lub krajowymi przepisami wykonawczymi, ponieważ zgodność ta jest podstawowym wymogiem prowadzenia działalności gospodarczej w UE;
- etykiety można stosować na potrzeby weryfikacji zgodności z dodatkowymi wymogami środowiskowymi w sposób określony powyżej;
- w stosownych przypadkach wymagane mogą być raport z testów lub zaświadczenie wydane przez jednostkę oceniającą zgodność, pod warunkiem że zamawiający akceptuje zaświadczenia wystawione przez inne równoważne jednostki oceniające zgodność. Jest to jeden ze sposobów na stwierdzenie, że produkt spełnia określony wymóg lub poziom efektywności. Podobnie jak w przypadku etykiet zamawiający musi uwzględnić dokumentację techniczną lub inną formę dowodu, jeżeli oferent nie ma dostępu do raportu z testów lub zaświadczenia w odpowiednim terminie z przyczyn niezależnych od oferenta⁵⁷;
- w niektórych przypadkach konieczne może być przyjęcie oświadczeń własnych oferentów o spełnieniu przez nich wymogów środowiskowych ze względu na niemożność udowodnienia zgodności na podstawie obiektywnych dowodów osoby trzeciej podczas postępowania o udzielenie zamówienia⁵⁸. Jeżeli jest to dozwolone, zamawiający musi zapewnić stosowanie zasad równego traktowania, przejrzystości i proporcjonalności, dążąc do uzyskania wyjaśnień od oferentów, w razie potrzeby, w celu zapewnienia, aby zamawiający niesprawiedliwie nie przyjmował ani nie odrzucał oferty.

Kwestię weryfikacji w kontekście kryteriów kwalifikacji i udzielenia zamówienia omówiono szerzej w rozdziale 4 i 5 w oparciu o stosowne orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości.

---

⁵⁵ Dyrektywa 2012/19/UE w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE).

⁵⁶ Rozporządzenie (UE) nr 995/2010 ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna (rozporządzenie UE w sprawie drewna).

⁵⁷ Artykuł 44 dyrektywy 2014/24/UE; art. 62 dyrektywy 2014/25/UE.

⁵⁸ Np. jeżeli z powodów od niego niezależnych oferent nie jest w stanie uzyskać etykiety lub innych dowodów w odpowiednim terminie.

Rozdział 4 – Kwalifikacja i wykluczanie oferentów

Streszczenie

- Istnieje możliwość wykluczenia przedsiębiorstw, które naruszyły prawo ochrony środowiska lub odnotowały inne poważne nieprawidłowości dotyczące swojej efektywności środowiskowej, należy jednak umożliwić im „samooczyszczenie” i nie można ich wykluczyć na dłużej niż trzy lata na tej podstawie.
- Wcześniejsze doświadczenia przedsiębiorstwa oraz kwalifikacje zawodowe jego pracowników można ocenić w związku z kwestiami środowiskowymi. W dyrektywach z 2014 r. wprowadzono także nową możliwość domagania się dowodów na istnienie środków zarządzania łańcuchem dostaw, które przedsiębiorstwa są w stanie stosować, co może być istotne dla zielonych zamówień publicznych.
- Aby sprawdzić, czy przedsiębiorstwa są w stanie realizować środki zarządzania środowiskowego związane z danym zamówieniem, instytucje zamawiające mogą zwrócić się do nich z prośbą o przedstawienie ich zdolności technicznych. Systemy zarządzania środowiskowego, takie jak EMAS lub ISO 14001 mogą stanowić (niewyłącznie) potwierdzenie tych zdolności technicznych.

4.1 Wprowadzenie

Kryteria kwalifikacji dotyczą przede wszystkim zdolności podmiotu gospodarczego do zrealizowania zamówienia, o które się ubiega. Przy ocenie zdolności do zrealizowania zamówienia instytucje zamawiające mogą wziąć pod uwagę określone doświadczenie i kompetencje związane z aspektami środowiskowymi, które są

istotne dla przedmiotu zamówienia. Mogą domagać się od wykonawców dowodów potwierdzających stosowanie środków zarządzania środowiskowego i zarządzania łańcuchem dostaw podczas realizacji zamówienia. Mogą też wykluczyć wykonawców, którzy naruszają prawo ochrony środowiska.

4.2 Kryteria wykluczenia

Kryteria wykluczenia dotyczą okoliczności, w jakich może znaleźć się dany wykonawca, a które zazwyczaj powodują, że instytucja zamawiająca nie zawrze z nim żadnej transakcji. Wszystkie przypadki, w jakich instytucja zamawiająca może wykluczyć wykonawcę,

wymienione zostały w dyrektywach w sprawie zamówień publicznych. W niektórych szczególnie poważnych przypadkach przestępstw wykluczenie jest obowiązkowe⁵⁹.

Z perspektywy zielonych zamówień publicznych do najważniejszych kryteriów wykluczenia zalicza się:

- naruszenie obowiązujących krajowych, unijnych lub międzynarodowych przepisów ochrony środowiska⁶⁰;
- poważne wykroczenie zawodowe, które podaje w wątpliwość jego uczciwość⁶¹;
- znaczące lub uporczywe niedociągnięcia w spełnieniu istotnego wymogu w ramach wcześniejszej umowy, które doprowadziły do wcześniejszego rozwiązania tej wcześniejszej umowy, odszkodowań lub innych porównywalnych sankcji⁶²;
- poważne wprowadzenie w błąd co do powyższych punktów lub niezdolność do przedstawienia dokumentów potwierdzających⁶³.

Institucje zamawiające mogą wykluczyć wykonawcę, o ile są w stanie wykazać za pomocą wszelkich odpowiednich środków, że naruszył on obowiązujące wymogi środowiskowe zgodnie z prawem unijnym lub krajowym. W dyrektywach z 2014 r. zezwala się również na wykluczenie w związku z naruszeniem ograniczonego wykazu międzynarodowych konwencji o ochronie środowiska, a mianowicie:

- Konwencji wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej;
- Konwencji bazylejskiej o odpadach niebezpiecznych;
- Konwencji sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych;
- konwencji PIC (o niebezpiecznych substancjach chemicznych/pestycydach).⁶⁴

---

⁵⁹ Przykładowo jeżeli przedsiębiorstwo lub jednego z jego przedstawicieli skazano za udział w organizacji przestępczej, korupcję, przestępstwa terrorystyczne, pracę dzieci, handel ludźmi, nadużycia finansowe lub pranie pieniędzy (art. 57 ust. 1 dyrektywy 2014/24/UE).

⁶⁰ Artykuł 57 ust. 4 lit. a) dyrektywy 2014/24/UE.

⁶¹ Artykuł 57 ust. 4 lit. c) dyrektywy 2014/24/UE.

⁶² Artykuł 57 ust. 4 lit. g) dyrektywy 2014/24/UE.

⁶³ Artykuł 57 ust. 4 lit. h) dyrektywy 2014/24/UE.

⁶⁴ Załącznik X do dyrektywy 2014/24/UE.

Niektóre państwa członkowskie mogą wprowadzić obowiązkowe wykluczanie za nieprzestrzeganie tych wymogów. Przypadki naruszenia prawa ochrony środowiska można wykorzystać także jako podstawę do **odmowy udzielenia zamówienia wykonawcy, odrzucenia rażąco niskiej oferty lub domagania się zmiany podwykonawcy** – możliwości te omówiono w rozdziale 5 i 6.

Powyższe kryteria wykluczenia podlegają maksymalnemu okresowi wykluczenia obejmującemu trzy lata od daty danego zdarzenia, chyba że przewidziano okres krótszy w prawie krajowym lub okres dłuższy w wyroku wobec wykonawcy⁶⁵. Podlegają one również zdolności wykonawcy do „samoczyszczenia” – tzn. zdolności do wykazania ich wiarygodności pomimo istnienia jednej z przyczyn wykluczenia. Aby to zrobić wykonawca musi wykazać, że:

Wykluczenie z przetargów za naruszenie prawa ochrony środowiska

Jeżeli wykonawca naruszył obowiązujące prawo ochrony środowiska, instytucja zamawiająca może dążyć do wykluczenia go z postępowania o udzielenie zamówienia. Na przykład zakład gospodarki odpadami, który nielegalnie składował odpady, można wykluczyć z przetargu na usługi z zakresu wywozu śmieci. Instytucja zamawiająca może wykazać takie naruszenia za pomocą wszelkich odpowiednich środków – jednak wykonawca musi mieć również możliwość udowodnienia, że spełnił wymogi dotyczące samoczyszczenia określone w dyrektywach.

- zapłacił lub zobowiązał się do zapłaty odszkodowania z tytułu wszelkich szkód spowodowanych w wyniku popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- wyjaśnił fakty i okoliczności w sposób kompleksowy, aktywnie współpracując z organami śledczymi; oraz
- przedsięwziął konkretne środki techniczne, organizacyjne i kadrowe, które są odpowiednie dla zapobiegania dalszym przestępstwom lub nieprawidłowemu postępowaniu⁶⁶.

Do instytucji zamawiającej należy przeprowadzenie oceny podjętych środków i wykazanie, czy są one wystarczające, aby umożliwić wykonawcy udział w postępowaniu, a także przedstawienie mu powodów w przypadku wykluczenia tych środków.

4.3 Kryteria kwalifikacji

Kryteria kwalifikacji służą do oceny predyspozycji wykonawcy do wykonania zamówienia. W przypadku postępowania dwuetapowego stanowią one część etapu wstępnego wyrażenia zainteresowania oraz można je wykorzystać do stworzenia krótkiej listy kandydatów lub zmniejszenia liczby kandydatów zaproszonych do składania ofert. W ramach procedury otwartej kryteria te można ocenić w sposób pozytywny lub negatywny, przed lub po ocenie ofert. Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych zawierają wyczerpujący wykaz

⁶⁵ Artykuł 57 ust. 7 dyrektywy 2014/24/UE.

⁶⁶ Artykuł 57 ust. 6 dyrektywy 2014/24/UE.

kryteriów, które można stosować w celu wyboru wykonawców oraz rodzaje dowodów, których można od nich żądać⁶⁷.

Najistotniejsze kryteria kwalifikacji do celów zielonych zamówień publicznych dotyczą zdolności technicznej i zawodowej:

- zasoby ludzkie i techniczne;
- doświadczenie i referencje;
- wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników (jeżeli nie zostały ocenione jako kryterium udzielenia zamówienia)⁶⁸;
- systemy i programy zarządzania środowiskowego (np. EMAS, ISO 14001);
- systemy zarządzania łańcuchem dostaw / śledzenia łańcucha dostaw;
- próbki produktów;
- zaświadczenia o ocenie zgodności.

Każda z tych osób może pomóc w ustaleniu, czy wykonawca posiada odpowiednie zdolności do zrealizowania aspektów środowiskowych zamówienia, o których mowa poniżej.

Nadrzędnym wymogiem w odniesieniu do wszystkich kryteriów kwalifikacji jest zapewnienie, aby były one powiązane z przedmiotem zamówienia i proporcjonalne do tego zamówienia. Oznacza to konieczność dostosowania podejścia do specyficznych wymogów danego zamówienia, w tym jego wartości i poziomu ryzyka środowiskowego. Na przykład zakres środowiskowych kryteriów kwalifikacji mający zastosowanie do zamówienia na roboty budowlane będzie zazwyczaj większy niż w przypadku zwykłego zamówienia na dostawy, chyba że dostawy obarczone są szczególnym ryzykiem środowiskowym, np. dostawa obejmuje substancje chemiczne lub paliwa, które należy przechowywać w sposób bezpieczny.

Kryteria ekologiczne dotyczące usług konserwacji budynków w Hiszpanii

Władze lokalne prowincji Gipuzkoa przyznały zamówienie na konserwację dwóch budynków, przy czym w zamówieniu przewidziano zapewnienie zrównoważenia środowiskowego usług. Kryteria kwalifikacji obejmowały wymóg wyznaczenia przez oferentów inżyniera lub architekta technicznego odpowiedzialnego za koordynację usług konserwacyjnych. Osoba ta powinna posiadać odpowiednie przeszkolenie, wiedzę i doświadczenie w kwestiach środowiskowych związanych z konserwacją, w tym w zakresie efektywności energetycznej i gospodarowania odpadami.

4.3.1. Zdolność techniczna związana ze środowiskiem

⁶⁷ Artykuł 58 ust. 1 i art. 60 ust. 1 dyrektywy 2014/24/UE. Na mocy art. 78 i 80 dyrektywy 2014/25/UE podmioty zamawiające mogą stosować te same kryteria wykluczania i kwalifikacji lub inne obiektywne zasady i kryteria, które udostępniono zainteresowanym wykonawcom.

⁶⁸ W części II lit. f) załącznika XII do dyrektywy 2014/24/UE stwierdzono, że wykształcenie i kwalifikacje zawodowe można ocenić wyłącznie na etapie kwalifikacji, jeżeli nie są oceniane jako kryteria udzielenia zamówienia.

Sprostanie wymogom dotyczącym zielonych zamówień publicznych może być skomplikowane – niezależnie od tego, czy dotyczą projektu i budowy budynków energooszczędnych, czy świadczenia usług drukarskich, które przyczyniają się do zminimalizowania ilości odpadów. Aby potwierdzić, że wykonawcy są zdolni sprostać takim wymogom, warto zapytać o ich poprzednie doświadczenia oraz zasoby ludzkie i techniczne.

Zdolność techniczna związana ze środowiskiem może obejmować kompetencje techniczne w zakresie minimalizowania wytwarzania odpadów, unikania wycieku/ulatniania się zanieczyszczeń, ograniczenia zużycia paliw lub minimalizowania zakłóceń siedlisk naturalnych. W praktyce zdolność ta związana jest z następującymi pytaniami.

- Czy przedsiębiorstwo ma wcześniejsze doświadczenie związane z realizacją zamówień w sposób zrównoważony?
- Czy przedsiębiorstwo zatrudnia pracowników z wymaganym wykształceniem, kwalifikacjami zawodowymi i doświadczeniem, aby sprostać środowiskowym elementom zamówienia, lub czy ma dostęp do takich osób?
- Czy przedsiębiorstwo posiada niezbędne urządzenia techniczne lub obiekty do celów zapewnienia ochrony środowiska lub czy ma dostęp do takich urządzeń lub obiektów?
- Czy przedsiębiorstwo posiada środki zapewniające jakość środowiskowych aspektów zamówienia (np. dostęp do odpowiednich instytucji i środków technicznych)?

Użytecznym instrumentem łączącym kryteria środowiskowe jest dokumentacja dotycząca zrealizowanych zamówień. Kryterium to można wykorzystać, aby spytać o wcześniejsze doświadczenia przedsiębiorstw w realizacji zamówień z podobnymi wymogami środowiskowymi oraz (dotyczy tylko zamówień na roboty budowlane) zaświadczenia o zadowalającym wykonaniu prac i wynikach. Należy przy tym dopilnować, aby jasno określić rodzaj informacji uznawanych za istotne oraz sposób ich oceny. W dyrektywach określono maksymalny okres doświadczenia obejmujący pięć lat w przypadku zamówień na roboty budowlane i trzy lata w przypadku dostaw lub usług, chyba że wymagane jest dłuższe doświadczenie w celu zapewnienia odpowiednich poziomów konkurencji⁶⁹.

W odniesieniu do zielonych zamówień publicznych istotne znaczenie mogą mieć również wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników oraz ich doświadczenie. Na przykład, w przypadku wykupienia drogowych usług transportowych dany podmiot może zechcieć sprawdzić, czy kierowcy przeszli szkolenie z zakresu ekologicznego stylu jazdy w celu zmniejszenia zużycia paliwa i ograniczenia emisji. Pracownicy zajmujący się zamówieniem dotyczącym usług cateringowych będą musieli posiadać kwalifikacje w zakresie prawidłowego obchodzenia się z żywnością w celu zapewnienia bezpieczeństwa i ograniczenia odpadów spożywczych. Należy jednak mieć na uwadze, że rozsądniejsze może być przeprowadzenie oceny niektórych aspektów środowiskowych w ramach kryteriów udzielenia zamówienia, które nie powinny stanowić kryteriów kwalifikacji⁷⁰. Na etapie udzielania zamówienia zamawiający ma większą swobodę w odniesieniu do sposobu definiowania kryteriów i rodzajów wymaganych dowodów (zob. rozdział 5).

Upewnienie się co do kompetencji zawodowych osób usuwających azbest

W wielu budynkach w Europie nadal można spotkać izolacje z azbestu. W trakcie prac konserwacyjnych w takich budynkach bardzo ważne jest, aby odpowiednio wykwalifikowani wykonawcy dokonywali bezpiecznego usunięcia elementów azbestowych. W niektórych państwach członkowskich istnieją systemy licencjonowania wykonawców specjalizujących się w tego typu pracach, aby mogli oni udowodnić posiadane kompetencje. Włączenie do kryteriów kwalifikacji wymogu posiadania przez wykonawców odpowiednich umiejętności do tego typu prac, potwierdzonych posiadaniem licencji wydanej przez właściwy organ lub równoważnego dowodu, stanowi istotny element pozwalający na zminimalizowanie zagrożeń dla zdrowia, bezpieczeństwa i środowiska, które wiążą się z realizacją takich prac.

⁶⁹ Część II lit. a) załącznika XII do dyrektywy 2014/24/UE.

⁷⁰ Część II lit. f) załącznika XII do dyrektywy 2014/24/UE.

4.3.2. Systemy zarządzania środowiskowego

Każda organizacja (publiczna lub prywatna), która chce poprawić swoją ogólną efektywność środowiskową, może podjąć decyzję o uruchomieniu systemu zarządzania środowiskowego. Systemy zarządzania środowiskowego to narzędzia organizacyjne, których celem jest poprawa ogólnej efektywności środowiskowej zaangażowanych w nie organizacji. Pozwalają one organizacjom na uzyskanie pełnego obrazu swojego wpływu na środowisko; pomagają skoncentrować się znaczących czynnikach wpływu i dobrze nimi zarządzać poprzez stałe zwiększanie efektywności środowiskowej. Obszarami wymagającymi poprawy mogą być: wykorzystywanie zasobów naturalnych, takich jak woda i energia; szkolenie pracowników; stosowanie metod produkcji przyjaznych dla środowiska i dokonywanie zakupów bardziej ekologicznych materiałów biurowych.

Organizacja prowadząca system zarządzania środowiskowego może ubiegać się o wydanie certyfikatu w ramach jednego z dwóch głównych systemów zarządzania środowiskowego stosowanych w UE: „systemu ekzarządzania i audytu” (EMAS)⁷¹ lub europejskiej/międzynarodowej normy dotyczącej systemów zarządzania środowiskowego (EN/ISO 14001)⁷². System EMAS stosują przede wszystkim organizacje z obiektami położonymi na terenie UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, chociaż może być wykorzystywany również przez organizacje i obiekty zlokalizowane w innych miejscach (ale zawsze jest weryfikowany w ramach kontroli prowadzonej przez europejski organ akredytacyjny). System ISO jest dostępny dla organizacji na całym świecie.

Na całym świecie istnieje około 250 000 organizacji objętych certyfikatem ISO 14001 oraz ponad 4 000 organizacji i 7 500 obiektów zarejestrowanych w ramach EMAS. Certyfikacja EMAS obejmuje wymogi EN/ISO 14001 oraz dodatkowe elementy takie jak zweryfikowana zgodność z prawodawstwem w dziedzinie ochrony środowiska, zobowiązanie do stałej poprawy efektywności środowiskowej, zaangażowanie pracowników i obowiązkowa komunikacja ze społeczeństwem w zakresie rocznej efektywności (deklaracja środowiskowa) zweryfikowanej przez organ weryfikacyjny. Ten ostatni element zdecydowanie odróżnia EMAS od innych systemów, ponieważ zapewnia publiczny i przejrzysty opis efektywności środowiskowej zarejestrowanej organizacji.

Na mocy dyrektyw z 2014 r. instytucje zamawiające mogą wymagać dowodów pochodzących z systemu zarządzania środowiskowego prowadzonego przez wykonawcę w odniesieniu do każdego zamówienia, pod warunkiem że dane te są proporcjonalne i związane z przedmiotem zamówienia⁷³. Należy przyjmować równoważne zaświadczenia oraz, w przypadku etykiet i raportów z testów, konieczne jest uwzględnianie innych form dowodów (takich jak system wewnętrzny), w przypadku gdy wykonawca nie ma dostępu do

---

⁷¹ Rozporządzenie (WE) nr 1221/2009 w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS).

⁷² ISO 14001:2004(en) *Systemy zarządzania środowiskowego – wymagania wraz z wytycznymi dotyczącymi stosowania*. Norma ta jest w trakcie nowelizacji, a nowa wersja zostanie przyjęta do końca 2015 r.

⁷³ Artykuł 62 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE; art. 81 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.

zaświadczeń osoby trzeciej lub nie ma możliwości ich uzyskania w odpowiednim terminie z przyczyn od niego niezależnych (zob. sekcja 3.5.1).

Stosowanie systemu zarządzania środowiskowego nie ogranicza się do przedstawienia dowodu posiadania zdolności technicznej do realizacji środków zarządzania środowiskowego. W przypadku gdy instytucja zamawiająca ustali inne środowiskowe kryteria kwalifikacji, o których mowa w sekcji 4.3.1 (na przykład wymogi dotyczące urządzeń technicznych lub szkolenia), system zarządzania środowiskowego może posłużyć za dowód zdolności, jeżeli zawiera właściwe informacje na temat określonych wymogów.

Również w tej sytuacji ważne jest rozpatrzenie faktycznych elementów zdolności technicznej objętych EMAS, które są istotne dla przedmiotu zamówienia, a nie tylko fakt certyfikacji prowadzonej przez osoby trzecie⁷⁴. Przy określaniu wymogów dotyczących środków zarządzania środowiskowego, które mają być stosowane, należy mieć na uwadze zasadę proporcjonalności – w przypadku zamówienia o niskiej wartości i niewielkim wpływie tego rodzaju wymogi mogą nie być stosowne.

Litewski urząd ds. dróg poszukuje zdolności środowiskowej

W ramach postępowań o udzielenie zamówienia na budowę dróg i autostrad litewski urząd ds. dróg wymaga przedstawienia dowodów potwierdzających zdolność do stosowania środków zarządzania środowiskowego. Są one oceniane jako część kryteriów zdolności technicznej oraz przyjmowane są certyfikaty EMAS, ISO 14001 bądź inne równoważne certyfikaty lub dowody.

4.3.3 Środki zarządzania łańcuchem dostaw

Liczne oddziaływania na środowisko powstają nie na etapie dostawy końcowego produktu czy usługi, ale na dalszych pozycjach w łańcuchu dostaw. Na przykład sprzęt IT posiada zazwyczaj elementy pochodzące z wielu części świata, w tym metale i inne substancje, których wydobycie i przetwarzanie stwarza wysokie ryzyko spowodowania szkód w środowisku. Wykonawca robót budowlanych może współpracować z wieloma mniejszymi przedsiębiorstwami, z których każde będzie musiało wdrożyć zrównoważone praktyki do projektu robót budowlanych.

W przypadku tego typu zamówień rozsądne jest, aby instytucje zamawiające przyjrzały się pierwszemu wykonawcy lub wykonawcy pierwszego rzędu w celu zapewnienia spełnienia w przyszłości wymogów środowiskowych. Jednym ze sposobów na osiągnięcie tego celu jest

⁷⁴ W wyroku w sprawie T-331/06 *Evropaiki Dynamiki przeciwko Europejskiej Agencji Środowiska* (pkt 76) Trybunał uznał, że fakt weryfikacji przez osobę trzecią może być podstawą do przyznania większej liczby punktów podczas oceny jakości norm zarządzania środowiskiem danego przedsiębiorstwa. Sprawę tę omówiono bardziej szczegółowo w rozdziale 5.

włączenie określonych klauzul umownych dotyczących podwykonawców. Podejście to omówiono w rozdziale 6.

Na etapie kwalifikacji instytucje zamawiające mogą zażądać następujących informacji:

- wskazanie procentowej części zamówienia, której realizację wykonawca zamierza ewentualnie zlecić podwykonawcom; oraz
- wskazanie systemów zarządzania łańcuchem dostaw i śledzenia łańcucha dostaw, które to systemy podmiot gospodarczy będzie mógł zastosować podczas wykonywania zamówienia⁷⁵.

Oba te wskazania mogą pomóc w określeniu sposobu radzenia sobie z wpływem na środowisko w kontekście danego zamówienia oraz w wyborze wykonawców za pomocą funkcjonujących stabilnie systemów.

4.3.4 Próbki produktów, kontrole i oceny zgodności

Jeżeli zamówienie obejmuje dostawę produktów lub materiałów, na etapie kwalifikacji konieczne może być przedstawienie próbek (opisu lub zdjęcia) tych produktów lub materiałów.

Wymagane mogą być również świadectwa zgodności lub atesty jakości⁷⁶. Dokumenty te mogą być przydatne podczas sprawdzania, czy produkty spełniają określone wymagania środowiskowe dotyczące zamówień publicznych, np. pod względem trwałości lub zużycia energii.

Kolejnym wariantem dostępnym dla instytucji zamawiających jest przeprowadzenie kontroli zdolności produkcyjnych dostawców lub zdolności technicznej usługodawców oraz ich obiektów badawczych i środków kontroli jakości⁷⁷. Taką kontrolę można przeprowadzić, jeżeli dostarczane produkty lub usługi są złożone lub, w wyjątkowych przypadkach, są wymagane do szczególnych celów. Kontrole mogą być przeprowadzane przez instytucję zamawiającą lub właściwy organ w państwie, w którym wykonawca ma swoją siedzibę.

4.4 Środki dowodowe

⁷⁵ Załącznik XII, część II lit. d) i j).

⁷⁶ Załącznik XII, część II lit. k).

⁷⁷ Załącznik XII, część II lit. e).

Angażowanie dostawców w realizację efektywnych zielonych zamówień publicznych we Włoszech

W 2013 r. miasto Turyn wprowadziło środki i kryteria do swojego zamówienia dotyczącego cateringu szkolnego celem ograniczenia powiązanej emisji dwutlenku węgla. Dostawców poproszono o dostarczenie danych identyfikujących części łańcucha dostaw o największym potencjale ograniczenia emisji CO₂. Na przykład transport miejski odpowiadał za zaledwie 1% całkowitej emisji dwutlenku węgla w odniesieniu do pięciu najczęściej spożywanych produktów spożywczych. Natomiast procesy produkcji odpowiadały za 75–95% całkowitej emisji dwutlenku węgla, co świadczy o znaczeniu praktyk rolniczych podczas wdrażania skutecznych środków w zakresie zielonych zamówień publicznych na potrzeby dostaw żywności i świadczenia usług cateringowych.

„Byliśmy zaskoczeni wynikami monitorowania, co świadczy o wartości zaangażowania w łańcuch dostaw”. Elena Deambrogio, funkcjonariusz policji, miasto Turyn

Mimo że w dyrektywach z 2014 r. umieszczono rozszerzony wykaz spraw, które można zbadać na etapie kwalifikacji, zawierają one również pewne ograniczenia dotyczące rodzaju dowodów, jakich można wymagać na wstępnych etapach postępowania. Przede wszystkim instytucje zamawiające są zobowiązane do przyjęcia jednolitego europejskiego dokumentu zamówienia jako wstępnego dowodu zgodności z kryteriami wykluczenia i kwalifikacji (<http://ec.europa.eu/growth/esp/>)⁷⁸. Jest to forma zaktualizowanego oświadczenia własnego, które istnieje w standardowym formacie elektronicznym i umożliwia wykonawcom potwierdzenie ich zgodności z kryteriami wykluczenia i kwalifikacji. Dokument ten zawiera link do bazy danych, w której można znaleźć dokumenty potwierdzające, lub zawiera potwierdzenie, że wykonawca będzie w stanie dostarczyć te dokumenty na żądanie i bez zbędnej zwłoki.

Ideą jednolitego europejskiego dokumentu zamówienia jako oświadczenia własnego dotyczącego kwalifikowalności jest zmniejszenie obciążenia związanego ze składaniem i kontrolą dowodów podczas każdego postępowania. Instytucje zamawiające nadal mogą w razie potrzeby zwrócić się o przedstawienie oryginalnych dokumentów w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania, pod warunkiem że nie posiadają jeszcze tych dokumentów⁷⁹. E-Certis (<http://ec.europa.eu/growth/ecertis>) to usługa internetowa, która pomaga instytucjom zamawiającym i wykonawcom w identyfikacji różnych zaświadczeń często wymaganych jako dowód spełnienia warunków podczas postępowania o udzielenie zamówienia w UE, Turcji, Islandii, Liechtensteinie i Norwegii.

4.5 Ocena grup

Kolejnym czynnikiem przy ocenie zdolności technicznej wykonawców jest umożliwienie im polegania na zdolności innych podmiotów. Oznacza to, że np. jeżeli co najmniej dwa przedsiębiorstwa chcą ubiegać się wspólnie o zamówienie – niezależnie od tego, czy tworzą formalne konsorcjum lub mają jakiegokolwiek powiązania prawne – zamawiający musi

uwzględnić ich łączną zdolność. Jest to uzależnione od zdolności wykonawcy do wykazania, że będzie dysponował zasobami innego podmiotu w celu zrealizowania zamówienia, np. przez przedłożenie podpisanego zobowiązania w tej sprawie. W przypadku polegania na zdolności innego podmiotu (w tym spółki dominującej lub zależnej) należy także wykazać zgodność z kryteriami wykluczenia i wszelkimi istotnymi kryteriami kwalifikacji mającymi zastosowanie do umowy⁸⁰.

Grupy i zielone zamówienia

Przedsiębiorstwa ubiegające się o zamówienia publiczne mogą zdecydować się na wprowadzenie wiedzy specjalistycznej w celu spełnienia wymogów ekologicznych. Na przykład przedsiębiorstwo oferujące usługi w zakresie zarządzania obiektami może współpracować z doradcą środowiskowym w kwestii zarządzania budynkami w sposób bardziej zrównoważony. W tym przypadku na etapie kwalifikacji należy ocenić zdolność techniczną i doświadczenie obu przedsiębiorstw.

⁷⁸ Artykuł 59 dyrektywy 2014/24/UE.

⁷⁹ Artykuł 59 ust. 4 i 5 dyrektywy 2014/24/UE.

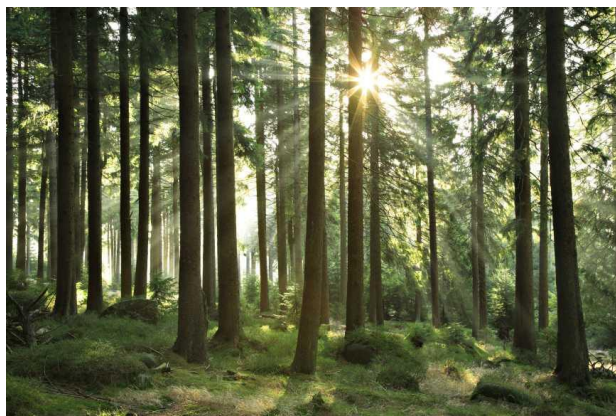
⁸⁰ Artykuł 63 ust. 1 dyrektywy 2014/24/UE; art. 79 dyrektywy 2014/25/UE.

Rozdział 5 – Udzielenie zamówienia

Streszczenie

- Możliwe jest zastosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia, pod warunkiem że kryteria te:
  - są powiązane z przedmiotem zamówienia;
  - nie dają instytucji zamawiającej nieograniczonej swobody wyboru;
  - zapewniają możliwość prowadzenia skutecznej konkurencji;
  - są wyraźnie wymienione w ogłoszeniu o zamówieniu i w dokumentacji przetargowej razem z ich wagami i wszelkimi obowiązującymi podkryteriami; oraz
  - są zgodne z zasadami Traktatu.
- Na etapie udzielenia zamówienia zamawiający może przyznawać punkty, aby przyznać ocenę efektywności środowiskowej przekraczającą minimalny wymóg określony w specyfikacji. Nie ma określonej maksymalnej wartości wagi, jaką można przyznać kryteriom środowiskowym.
- Przyjęcie podejścia opartego na rachunku kosztów cyklu życia daje obraz faktycznych kosztów zamówienia. Uwzględnienie w ocenie kosztów zużycia energii i wody, obsługi technicznej i unieszkodliwiania może doprowadzić do stwierdzenia, że wariant bardziej ekologiczny jest także tańszy w ciągu całego cyklu życia.
- Etykiety i inne formy dowodów osób trzecich mogą pomóc zamawiającemu w ocenie przebiegu przetargu zgodnie z wybranymi kryteriami udzielenia zamówienia oraz w weryfikacji twierdzeń oferentów.

5.1. Ogólne zasady udzielenia zamówienia

5.1.1. Kryteria udzielenia zamówienia

Na etapie udzielenia zamówienia instytucja zamawiająca ocenia jakość ofert i porównuje koszty. Przy ocenie jakości złożonych ofert stosuje się wcześniej ustalone i opublikowane kryteria udzielenia zamówienia, aby podjąć decyzję, która oferta jest najlepsza. Na mocy dyrektyw w sprawie zamówień publicznych z 2014 r. wszystkich zamówień należy udzielić na podstawie oferty najkorzystniejszej ekonomicznie. W ramach tej ogólnej zasady możliwe jest zastosowanie szeregu różnych podejść, przy czym niektóre z nich można uznać za szczególnie właściwe w kontekście zielonych zamówień publicznych.

Koszt lub cena będą stanowić część oceny w ramach każdego postępowania⁸¹ oraz będzie można je obliczyć na podstawie kosztów cyklu życia omówionych poniżej. Oprócz kosztów na wartość oferty z punktu widzenia instytucji zamawiającej może wpływać szeroki zakres czynników, w tym aspekty środowiskowe.

Nie każde pojedyncze kryterium udzielenia zamówienia musi zapewniać korzyść ekonomiczną instytucji zamawiającej⁸². Konieczne jest jednak powiązanie kryteriów udzielenia zamówienia (oraz kryteriów kwalifikacji, specyfikacji technicznych i klauzul dotyczących realizacji zamówienia) z przedmiotem zamówienia. Dyrektywy z 2014 r. stanowią, że kryteria udzielenia zamówienia są powiązane z przedmiotem zamówienia, jeżeli dotyczą robót budowlanych, dostaw lub usług, które mają być zrealizowane w ramach tego zamówienia, w każdym zakresie oraz na wszystkich etapach ich cyklu życia, w tym czynników związanych z:

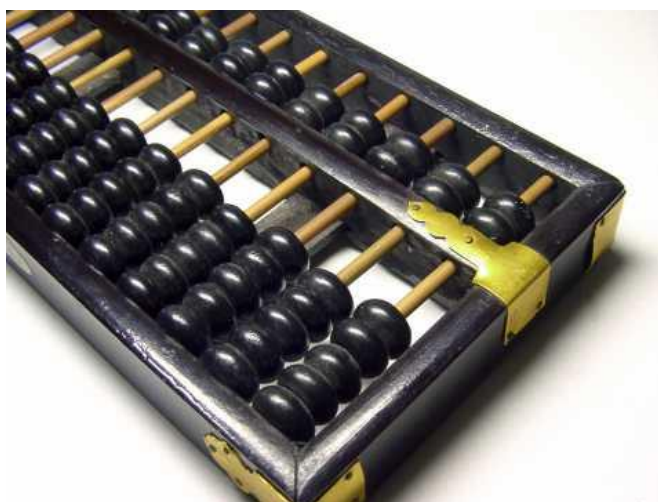
- a) określonym procesem produkcji, dostarczania lub wprowadzania tych robót budowlanych, dostaw lub usług na rynek; lub
- b) określonym procesem dotyczącym innego etapu cyklu życia tych robót budowlanych, dostaw lub usług⁸³.

Czynniki te nie muszą być „istotnym elementem” przedmiotu zamówienia, tj. nie muszą być widoczne ani zauważalne w produkcie końcowym lub usłudze. Oznacza to, że, podobnie jak w przypadku specyfikacji technicznych, kryteria udzielenia zamówienia mogą odnosić się do kwestii dotyczących zrównoważoności, takich jak wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych lub produkcja ekologiczna, czy też emisja gazów cieplarnianych związanych z

Obecność lub brak powiązania

W wyroku w sprawie dotyczącej zakupu usług transportu autobusowego (sprawa Concordia Bus) Trybunał Sprawiedliwości uznał, że kryteria udzielenia zamówienia dotyczące poziomu emisji tlenu azotu i poziomu hałasu autobusów, które mają być wykorzystywane do celów transportu miejskiego, spełniły wymóg powiązania z przedmiotem zamówienia.

W wyroku w sprawie *EVN Wienstrom* kryterium udzielenia zamówienia, związane z ilością energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych źródeł energii **w nadwyżce** w stosunku do przewidywanego jej zużycia przez instytucję zamawiającą, zostało uznane za niedopuszczalne, ponieważ nie było powiązane z przedmiotem zamówienia. W tym przypadku instytucja zamawiająca nie była również w stanie skutecznie zweryfikować tego kryterium.

⁸¹ Artykuł 67 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE; art. 82 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.

⁸² Zob. wyrok w sprawie C-513/99 *Concordia Bus Finland Oy Ab przeciwko Helsingin kaupunki*, pkt 55 (sprawa Concordia Bus).

⁸³ Artykuł 67 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE; art. 82 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE.

danym produktem lub usługą.

Zasadnicza różnica między specyfikacjami technicznymi a kryteriami udzielenia zamówienia polega na tym, że podczas gdy te pierwsze ocenia się na podstawie wyniku pozytywnego lub negatywnego, kryteriom udzielenia zamówienia przypisuje się znaczenie i punkty, tak aby oferty zapewniające większą efektywność środowiskową były opatrzone większą liczbą oznaczeń.

Określenie kryteriów udzielenia zamówienia, które będą stosowane, oraz przypisanie każdemu z nich wagi leży w gestii instytucji zamawiającej. W niniejszym rozdziale wyszczególniono pewne kluczowe czynniki decydujące o tym, jaki rodzaj środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia publicznego należy stosować oraz w jaki sposób określić odpowiednie wagi.

5.1.2 Formułowanie i reklamowanie kryteriów udzielenia zamówienia

W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych określono niektóre podstawowe zasady dotyczące przejrzystości kryteriów udzielenia zamówienia. Odzwierciedlają one orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości, w tym sprawy wyszczególnione poniżej, które dotyczą środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia.

1. Kryteria udzielenia zamówienia nie mogą dawać nieograniczonej swobody wyboru

Kryteria udzielenia zamówienia w żadnym przypadku nie mogą dawać instytucjom zamawiającym nieograniczonej swobody wyboru⁸⁴. Oznacza to, że muszą one zapewniać obiektywną podstawę dokonania rozróżnienia pomiędzy ofertami i być odpowiednio szczegółowe. Zdaniem Trybunału kryteria udzielenia zamówienia muszą być sformułowane w sposób umożliwiający wszystkim „oferentom, poinformowanym w rozsądnym stopniu i zachowującym zwykłą staranność”, dokonanie interpretacji tych kryteriów w ten sam sposób⁸⁵.

Kolejny element wymogu obiektywności kryteriów udzielenia zamówienia dotyczy **weryfikowalności**. Jeżeli kryteria udzielenia zamówienia odnoszą się do czynników, których instytucja zamawiająca nie może zweryfikować, trudno będzie wykazać, że kryteria te zastosowano w sposób obiektywny. Oznacza to, że zamawiający powinien wcześniej rozważyć, jakie środki dowodowe oferenci mogą przedstawiać w ramach każdego kryterium udzielania zamówienia oraz to, w jaki sposób będzie je oceniał⁸⁶.

---

⁸⁴ Zob. wyrok w sprawie 31/87 *Gebroeders Beentjes BV przeciwko Nederlandom*, pkt 26; wyrok w sprawie C-513/99 *Concordia Bus*, pkt 69.

⁸⁵ Wyrok w sprawie C-19/2000 *SIAC Construction Ltd przeciwko County Council of the County of Mayo*, pkt 42.

⁸⁶ W dyrektywach z 2014 r. stwierdzono, że „w razie wątpliwości instytucje zamawiające skutecznie weryfikują prawidłowość informacji i dowodów przedstawionych przez oferentów” (art. 67 ust. 4 dyrektywy 2014/24/UE; art. 82 ust. 4 dyrektywy 2014/25/UE). Może to oznaczać, że nie ma konieczności każdorazowej weryfikacji wniosków oferentów, chociaż w przypadku zielonych zamówień publicznych można uznać, że weryfikacja jest szczególnie istotna dla uniknięcia pseudoekologicznego marketingu i zapewnienia obiecanych poziomów efektywności środowiskowej.

W wyroku w sprawie *Concordia Bus* gmina Helsinki przed dokonaniem oceny ofert szczegółowo określiła i opublikowała system przyznawania dodatkowych punktów za obniżone poziomy hałasu i emisji tlenu azotu⁸⁷. Trybunał Sprawiedliwości uznał ten system za odpowiednio szczegółowy i obiektywny.

2. Kryteria udzielenia zamówienia powinny zapewniać możliwość prowadzenia skutecznej konkurencji

Środowiskowe kryteria udzielenia zamówienia nie powinny być formułowane w sposób, który sztucznie zamyka rynek. Ponieważ jednym z celów kryteriów udzielenia zamówienia jest wspieranie rynku w opracowywaniu i dostarczaniu rozwiązań preferowanych z punktu widzenia środowiska, różni wykonawcy powinni mieć zawsze możliwość uzyskania punktów na podstawie takich kryteriów. Jednym z dobrych sposobów na zapewnienie, aby tak się stało, jest omówienie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia z potencjalnymi oferentami w kontekście konsultacji rynkowych poprzedzających zamówienie, jak określono w rozdziale 2.

3. Kryteria udzielenia zamówienia należy ogłaszać z wyprzedzeniem

Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych określają wymóg, zgodnie z którym kryteria udzielenia zamówienia oraz ich wagi należy określić albo w ogłoszeniu o zamówieniu, albo w dokumentach zamówienia⁸⁹. Orzecznictwo pomogło w ustaleniu poziomu szczegółowości niezbędnego do ogłoszenia kryteriów udzielenia zamówienia. W ogłoszeniu lub dokumentacji należy określić:

- kryteria, jakie zamawiający zastosuje do wskazania oferty najkorzystniejszej ekonomicznie;

Rozróżnienie pomiędzy szczególnym charakterem a dyskryminacją w sprawie Concordia Bus

Kwestia dyskryminacji została jednoznacznie poruszona w sprawie *Concordia Bus*. Jeden ze sprzeciwów wniesionych przez *Concordia Bus* dotyczył faktu, że kryteria określone przez miasto Helsinki były dyskryminacyjne, ponieważ należące do gminy przedsiębiorstwo autobusowe HKL było jedynym podmiotem posiadającym pojazdy napędzane gazem ziemnym, które mogłyby otrzymać maksymalną ocenę w ramach tego kryterium. Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że fakt, iż tylko jedno przedsiębiorstwo uzyskało maksymalną ocenę w odniesieniu do jednego z kryteriów udzielenia zamówienia określonych przez instytucję zamawiającą, sam w sobie nie oznacza, że kryterium to było dyskryminacyjne. Przy określaniu, czy kryterium udzielenia zamówienia jest dyskryminacyjne, należy wziąć pod uwagę wszystkie fakty związane z daną sprawą⁸⁸.

⁸⁷ W tym przypadku dodatkowe punkty przyznano (oprócz innych czynników) za zastosowanie autobusów o emisji tlenu azotu niższej niż 4g/kWh (+2,5 punktu/autobus) lub niższej niż 2g/kWh (+3,5 punktu/autobus) oraz których zewnętrzny poziom hałasu był niższy niż 77 dB (+1 punkt/autobus).

⁸⁸ Jednym z faktów w przedmiotowej sprawie było to, iż skarżącemu udzielono innej części zamówienia, w której zastosowano ten sam wymóg dotyczący pojazdów napędzanych gazem ziemnym.

⁸⁹ Część C pkt 18 załącznika 5 do dyrektywy 2014/24/UE.

- względne wagi, jakie zamawiający przypisze każdemu z kryteriów, w postaci konkretnej liczby albo przedziału z odpowiednią rozpiętością maksymalną⁹⁰; oraz
- wszelkie podkryteria, które zostaną zastosowane oraz – w większości przypadków – ich wagi⁹¹.

5.2 Stosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia

Ramy prawne dają duże możliwości w zakresie stosowania środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia oraz różnych metod i rodzajów podejścia:

5.2.1 Specyfikacje czy kryteria udzielenia zamówienia?

Przy ocenie czy aspekt środowiskowy powinien stanowić wymóg minimalny (specyfikacja), czy preferencję (kryterium udzielenia zamówienia), należy wziąć pod uwagę kilka kwestii. Stosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia może mieć sens, jeżeli na przykład nie jest się pewnym kosztu lub dostępności na rynku produktów, robót budowlanych lub usług, które spełniają określone cele środowiskowe. Poprzez włączenie tych czynników do kryteriów udzielenia zamówienia zamawiający może je zważyć w odniesieniu do innych czynników, w tym kosztu.

⁹⁰ Artykuł 67 ust. 5 dyrektywy 2014/24/UE; art. 82 ust. 5 dyrektywy 2014/25/UE. Dostępne są dwa odstępstwa od tego wymogu: (i) gdy zamówienia udziela się wyłącznie na podstawie ceny; lub (ii) gdy określenie wagi nie jest możliwe z obiektywnych względów, w którym to przypadku kryteria należy wymienić w kolejności od najważniejszych do najmniej ważnych.

⁹¹ Trybunał określił stopień ujawnienia informacji wymagany w odniesieniu do podkryteriów w szeregu spraw, w tym w wyroku w sprawie C-532/06 *Lianakis i in.*, w sprawie C-331/04 *ATI EAC i Viaggi di Maio przeciwko ACTV Venezia SpA* oraz w sprawie T-70/05 *Evropaiki Dynamiki przeciwko EMSA*. Wstrzymanie określenia wagi podkryteriów jest dopuszczalne wyłącznie w przypadku, gdy (i) nie zmieniają one kryteriów głównych; (ii) nie zawierają elementów, które mogły mieć wpływ na przygotowywanie ofert; oraz (iii) nie dają podstaw do dyskryminacji jakiegokolwiek oferenta (wyrok w sprawie C-331/04 *ATI EAC*).

Zamawiający może chcieć również określić **minimalny poziom wydajności** w specyfikacji technicznej, a następnie na etapie udzielenia zamówienia **przyznać dodatkowe punkty** za wyższy poziom wykonania. To podejście jest z powodzeniem stosowane przez wiele instytucji zamawiających w celu zachowania elastyczności przy realizacji zielonych zamówień publicznych.

5.2.2 Podejścia oparte na wadze

Waga przypisana każdemu kryterium udzielenia zamówienia decyduje o wpływie, jaki kryterium to będzie miało na ostateczną ocenę. Przypisanie wagi środowiskowym kryteriom udzielenia zamówienia⁹² może odzwierciedlać zakres, w jakim aspekty środowiskowe są już uwzględnione w specyfikacjach. Jeżeli w specyfikacjach istnieją rygorystyczne wymogi środowiskowe, można im przypisać mniejszą wagę w kryteriach udzielenia zamówienia, i odwrotnie.

Nie ma określonej maksymalnej wartości wagi, jaką można przyznać kryteriom środowiskowym. Aby ustalić odpowiednią wagę, należy rozważyć:

- jak ważne są cele środowiskowe dla zamówienia w stosunku do innych aspektów, takich jak koszt i ogólna jakość;
- w jakim stopniu aspekty te są najlepiej uwzględnione w kryteriach udzielenia zamówienia – albo jako uzupełnienie specyfikacji, kryteriów kwalifikacji i klauzul dotyczących realizacji zamówienia, albo zamiast nich;
- liczbę punktów, na przyznanie których można sobie pozwolić na etapie udzielenia zamówienia – liczba ta będzie zróżnicowana w zależności od

Kryteria udzielenia zielonych zamówień publicznych w Niderlandach

Przedsiębiorstwo Rijkswaterstaat zorganizowało przetarg na odbudowę i konserwację odcinka autostrady w Niderlandach. Zwycięską ofertę wybrano na podstawie ceny zgłoszonej w przetargu i jakości. Jednym z kryteriów jakości oferty najkorzystniejszej ekonomicznie była zrównoważoność, w tym „drabina wydajności” procesów pracy pod względem emisji CO₂ i ocena cyklu życia wykorzystywanych produktów. Określono wartość pieniężną tych oszczędności i odjęto ją od cen zgłoszonych w przetargu. Ogólna optymalizacja projektu przedstawiona przez zwycięskiego oferenta pozwoli ograniczyć emisje CO₂ o 8 944 t w ciągu 50 lat.

„Oferenci doceniają swobodę podejmowania własnych wyborów pod względem zrównoważonego projektowania w zakresie ram technicznych”.
Cuno van Geet, starszy doradca ds. efektywnego gospodarowania zasobami, Rijkswaterstaat

Ekologiczne i zdrowe usługi w zakresie sprzątnia, Toskania

W ramach przetargu na usługi w zakresie sprzątnia Agencja Ochrony Środowiska Toskanii (ARPAT) oceniła oferty według oferty najkorzystniejszej ekonomicznie i dla środowiska. Kryterium ceny przyznano 40 punktów, a jakości 60. Kryteria jakości obejmowały zastosowanie ekologicznych metod czyszczenia, ograniczenie ilości opakowań, efektywność środowiskową produktu (odsetek produktów zgodnych z etykietami ISO I typu lub równoważnymi) i jakość programów szkolenia w dziedzinie ochrony środowiska.

⁹² W wyroku w sprawie *EVN Wienstrom* (C-448/01) stwierdzono, że przypisanie kryterium związanemu z produkcją energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wagi 45% całkowitej dostępnej liczby punktów było dopuszczalne, pod warunkiem że spełnione zostały inne warunki dotyczące kryteriów udzielenia zamówienia.

produktu/usługi i od warunków rynkowych. Na przykład jeżeli stopień zróżnicowania ceny danego produktu jest mały, lecz efektywność środowiskowa jest bardzo zróżnicowana, sensowne będzie przydzielenie większej liczby punktów na potrzeby oceny aspektów środowiskowych.

5.2.3 Stosowanie etykiet

Etykiety, które odwołują się do aspektów środowiskowych produktu, robót budowlanych lub usługi będących przedmiotem zamówienia, można wykorzystać również jako pomoc w opracowywaniu i ocenie kryteriów udzielenia zamówienia. Do stosowania etykiet w kryteriach udzielenia zamówienia mają zastosowanie te same zasady, co do innych etapów procedury udzielania zamówień, tj.:

- etykiet można wymagać wyłącznie wtedy, gdy wszystkie wymogi dotyczące tej etykiety są związane z przedmiotem zamówienia oraz gdy etykieta spełnia określone normy w zakresie obiektywności, przejrzystości i dostępności dla rynku (zob. sekcja 3.5.1);
- nawet jeżeli taka etykieta jest wymagana, zamawiający musi mimo to akceptować etykiety spełniające równoważne kryteria oraz – w przypadku gdy z powodów od nich niezależnych oferty nie mogą uzyskać etykiety w określonym terminie – inne odpowiednie formy dowodów;
- w przypadku innych rodzajów etykiet zamawiający może odnieść się do poszczególnych kryteriów powiązanych z przedmiotem zamówienia, lecz nie może wymagać etykiety jako takiej.

Stosowanie etykiet: sprawa

niderlandzkiej kawy

W sprawie C-368/10 w swojej dokumentacji przetargowej dotyczącej dostawy automatów do kawy i herbaty niderlandzka instytucja zamawiająca odniosła się do pewnych etykiet społecznych i środowiskowych. Trybunał uznał, że sposób odniesienia się do tych etykiet nie spełniał wymogów dyrektyw z 2004 r.

Trybunał podtrzymał jednak również zasadę, zgodnie z którą z etykiet można korzystać do określenia kryteriów udzielenia zamówienia oraz jako pomoc przy ocenie wykonania. W dyrektywach z 2014 r. dopracowano zasady dotyczące etykiet, aby umożliwić zażądanie określonych etykiet, gdy spełniają one pewne normy w zakresie przejrzystości i obiektywności oraz gdy wszystkie kryteria są powiązane z przedmiotem zamówienia.

Etykiety środowiskowe mogą być przydatne do wyróżnienia produktów i usług, które zaoszczędzą energię i wodę lub które są produkowane lub świadczone w sposób bardziej zrównoważony. Włączając niektóre lub wszystkie wymogi etykiet do kryteriów udzielenia zamówienia, zamawiający może rozważyć te aspekty względem kosztów oraz innych czynników, takich jak dostępność produktów lub czas dostawy.

5.2.4 Stosowanie systemów zarządzania środowiskowego

System zarządzania środowiskowego może również służyć jako dowód podczas oceny kryteriów udzielenia zamówienia. Na etapie udzielenia zamówienia rozpatrywany jest sposób realizacji zamówienia, dlatego oferta wdrożenia określonych środków zgodnie z systemem zarządzania środowiskowego może być istotna. Ważne jest jednak dopilnowanie, aby nie doszło do powielenia oceny przeprowadzonej na etapie kwalifikacji. Więcej informacji na temat systemów zarządzania środowiskowego (takich jak EMAS i EN/ISO 14001) można znaleźć w sekcji 4.3.2.

Ocena zobowiązań środowiskowych

W zamówieniu dotyczącym informatycznych usług konsultacyjnych Europejska Agencja Środowiska (EEA) przeznaczyła na etapie udzielenia zamówienia 10% punktów na ocenę polityk ochrony środowiska, które oferenci zastosowaliby w realizacji zamówienia. W ramach tego kryterium więcej punktów przyznano przedsiębiorstwu posiadającemu system zarządzania środowiskowego certyfikowany przez osobę trzecią niż przedsiębiorstwom, które nie dysponowały takim systemem. Wskutek wniesionego odwołania sąd orzekł, że EEA miała prawo podjąć taką decyzję, ponieważ każdą ofertę oceniła na podstawie jej wartości⁹³. Chociaż EEA nie obowiązują dyrektywy w sprawie zamówień publicznych, warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że Trybunał zaakceptował jakościowe podejście do oceny środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia.

5.2.5 Stosowanie raportów z testów i zaświadczeń

W niektórych przypadkach warto zwrócić się o raport z testów lub zaświadczenie wydane przez jednostkę oceniającą zgodność w celu wykazania poziomów efektywności środowiskowej produktów. Przykładowo w zamówieniu na oświetlenie można przyznać większą liczbę punktów za rozwiązania w zakresie oświetlenia charakteryzujące się dłuższym okresem bez wymiany (jako niezależne kryterium lub jako element rachunku kosztów cyklu życia). W tym przypadku należy zwrócić się do oferentów o przedstawienie raportu z testów lub zaświadczenia poświadczającego takie właściwości. Jeżeli oferenci z powodów od nich niezależnych nie mają dostępu do takich raportów ani zaświadczeń, zamawiający musi również wziąć pod uwagę inne dowody, takie jak dokumentacja techniczna, i zdecydować, czy stanowią one wystarczający dowód⁹⁴.

5.3 Rachunek kosztów cyklu życia

⁹³ Trybunał stwierdził, że EEA dokonała „[...] porównawczej oceny ofert, oceniając, czy polityki ochrony środowiska przedstawione przez oferentów są wiarygodne, i stwierdziła, że tylko jeden z oferentów już wprowadził taką politykę, podczas gdy inni jedynie zasygnalizowali dobre intencje w tym zakresie” (wyrok w sprawie T-331/06 *Evropaiki Dynamiki przeciwko Europejskiej Agencji Środowiska*, pkt 76).

⁹⁴ Artykuł 44 dyrektywy 2014/24/UE; art. 62 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE.

Na etapie udzielenia zamówienia w ramach postępowania o udzielenie zamówienia koszt oferty zazwyczaj stanowi jeden z czynników mających największy wpływ. Jak jednak określić koszt?

W momencie zakupu produktu, usługi lub robót budowlanych zawsze płaci się określoną cenę. Cena nabycia stanowi jednak tylko jeden element kosztu w całym procesie zamawiania, posiadania i unieszkodliwiania. Rachunek kosztów cyklu życia oznacza uwzględnienie wszystkich kosztów, które wystąpią w trakcie cyklu życia produktu, robót budowlanych lub usługi:

- ceny nabycia i wszystkich kosztów powiązanych (dostawy, instalacji, ubezpieczenia itd.);
- kosztów operacyjnych, w tym kosztów zużycia energii, paliwa i wody, części zamiennych i obsługi technicznej;
- kosztów związanych z końcem przydatności do użycia, takich jak koszt wycofania z eksploatacji lub unieszkodliwiania.

Na podstawie określonych warunków opisanych w sekcji 5.3.2 rachunek kosztów cyklu życia może obejmować również koszt efektów zewnętrznych (takich jak emisje gazów cieplarnianych). W dyrektywach z 2014 r. nałożono obowiązek, zgodnie z którym w przypadku korzystania z rachunku kosztów cyklu życia w dokumentach zamówienia należy wskazać metodę obliczenia oraz dane, które mają zostać przekazane przez oferentów. Zastosowanie mają również specjalne zasady dotyczące metod przyporządkowywania kosztów do ekologicznych efektów zewnętrznych, mające na celu zapewnienie, by metody te były sprawiedliwe i przejrzyste.

Bardziej ekologiczne autobusy w Rumunii: podejście uwzględniające rachunek kosztów cyklu życia

W 2012 r. rada miejska Baia Mare zorganizowała przetarg na dzierżawę 30 nowych standardowych autobusów i ośmiu trolejbusów jeszcze bardziej przyjaznych środowisku (EEV). Zastosowano model rachunku kosztów cyklu życia, uwzględniający cenę nabycia, zużycie paliwa oraz koszty obsługi technicznej i koszty operacyjne. Łączny koszt zamówienia jest wyższy niż koszt poprzednich zakupów, lecz jest on częściowo zrekompensowany niższymi kosztami użytkowania nowych pojazdów w cyklu życia. Wspomniane autobusy są pierwszymi autobusami bardziej przyjaznymi środowisku, które zamówiono w Rumunii, a ich emisje gazów cieplarnianych są znacznie niższe niż w poprzednio stosowanych autobusach z silnikiem Diesla.

5.3.1. Rachunek kosztów cyklu życia a kwestie środowiskowe

Rachunek kosztów cyklu życia jest sensownym podejściem bez względu na cele środowiskowe organu publicznego. Poprzez zastosowanie rachunku kosztów cyklu życia zamawiający uwzględnia koszty wykorzystanych surowców, obsługi technicznej i unieszkodliwienia, które nie są ujęte w cenie nabycia. Często będzie to prowadziło do sytuacji korzystnych dla wszystkich stron, w których bardziej ekologiczne produkty, roboty budowlane lub usługi będą również ogólnie tańsze. Główny potencjał uzyskiwania oszczędności w całym cyklu życia towarów, robót budowlanych lub usług przedstawiono poniżej.

Oszczędność kosztów utrzymania w ciągu cyklu życia w Niemczech

W 2012 r. miasto Detmold uruchomiło procedurę udzielania zamówienia dotyczącą nowego dworca autobusowego. W ramach badania wstępnego i konsultacji rynkowych przeprowadzono analizę zrównoważoności opartą na oczekiwanym okresie eksploatacji obiektu wynoszącym co najmniej pięćdziesiąt lat. Działanie to pozwoliło określić techniki najodpowiedniejsze dla projektu. Następnie w wyniku procedury otwartej zastosowano beton fotokatalityczny, który przetwarza substancje zanieczyszczające z powietrza i spływu powierzchniowego w niegroźne sole. Zmniejszyła to zapotrzebowanie na obsługę techniczną oraz koszty sprzątnięcia oraz jego wpływ na środowisko.

Oszczędności związane z zużyciem energii, wody i paliwa

Koszty zużycia energii, wody i paliwa podczas fazy użytkowania często stanowią znaczną część całkowitych kosztów posiadania produktu, robót budowlanych lub usług oraz wpływu na środowisko w całym cyklu życia. Obniżenie tego zużycia jest rozsądnym rozwiązaniem pod względem zarówno finansowym, jak i środowiskowym.

Oszczędności w zakresie konserwacji i wymiany części

W niektórych przypadkach najbardziej ekologicznym rozwiązaniem będzie takie, które zaprojektowano w celu maksymalnego wydłużenia okresu przed wymianą lub zminimalizowania niezbędnych nakładów pracy w zakresie obsługi technicznej. Przykładowo wybór materiałów na pokrycie zewnętrznej części budynku lub mostu będzie miał duży wpływ na częstotliwość konserwacji i działań w zakresie czyszczenia. Najbardziej zrównoważonym rozwiązaniem może być to, które pomaga uniknąć takich kosztów, a można je ocenić w ramach rachunku kosztów cyklu życia.

Oszczędności związane z kosztami unieszkodliwienia

W momencie dokonywania zakupu produktu lub organizowania przetargu na roboty budowlane bardzo łatwo zapomnieć o kosztach unieszkodliwienia. Koszty unieszkodliwienia w końcu i tak trzeba będzie ponieść, chociaż czasami z większym opóźnieniem. Nieuwzględnienie tych kosztów przy zakupie może zmienić okazję w kosztowny zakup. Koszty unieszkodliwienia obejmują zarówno koszt fizycznego usunięcia, jak i opłacenie bezpiecznego unieszkodliwienia. Często unieszkodliwienie podlega rygorystycznym przepisom, takim jak te określone w dyrektywie WEEE⁹⁵. W niektórych przypadkach właściciel może uzyskać dodatni zwrot pod koniec cyklu użytkowania, na przykład w przypadku gdy pojazdy lub sprzęt można odsprzedać lub poddać recyklingowi w sposób opłacalny.

Inteligentne planowanie fazy unieszkodliwienia w sektorze budownictwa

Sektor budownictwa generuje duże ilości odpadów. Rozbiórka starych budynków oznacza nie tylko usunięcie ogromnej ilości gruzu, ale także konieczność gospodarowania materiałami niebezpiecznymi, takimi jak azbest. W związku z tym w zaproszeniu do składania ofert można zwrócić się do firm budowlanych z zapytaniem, jaką ilość niebezpiecznych odpadów przewidują w związku z realizacją rozbiórki oraz jaki będzie koszt ich likwidacji. W niektórych przypadkach, np. budowy dróg, powinno być również możliwe wyliczenie oszczędności uzyskanych dzięki wykorzystaniu przetworzonych materiałów odpadowych, takich jak asfalt lub materiałów pochodzących z rozbiórki budynku.

5.3.2 Ocena zewnętrznych kosztów środowiskowych

---

⁹⁵ Dyrektywa 2012/19/UE w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (dyrektywa WEEE).

Oprócz kosztów finansowych bezpośrednio ponoszonych przez instytucję zamawiającą zamawiający może uwzględnić również ekologiczne efekty zewnętrzne – ponoszone przez społeczeństwo koszty określonych czynników wpływu na środowisko, takich jak czynniki związane ze zmianą klimatu lub zakwaszeniem gleby lub wody. Jeżeli w ramach kryteriów udzielenia zamówienia zamawiający chce przypisać koszt ekologicznym efektom zewnętrznym, w dyrektywach z 2014 r. nałożono wymóg, by stosowana metoda była:

- oparta na kryteriach obiektywnie możliwych do zweryfikowania i niedyskryminacyjnych;
- dostępna dla wszystkich zainteresowanych stron; oraz
- by wymagane dane mogły zostać dostarczone uzasadnionym nakładem sił przez wykonawców działających z należytą starannością⁹⁷.

Chociaż możliwe jest opracowanie indywidualnej metody obliczania rachunku kosztów cyklu życia odpowiedniej dla danego zamówienia, nie może ona niesłusznie faworyzować ani dyskryminować żadnego wykonawcy. W przypadku gdy na mocy prawa Unii obowiązkowa stała się wspólna metoda kalkulacji rachunku kosztów cyklu życia, zamawiający musi zastosować tę metodę⁹⁸. Obecnie zasada ta ma zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do pojazdów transportu drogowego objętych dyrektywą w sprawie czystych ekologicznie pojazdów, opisującą zarówno wspólną metodykę, jak

Efekty zewnętrzne w rachunku kosztów cyklu życia: dyrektywa w sprawie czystych ekologicznie pojazdów

W dyrektywie w sprawie czystych ekologicznie pojazdów nakłada się na instytucje zamawiające obowiązek uwzględnienia przy zakupie pojazdów transportu drogowego czynnika energetycznego i wpływu na środowisko – należy je ująć w specyfikacji lub kryteriach udzielenia zamówienia. W dyrektywie tej opisana jest metodyka określenia wartości pieniężnej tych czynników do celów oceny kosztów operacyjnych całego cyklu użytkowania. W modelu tym przypisuje się wartość pieniężną kilku rodzajom emisji – dwutlenku węgla (CO₂), podtlenku azotu (NO_x), węglowodorów niemietanowych (NMHC) i cząstek stałych⁹⁶. Emisjom w ciągu całego cyklu użytkowania każdego pojazdu objętego zamówieniem można następnie przypisać koszt, który należy dodać do pozostałych kosztów bezpośrednich, takich jak cena nabycia, koszty paliwa i obsługi technicznej.

⁹⁶ Instytucje zamawiające mogą również zdecydować się na stosowanie wyższych kosztów w odniesieniu do poziomu emisji poszczególnych zanieczyszczeń, pod warunkiem że nie przekraczają one dwukrotności kosztów określonych w dyrektywie (art. 6 dyrektywy 2009/33/WE).

⁹⁷ Artykuł 68 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE; art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE. Pojęcie „wykonawców działających z należytą starannością” obejmuje w tym przypadku również wykonawców z państw trzecich, które są stroną Porozumienia w sprawie zamówień rządowych WTO lub innych umów instytucjonalnych wiążących dla UE.

⁹⁸ Artykuł 68 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE i art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE. Załączniki do dyrektywy zawierają wykaz odpowiedniego prawodawstwa dotyczącego metod obliczania rachunku kosztów cyklu życia, który może podlegać okresowym aktualizacjom.

i minimalne koszty, które należy przypisać określonym ekologicznym efektom zewnętrznym, jeżeli określona została ich wartość pieniężna (zob. ramka).

5.3.3 Stosowanie rachunku kosztów cyklu życia

Coraz więcej organów publicznych w Europie korzysta z rachunku kosztów cyklu życia przy ocenie ofert. Opracowano również szereg narzędzi o różnym poziomie złożoności i zróżnicowanym zakresie. Przegląd niektórych właściwych narzędzi rachunku kosztów cyklu życia oraz linki odsyłające do nich można znaleźć na stronie:

<http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>

We właściwej ocenie rachunku kosztów cyklu życia trzeba uwzględnić:

okres użytkowania – częstotliwość, z jaką trzeba będzie wymieniać produkt, będzie miała istotny wpływ na jego koszt, szczególnie w dłuższym okresie. Tani produkt, który trzeba często wymieniać, może w dłuższej perspektywie kosztować więcej niż produkt o wyższej cenie, który ma wieloletni okres trwałości. Należy to wziąć pod uwagę przy ustalaniu długości okresu, który zostanie zastosowany w porównaniu kosztów cyklu życia;

stopę dyskontową – koszty w przyszłości, które nie są „warte” tyle, co koszty ponoszone obecnie, ponieważ społeczeństwo kładzie większy nacisk na obecny pozytywny i negatywny wpływ niż na wpływ w przyszłości. Kwota 100 EUR zainwestowana dziś z oprocentowaniem 5% za rok zwiększyłaby się do kwoty 105 EUR. Zatem 105 EUR wydane za rok jest „warte” tylko 100 EUR w chwili obecnej – stanowi to jego wartość bieżącą netto. Wartość bieżącą netto można uwzględnić przy porównywaniu kosztów cyklu życia, stosując społeczną stopę

Narzędzia do obliczania rachunku kosztów cyklu życia

Poniżej przedstawiono niewyczerpujący wykaz narzędzi dostępnych na potrzeby obliczania rachunku kosztów cyklu życia:

- kalkulator Komisji Europejskiej do obliczania rachunku kosztów cyklu życia na potrzeby zamówień pojazdów:
<http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/vehicles/directive/>;
- wspólna metoda Komisji Europejskiej w zakresie rachunku kosztów cyklu życia w budownictwie:
http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction/support-tools-studies/index_en.htm
- narzędzie służące do oceny w ramach zamówień publicznych zarówno rachunku kosztów cyklu życia, jak i emisji CO₂, opracowane w ramach projektu SMART-SPP:
<http://www.smart-spp.eu>
- narzędzie na potrzeby rachunku kosztów cyklu życia opracowane przez Szwedzką Radę ds. Ekologicznego Zarządzania (SEMC₀):
<http://www.upphandlingsmyndigheten.se/omraden/lcc/lcc-kalkyler/>
- narzędzie na potrzeby rachunku kosztów cyklu życia opracowane w ramach projektu BUY SMART:
<http://www.buy-smart.info>

dyskontową do przyszłych kosztów. Stopa ta jest różna w różnych państwach, lecz zwykle wynosi między 3% a 8% (dostosowana w celu wyeliminowania skutków inflacji)⁹⁹.

dostępność i wiarygodność danych – ocena kosztów cyklu życia nieuchronnie obejmuje element nieprzewidywalności odnośnie do kosztów ponoszonych w przyszłości (na przykład kosztów obsługi technicznej, zużycia energii, jak również faktycznego okresu użytkowania produktu). Z tego względu istotne jest wymaganie od oferentów, aby przedstawili szczegółowe informacje potwierdzające szacunkowe koszty zawarte w ofercie. W niektórych przypadkach, gdy przyszłe koszty kontroluje wykonawca (np. ponieważ odpowiada za obsługę techniczną lub unieszkodliwienie), maksymalne przyszłe ceny można określić w warunkach umowy, co zwiększy pewność obliczeń w ramach rachunku kosztów cyklu życia.

5.4 Oferty rażąco niskie

Po przeprowadzeniu oceny kosztów każdej ważnej oferty zostaną one porównane w celu przypisania im punktów. W niektórych przypadkach zamawiający może otrzymać ofertę, której cena wydaje się niezwykle niska w porównaniu z innymi lub w porównaniu z oczekiwanym kosztem dostawy, usługi lub robót budowlanych. Z perspektywy zielonych zamówień publicznych niskie koszty oferty mogą budzić wątpliwości dotyczące zgodności z prawem ochrony środowiska lub rentowności oferty pod względem wymogów środowiskowych.

W tej sytuacji instytucje zamawiające muszą zwrócić się do danego oferenta (danych oferentów) o wyjaśnienie powodu rażąco niskiej ceny lub rażąco niskich kosztów. Koszty można wyjaśnić uzasadnionymi czynnikami, takimi jak określona metoda produkcji lub rozwiązania techniczne zastosowane przez oferenta lub niezwykle korzystne warunki, do których ma on dostęp. W innych przypadkach po sprawdzeniu może się jednak okazać, że rażąco niski koszt wynika z tego, że oferta nie jest zgodna z obowiązującym krajowym, unijnym lub międzynarodowym prawem ochrony środowiska – na przykład z powodu pozyskania niektórych składników lub materiałów w sposób niezgodny z prawem.

W takich przypadkach instytucje zamawiające są **zobowiązane** do odrzucenia rażąco niskiej oferty¹⁰⁰.

---

⁹⁹ Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej Komisji Europejskiej zaleca co do zasady stosowanie społecznej stopy dyskontowej w wysokości 5% jako punktu odniesienia w państwach członkowskich objętych polityką spójności (w Bułgarii, w Chorwacji, na Cyprze, w Republice Czeskiej, w Estonii, w Grecji, na Węgrzech, na Łotwie, na Litwie, w Malcie, w Polsce, w Portugalii, w Rumunii, w Słowacji, w Słowenii) oraz w wysokości 3% w pozostałych państwach członkowskich (w Austrii, w Belgii, w Danii, w Finlandii, we Francji, w Niemczech, w Irlandii, we Włoszech, w Luksemburgu, w Niderlandach, w Hiszpanii, w Szwecji, w Zjednoczonym Królestwie).

¹⁰⁰ Artykuł 69 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE; art. 84 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE.

Rozdział 6 – Klauzule dotyczące realizacji zamówienia

Streszczenie

- Klauzule umowne mogą odnosić się do aspektów środowiskowych na etapie wykonania. Muszą być one powiązane z przedmiotem zamówienia i ogłoszone z wyprzedzeniem.
- Zamawiający może określić, że towary należy dostarczyć lub że usługi/roboty budowlane należy zrealizować w sposób minimalizujący wpływ na środowisko oraz że w ramach umowy efektywność środowiskowa może być powiązana z karami lub zachętami.
- Zgodność z klauzulami umownymi należy dokładnie monitorować przez cały etap realizacji, przy czym w umowie należy wyraźnie wskazać stronę odpowiedzialną za zgodność i sprawozdawczość. Aby zniechęcić do naruszania zobowiązań środowiskowych, w umowie należy przewidzieć odpowiednie sankcje.
- Podwykonawcy powinni również ponosić odpowiedzialność za aspekty środowiskowe wykonywanych przez nich robót budowlanych. Jeżeli wspólna odpowiedzialność ma zastosowanie do głównego wykonawcy, powinna rozciągać się ona na przestrzeganie obowiązujących praw ochrony środowiska. Jeżeli podwykonawca nie przestrzega tych praw, można zażądać jego zastąpienia.
- Klauzule dotyczące realizacji zamówienia nie mogą być wykorzystane do wprowadzenia wymogów środowiskowych, które stanowią istotną zmianę zamówienia w stosunku do oferty, tj. modyfikację niezgodną z prawem.

6.1. Zasady dotyczące klauzul umownych

Klauzule dotyczące realizacji zamówienia stosuje się do określenia sposobu, w jaki ma zostać wykonana umowa. Kwestie środowiskowe można włączyć do klauzul dotyczących realizacji zamówienia, pod warunkiem że zostały one opublikowane w zaproszeniu do ubiegania się o zamówienie lub dokumentach zamówienia oraz że są one powiązane z przedmiotem zamówienia¹⁰¹.

Wszelkie specjalne warunki środowiskowe należy określać wcześniej w celu zapewnienia, by przedsiębiorstwa były świadome wszystkich tych obowiązków i by miały możliwość

---

¹⁰¹ Artykuł 70 dyrektywy 2014/24/UE; art. 87 dyrektywy 2014/25/UE.

uwzględnienia ich w cenie przedstawionej w ofertach. Instytucja zamawiająca może postanowić, że wykonawca zostanie wykluczony z dalszego udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia, jeżeli nie wyrazi zgody na klauzule umowne. W przypadku wskazania takich obowiązkowych warunków ważne jest, by zastosować je do wszystkich oferentów w sposób określony w dokumentach zamówienia¹⁰².

W kontekście zielonych zamówień publicznych istotne znacznie mogą mieć modyfikacje, na przykład jeżeli zamawiający chce przestawić się na bardziej zrównoważony model produktu lub usługi po części poprzez udzielone zamówienie lub jeżeli istnieje rezerwa na dodatkowe płatności w przypadku ograniczenia odpadów lub poprawy efektywności energetycznej. Należy pamiętać, że w dyrektywach z 2014 r. określono szczególne zasady dotyczące modyfikacji umów po udzieleniu zamówienia, więc w stosownych wypadkach instytucje zamawiające powinny przewidzieć zmiany i odpowiednio opracować dokumenty¹⁰³.

Klauzule umowne mogą również obejmować określone zobowiązania, które podjęto w ramach procedury udzielania zamówień (np. dotyczące egzekwowania zgodności z poziomami efektywności środowiskowej podanymi w ofercie i poddanych ocenie w ramach kryteriów udzielenia zamówienia).

Jednym ze sposobów wprowadzania modyfikacji jest przedstawienie projektu zestawu warunków umownych, zawierającego działy obejmujące różne aspekty środowiskowe, których wystąpienia oczekuje się w trakcie wykonywania umowy, i umożliwienie oferentom zaproponowania odpowiednich poziomów wykonania w odniesieniu do każdego działu. Na przykład w przypadku umowy na świadczenie usług cateringowych warto odnieść się do kwestii zapewnienia zrównoważonej żywności ekologicznej, ograniczania liczby opakowań i ilości odpadów oraz korzystania z energo- i wodooszczędnych urządzeń i metod przygotowywania żywności. Można zwrócić się do oferentów o podjęcie zobowiązania do

Zrównoważone udzielanie zamówień na wyposażenie biurowe w Belgii

W 2013 r. miasto Gandawa zorganizowało przetarg dotyczący nowej czteroletniej umowy ramowej na papier i wyposażenie biurowe. W odniesieniu do wszystkich produktów w przetargu uwzględniono ekologiczne kryteria i specyfikacje techniczne. Klauzule dotyczące realizacji zamówienia obejmowały wymóg ograniczenia dostaw o 85% (z dostaw codziennych do realizowanych raz lub dwa razy w miesiącu). Dodatkowe punkty przyznano również za bardziej ekologiczne rozwiązania, których rezultatem było oferowanie w przetargach zrównoważonych możliwości w zakresie opakowań. Efektem zamówienia publicznego było ograniczenie emisji CO₂ spowodowane zmniejszeniem częstotliwości dostaw oraz nowymi możliwościami w zakresie opakowań.

„Prosty środek może mieć duży wpływ. Obecnie systematycznie stosujemy mniejszą częstotliwość dostaw w naszych zrównoważonych zamówieniach publicznych”. Aline De Tremerie, dyrektor departamentu ds. zrównoważonych zakupów

¹⁰² Wyrok w sprawie C-336/12 *Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser przeciwko Manova A/S* („Manova”) pkt 40 oraz w sprawie C-561/12 *Nordecon AS i Ramboll Eesti AS przeciwko Rahandusministeerium* („Nordecon”), pkt 37–38.

¹⁰³ Artykuł 72 dyrektywy 2014/24/UE; art. 89 dyrektywy 2014/25/UE. Modyfikacje umów są dozwolone między innymi w przypadku, gdy zostały przewidziane w pierwotnych dokumentach zamówienia w jasnych, precyzyjnych i jednoznacznych klauzulach przeglądowych, które nie zmieniają ogólnego charakteru zamówienia lub umowy ramowej.

zrealizowania określonych celów w ramach poszczególnych działów – stopień osiągnięcia tych celów zostanie następnie oceniony w ramach kryteriów udzielenia zamówienia, a kryteria te zostaną również włączone do treści ostatecznej umowy ze zwycięskim oferentem.

6.2. Klauzule dotyczące realizacji zamówienia w odniesieniu do dostawy towarów

Jeżeli chodzi o zamówienia na dostawy, klauzule środowiskowe można uwzględnić w warunkach dostawy. Wśród prostych sposobów na poprawę wpływu zamówienia na środowisko należy wymienić:

- zapewnienie dostarczenia odpowiedniej ilości produktu. Niejednokrotnie wiąże się to z koniecznością realizowania dostaw w ilościach hurtowych, ponieważ takie rozwiązanie jest bardziej przyjazne dla środowiska, biorąc pod uwagę mniejszy niekorzystny wpływ transportu na środowisko niż w przypadku częstszych dostaw niewielkiej ilości produktu. Ten sam cel można również osiągnąć, wyznaczając maksymalną liczbę dostaw w tygodniu lub w miesiącu;
- ustanowienie wymogu realizacji dostaw poza godzinami szczytu w celu ograniczenia wpływu dostaw na zagęszczenie ruchu do minimum;
- ustanowienie wymogu odbioru przez dostawcę wszelkiego rodzaju opakowań (oraz poddania ich recyklingowi lub ich ponownego wykorzystania) przywożonych wraz z produktem – ustanowienie takiego wymogu przynosi podwójną korzyść, ponieważ zapewnia możliwość zgromadzenia opakowań przed ich ponownym wykorzystaniem lub poddaniem ich recyklingowi i zachęca dostawcę do ograniczenia liczby zbędnych opakowań;
- ustanowienie wymogu regularnego zgłaszania emisji gazów cieplarnianych powstałych przy dostarczaniu produktu oraz przekazywania informacji na temat środków podejmowanych w celu ograniczenia ilości tych emisji w okresie obowiązywania umowy (ten ostatni wymóg nie ma zastosowania w przypadku jednorazowych zamówień na dostawy).

Jeżeli zamawiający włączył określone materiały bądź procesy lub metody produkcji do swojej specyfikacji, może je również uwzględnić w klauzulach umownych dotyczących zamówień na dostawy. Na przykład w przypadku zamówienia na produkty z papieru można by wskazać, czy produkty te będą „wolne od chloru pierwiastkowego lub wyprodukowane bez użycia chloru pierwiastkowego i związków chloru”.

Zamówienia na dostawy często obejmują pewne elementy usług lub robót budowlanych (np. usytuowanie, instalację lub obsługę techniczną), w odniesieniu do których stosowne mogą być klauzule wymienione poniżej.

6.3. Klauzule dotyczące realizacji zamówienia w przypadku realizacji robót budowlanych lub usług

Przykłady możliwych klauzul dotyczących wykonania zamówienia w przypadku umów dotyczących robót budowlanych lub usług obejmują:

Sposób wykonania usług lub robót budowlanych:

- stosowanie określonych środków zarządzania środowiskowego, w stosownych przypadkach zgodnie z systemem certyfikowanym przez osobę trzecią, takim jak EMAS lub ISO 14001;
- przekazywanie informacji na temat wszelkich kwestii dotyczących środowiska, które pojawiły się w trakcie realizacji zamówienia, oraz podejmowanie kroków w celu rozwiązania zaistniałych problemów – dotyczy to np. wycieków lub korzystania z substancji stwarzających zagrożenie;
- efektywne wykorzystywanie zasobów takich jak energia elektryczna i woda na placach budowy;
- korzystanie z dozowników w celu zapewnienia odpowiedniej ilości środków czyszczących itp.

Szkolenie pracowników wykonawcy:

- pracownicy muszą odbyć przeszkolenie odnośnie do wpływu ich pracy na środowisko oraz polityki środowiskowej prowadzonej przez instytucję, w której budynku wykonywać będą prace;
- kierowcy muszą odbyć szkolenia w zakresie ekologicznego stylu jazdy, aby ograniczyć poziom emisji i zaoszczędzić paliwo.

Transport produktów oraz narzędzi na miejsce:

- produkty należy dostarczyć na miejsce w postaci stężonej i rozcieńczać je na miejscu;
- produkty należy przewozić w pojemnikach lub opakowaniach przeznaczonych do ponownego wykorzystania;

Efektywność środowiskowa w klauzulach umownych w Toskanii

Zamówienie na usługi w zakresie sprzątnięcia udzielone przez Agencję Ochrony Środowiska Toskanii (ARPAT) zawierało klauzulę zobowiązującą zwycięskiego wykonawcę do wdrożenia nieformalnego systemu zarządzania środowiskowego w odniesieniu do świadczonej usługi. Wykonawca miał zrealizować trzy następujące kroki: 1) przeprowadzić wstępny przegląd środowiskowy usługi; 2) uruchomić program środowiskowy; 3) dopilnować, aby podjęto kroki w celu monitorowania programu.

Wykonawca miał obowiązek przedstawiania (co pół roku) danych dotyczących ilości wykorzystywanych produktów w celu zagwarantowania, że ilość stosowanych produktów co roku zmniejsza się o określony odsetek, przy jednoczesnym zapewnieniu – poprzez przeprowadzanie regularnych kontroli jakości – utrzymania odpowiedniej jakości usług. Wymagane było również szkolenie personelu w zakresie zrównoważonych metod czyszczenia.

- należy zadbać o redukcję emisji CO₂ lub innych gazów cieplarnianych związanych z transportem.

Utylizacja zużytych produktów lub opakowań:

- produkty lub opakowania powinny zostać wywiezione w celu ich ponownego wykorzystania lub poddania ich recyklingowi lub odpowiedniej utylizacji;
- należy wyznaczyć cele w zakresie ograniczania ilości odpadów wywożonych na składowiska.

6.4 Monitorowanie zgodności z umową

Ustanowienie klauzul umownych dotyczących ochrony środowiska można uznać za skuteczne wyłącznie w przypadku, gdy zapewni się odpowiednie monitorowanie zgodności z tymi klauzulami. Można zastosować różne formy monitorowania zgodności z umową:

- można żądać od dostawcy dostarczenia dowodów zgodności;
- instytucja zamawiająca może przeprowadzać kontrole na miejscu;
- można zlecić monitorowanie zgodności osobie trzeciej.

W umowie należy uwzględnić odpowiednie kary za nieprzestrzeganie umowy lub premie za dobre wyniki. Na przykład wiele instytucji zamawiających uwzględnia kluczowe wskaźniki skuteczności działania w umowach

– prawo wykonawcy do zażądania zapłaty można uzależnić od zapewnienia zgodności z tymi kluczowymi wskaźnikami. Ponieważ uzyskiwanie dobrych wyników w obszarze ochrony środowiska przyczynia się również do poprawy reputacji wykonawcy, zachęty w tym obszarze mogą mieć postać pozytywnej reklamy, dzięki której opinia publiczna i instytucje zamawiające dowiedzą się o osiągnięciach danego wykonawcy.

Monitorowanie zgodności z przepisami w zakresie redukcji emisji CO₂ na Łotwie

W ramach instrumentu finansowego związanego ze zmianą klimatu (CCFI) łotewskie Ministerstwo Środowiska rocznie przyznaje około 50 mln EUR na rzecz zrównoważonych projektów budowlanych. Dofinansowanie przyznawane jest na podstawie konkursu. Kandydaci mogą wybrać z listy kontrolnej kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych, aby na etapie oceny wniosku dotyczącego projektu otrzymać dodatkowe punkty. Kryteria te następnie stają się wiążące prawnie dla beneficjentów jako warunek dofinansowania. Wszystkie projekty finansowane w ramach CCFI są objęte okresem monitorowania przez pięć lat od dnia zakończenia ich realizacji. Jeśli monitorowanie projektu w pierwszym i drugim roku wykazuje niezgodność redukcji emisji CO₂ z ilością wskazaną we wniosku dotyczącym projektu i w umowie, beneficjent przedkłada plan mający na celu usunięcie niezgodności i realizuje ten plan ze środków własnych. Jeżeli niezgodność wyników projektu będzie w dalszym ciągu się utrzymywała, zasoby wydatkowane z CCFI na rzecz projektu mogą zostać uznane za niekwalifikowalne i podlegające zwrotowi.

Przy opracowywaniu kluczowych wskaźników skuteczności działania lub innych form monitorowania zgodności z zobowiązaniami w zakresie ochrony środowiska należy wziąć pod uwagę czas i zasoby potrzebne do wdrożenia tych środków w praktyce. Jeżeli istnieje ryzyko, że monitorowanie zgodności z rozbudowanym wykazem wskaźników będzie trudne, lepiej jest ustanowić mniejszą liczbę wskaźników, koncentrując się na tych z nich, które będą możliwe do zrealizowania. Kluczowe wskaźniki skuteczności działania powinny zawsze nakładać na wykonawcę zobowiązania wykraczające poza podstawowe zobowiązanie do zapewnienia zgodności z przepisami prawa ochrony środowiska lub zobowiązania, z których i tak musiałby się wywiązać.

6.4.1 Monitorowanie podwykonawców

Jeżeli zamówienie zawiera elementy podwykonawstwa, należy upewnić się, że wywiązywanie się z zobowiązań w obszarze zielonych zamówień publicznych jest egzekwowane na całej długości łańcucha dostaw oraz że odpowiedzialność w tym zakresie została precyzyjnie przypisana. W dyrektywach z 2014 r. przewidziano nowe możliwości sprawowania nadzoru nad zleceniami podwykonawstwa, w tym możliwość:

- nałożenia na głównego wykonawcę i wszelkich podwykonawców wspólnej odpowiedzialności za zapewnienie zgodności z zobowiązaniami w zakresie prawa ochrony środowiska, jeżeli taka możliwość została przewidziana w prawie krajowym¹⁰⁴; oraz
- wystąpienia z żądaniem zastąpienia podwykonawcy w przypadku braku możliwości zweryfikowania, czy podwykonawca wywiązuje się ze spoczywających na nim zobowiązań w zakresie ochrony środowiska¹⁰⁵.

Jeżeli chodzi o zamówienia na roboty budowlane i usługi realizowane w miejscu objętym bezpośrednim nadzorem instytucji zamawiającej, główny wykonawca musi przedstawić szczegółowe informacje na temat wszystkich podwykonawców i aktualizować te informacje w celu uwzględnienia wszelkich zmian¹⁰⁶.

---

¹⁰⁴ Artykuł 71 ust. 6 lit. a) dyrektywy 2014/24/UE; art. 87 ust. 6 lit. a) dyrektywy 2014/25/UE.

¹⁰⁵ Artykuł 71 ust. 6 lit. b) dyrektywy 2014/24/UE; art. 87 ust. 6 lit. b) dyrektywy 2014/25/UE.

¹⁰⁶ Artykuł 71 ust. 5 dyrektywy 2014/24/UE; art. 87 ust. 5 dyrektywy 2014/25/UE.

Rozdział 7 – Najważniejsze sektory dla zielonych zamówień publicznych

W niniejszej sekcji określono, w jaki sposób można stosować rozwiązania w zakresie zielonych zamówień publicznych w odniesieniu do czterech istotnych kategorii zamówień – zamówień na budynki biurowe, usługi gastronomiczne i cateringowe, pojazdy i produkty wykorzystujące energię. Sektory te wybrano zgodnie z kryteriami określonymi w rozdziale 1 – tj. biorąc pod uwagę ich wpływ na środowisko, znaczenie budżetowe, potencjalny wpływ na rynek oraz dostępność bardziej ekologicznych rozwiązań alternatywnych. Przedstawione podejścia opierają się na kryteriach UE dotyczących zielonych zamówień publicznych¹⁰⁷.

7.1 Budynki

Biorąc pod uwagę środowiskowe, gospodarcze i społeczne znaczenie tego sektora, wiele organów publicznych podejmuje zobowiązania dotyczące przejścia na bardziej zrównoważone budownictwo. Najistotniejsze czynniki wpływu na środowisko związane są z wykorzystywaniem budynków, a szczególnie ze zużyciem energii. Inne ważne czynniki, które należy uwzględnić, to materiały wykorzystane w budowie, jakość powietrza wewnątrz budynku, zużycie wody, wpływ na ruch drogowy lub użytkowanie gruntów, a także wytwarzanie odpadów w trakcie robót budowlanych.

Budynki są wysoce złożonymi systemami, składającymi się z licznych części składowych, które wszystkie wpływają na ogólną wydajność konstrukcji. Celem metodyki w zakresie zielonych zamówień publicznych zazwyczaj jest uwzględnienie zarówno ogólnego wpływu budynku, jak i aspektów środowiskowych poszczególnych elementów. Aby uzyskać całościową ocenę sytuacji, bardzo przydatne może być wykorzystanie specjalnego narzędzia do oceny wpływu na środowisko¹⁰⁸.

7.1.1. Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

Kryteria UE dotyczące zielonych zamówień publicznych odnoszą się w szczególności do budynków biurowych (w przypadku elementów budowlanych takich jak izolacja i osprzęt obowiązują dodatkowe kryteria) i obejmują następujące aspekty:

Zrównoważony nowy szpital w Wiedniu

Roboty związane z budową nowego wiedeńskiego Szpitala Północnego będą prowadzone zgodnie z Kartą na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, która ma zastosowanie na każdym etapie postępowania o udzielenie zamówienia i budowy, a także służy monitorowaniu charakterystyki energetycznej po ukończeniu robót budowlanych. W karcie tej określono ambitne warunki, w tym odnoszące się do ogólnego zapotrzebowania na energię, ochrony środowiska na miejscu, jakości powietrza wewnątrz budynku, dostępności, elastyczności korzystania, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz odpadów i hałasu podczas robót budowlanych.

¹⁰⁷ http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm

¹⁰⁸ Przykłady takich narzędzi to LEED, BREEAM i klima:aktiv. Dalsze informacje na temat korzystania z narzędzi do oceny wpływu na środowisko w zamówieniach dotyczących prac remontowych są dostępne na stronie <http://www.sci-network.eu>

- uwzględnienie kryteriów kwalifikacji kierowników projektów, architektów i inżynierów bazujących na doświadczeniu w projektowaniu budownictwa zrównoważonego oraz kryteriów dla wykonawców w zakresie wdrażania udoskonalonych projektów i specyfikacji;
- ustanowienie minimalnych standardów w zakresie charakterystyki energetycznej budynków, które będą bardziej rygorystyczne niż wymogi określone w dyrektywie w sprawie charakterystyki energetycznej budynków¹⁰⁹;
- uwzględnienie środków przyczyniających się do osiągnięcia dobrych wyników na poszczególnych etapach procedury udzielania zamówień i zapewniających utrzymanie tych wyników. W tym kontekście należy rozważyć możliwość przyznania dodatkowych punktów w ramach procedury udzielania zamówienia za uzyskanie wyników wykraczających poza wyznaczone minimum;
- wzięcie pod uwagę kryteriów zapewniających możliwość ograniczenia wpływu na środowisko nieodzownie wiążącego się z wykorzystaniem materiałów oraz kryteriów w zakresie zużycia zasobów przy wskazywaniu materiałów (kryteria te mogą opierać się na wynikach oceny cyklu życia);
- preferencyjne traktowanie projektów, w których przewidziane są systemy energii odnawialnej;
- przykładanie wagi do jakości powietrza wewnątrz budynku, światła naturalnego, optymalnej temperatury w trakcie pracy i właściwej wentylacji;
- ustanowienie obowiązku korzystania z wyposażenia sprzyjającego oszczędzaniu wody (w odniesieniu do armatury sanitarnej i w odniesieniu do toalet oraz pisuarów ustanowiono odrębne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych); instalowanie przez podmioty zarządzające obiektami i podmioty korzystające z obiektów fizycznych i elektronicznych systemów sprzyjających ustawicznemu ograniczaniu zużycia energii, zużycia wody i generowania odpadów;
- uwzględnienie klauzul umownych dotyczących instalacji systemów zarządzania energią, odpadami i materiałami oraz oddawania tych systemów do eksploatacji, a także klauzul umownych dotyczących monitorowania jakości powietrza w pomieszczeniach;
- powierzenie wykonawcom w ramach umowy odpowiedzialności za szkolenie użytkowników budynku w zakresie zrównoważonego korzystania z energii oraz – w przypadku gdy spoczywają na nich określone obowiązki w tym zakresie – za

---

¹⁰⁹ Zgodnie z dyrektywą 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) pewne minimalne standardy w zakresie charakterystyki energetycznej budynków stały się obowiązkowe dla wszystkich nowych projektów budowlanych i projektów ważniejszych renowacji od 2013 r.

monitorowanie charakterystyki energetycznej budynku i zarządzanie tą charakterystyką przez kilka lat po zakończeniu budowy.

7.2. Usługi gastronomiczne i cateringowe

Co roku sektor publiczny jest odpowiedzialny za zorganizowanie dużej ilości żywności i napojów na potrzeby szkół, szpitali lub więzień, stołówek dla pracowników lub obsługi gastronomicznej posiedzeń i imprez. Rolnictwo stanowi istotny element europejskiej gospodarki, przy czym pozostawia również wyraźny ślad środowiskowy – w postaci emisji gazów cieplarnianych, degradacji gleb i wód, wpływu na różnorodność biologiczną i przyczyniania się do powstawania odpadów. Transport, pakowanie i składowanie produktów spożywczych w istotny sposób wzmacnia ten ślad.

Wielu konsumentów skłania się ku stosowaniu bardziej zrównoważonych wariantów przy kupowaniu żywności, a podmioty sektora publicznego nie są w tym przypadku wyjątkiem. Produkcja ekologiczna, wybór bardziej zrównoważonych rozwiązań alternatywnych oraz ograniczanie odpadów spożywczych i opakowaniowych może przynieść wymierne skutki. Na przykład szacuje się, że odpady spożywcze są odpowiedzialne za powstawanie co najmniej 170 mln ton CO₂ każdego roku – odpowiada to emisjom generowanym przez państwo o wielkości zbliżonej do Rumunii lub Niderlandów¹¹⁰.

Zrównoważona żywność w Malmö, Szwecja

Celem Malmö jest serwowanie przez podmioty publiczne świadczące usługi cateringowe posiłków w 100% złożonych z żywności pochodzenia organicznego do 2020 r. W ramach zamówienia pilotażowego dla szkoły Djupadal określono kilka wymogów, takich jak: włączenie wyrobów ekologicznych do asortymentu produktów oraz realizowanie dostaw raz w tygodniu pojazdami spełniającymi kryteria w zakresie zrównoważonego transportu miejskiego. Do końca okresu pilotażowego 97% żywności podawanej w stołówce było żywnością ekologiczną. Wpływ na budżet został zminimalizowany poprzez przejście z produktów mięsnych na warzywa sezonowe.

7.2.1. Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

¹¹⁰ Źródło: Komisja Europejska (2010) *Preparatory Study on Food Waste Across the EU-27*. dokument dostępny pod adresem: http://ec.europa.eu/environment/archives/eusssd/pdf/bio_foodwaste_report.pdf

- Określenie minimalnego odsetka żywności, który musi być wytwarzany ekologicznie¹¹¹. Przyznanie dodatkowych punktów na etapie udzielenia zamówienia za odsetek przekraczający wymóg minimalny.
- Określenie minimalnego odsetka sezonowych owoców i warzyw lub przyznanie dodatkowych punktów za wykorzystanie sezonowych owoców i warzyw.
- Wprowadzenie klauzul umownych dotyczących minimalizowania odpadów spożywczych i odpadów w postaci opakowań po żywności.
- Stosowanie kryteriów kwalifikacji do zakładów żywienia w oparciu o zastosowane odpowiednie środki zarządzania środowiskowego, takie jak szkolenie pracowników.

Żywność ekologiczna we francuskich szkołach

Miasto Lens przyjęło wymóg, zgodnie z którym 20% żywności wydawanej w ramach usług cateringowych świadczonych w szkołach musi być żywnością ekologiczną. Taka żywność musi posiadać certyfikat produktu ekologicznego. Usługodawcy są zobowiązani do zapewnienia identyfikowalności żywności oraz do zawarcia w umowach klauzul zapewniających możliwość nałożenia grzywien z tytułu nieprzekazania informacji na temat metod produkcji oraz identyfikowalności produktu pomimo wystąpienia przez klienta ze stosownym żądaniem w tym zakresie. Opisana oferta wywarła korzystny wpływ na zdrowie ludzkie i zdrowie środowiskowe, przyczyniła się do promowania żywności ekologicznej oraz zwiększyła popyt na taką żywność.

Uwaga: nowe kryteria UE dotyczące zielonych zamówień publicznych w obszarze usług gastronomicznych i cateringowych mają zostać opublikowane w 2016 r.

7.3. Pojazdy transportu drogowego

¹¹¹ Jeśli produkt spożywczy ma zostać wprowadzony do obrotu w UE jako produkt ekologiczny, musi spełniać określone wymogi i posiadać certyfikat zatwierdzonego organu kontroli. Wymogi te zostały określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych.

Sektor transportu odpowiada za około 25% emisji gazów cieplarnianych w UE, przy czym większość tych emisji generuje sektor transportu drogowego¹¹². Choć pojazdy stają się coraz bardziej paliwooszczędne i coraz czystsze, wielkość transportu stale się zwiększa, a jego wpływ na zanieczyszczenie powietrza i innego rodzaju negatywne oddziaływanie stanowi poważny problem w wielu częściach Europy. Istnieje wiele

sposobów ograniczenia wpływu posiadania i użytkowania pojazdów na środowisko, począwszy od korzystania z pojazdów elektrycznych i pojazdów zasilanych paliwami alternatywnymi, a skończywszy na wspólnym użytkowaniu samochodów oraz zachęcaniu do korzystania z innych rodzajów transportu.

Zastosowanie opisanych rozwiązań alternatywnych może przynieść istotne oszczędności kosztów dzięki poprawie efektywności paliwowej, zwiększeniu wpływów podatkowych oraz korzystnemu wpływowi na stan zdrowia. Poza zarządzaniem flotami samochodów sektor publiczny jest również odpowiedzialny za zarządzanie dużą liczbą autobusów, pojazdów uprzywilejowanych i śmieciarek – dla pojazdów należących do tych kategorii opracowano specjalną metodykę w zakresie zielonych zamówień publicznych.

7.3.1. Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

Pojazdy ekologiczne w Słowenii

Słoweńska Agencja Zamówień Publicznych opublikowała ofertę dotyczącą pojazdów transportu drogowego, w której wskazała, że wszystkie pojazdy muszą spełniać najnowsze normy emisji zanieczyszczeń Euro lub równoważne normy i nie mogą generować emisji CO₂ w ilości przekraczającej określone maksymalne poziomy. W kryteriach udzielenia zamówienia położono istotny nacisk na operacyjny rachunek kosztów cyklu życia. Dzięki zastosowaniu podejścia bazującego na rachunku kosztów cyklu życia i dzięki przygotowaniu specyfikacji zgodnie z tym rachunkiem wykonawcy przedstawili oferty dotyczące pojazdów generujących mniejsze ilości emisji CO₂. Skala ograniczenia emisji CO₂ wahała się od 3 g/km do 45 g/km na pojazd, w zależności od partii zamówienia.

Ekologiczne usługi przewozów autobusowych w Reading

W 2012 r. rada gminy Reading przeprowadziła postępowanie o udzielenie zamówienia na świadczenie usług przewozów autobusowych. W skierowanym do podmiotów gospodarczych zaproszeniu do składania ofert w ramach zamówienia na świadczenie usług określono zbiór kryteriów punktacji promujący korzystanie z innowacyjnych rozwiązań, w tym stosowanie doskonalszych systemów emisji. Kryteriom udzielenia zamówienia przypisano następujące wagi: 75% – jakość, 25% – cena. Najnowsze normy emisji zanieczyszczeń Euro, kwestie środowiskowe oraz kwestie związane z innowacjami obejmowały 8,6% łącznej liczby możliwych do uzyskania punktów przyznawanych za jakość. Zwycięski oferent świadczy obecnie usługi przewozów autobusowych w Reading – nazwa przedsiębiorstwa została zmieniona na *greenwave* – korzystając z autobusów napędzanych sprężonym gazem ziemnym, tj. biometanem nabywanym od dostawców z sektora rolnictwa. Poziom emisji NO_x wytwarzanych przez autobusy napędzane biometanem jest o 30%–50% niższy niż poziom emisji NO_x wytwarzanych przez porównywalnej klasy autobusy z silnikiem Diesla spełniające normę Euro V, przy czym autobusy napędzane biometanem są cichsze.

„Zamówienie zostało udzielone przedsiębiorstwu, [które] przedstawiło ofertę najkorzystniejszą pod względem ekonomicznym, tj. zobowiązało się świadczyć usługi przewozów autobusowych, korzystając z autobusów napędzanych sprężonym gazem ziemnym” stwierdził Stephen Wise, członek rady gminy Reading.

¹¹² Źródło: http://ec.europa.eu/clima/policies/transport/index_en.htm

- Dokonanie przeglądu potrzeb floty pojazdów, aby ustalić, czy można ograniczyć liczbę lub wielkość pojazdów, oraz aby zaplanować wymianę starszych pojazdów silnie zanieczyszczających środowisko.
- Zidentyfikowanie pojazdów generujących możliwie jak najmniejszą ilość emisji CO₂ w ramach danej klasy i danej kategorii wielkości¹¹³, a także pojazdów, które spełniają najnowsze normy Euro dotyczące emisji cząstek stałych i NOx.
- Zachęcanie do korzystania z pojazdów napędzanych paliwem alternatywnym oraz z pojazdów elektrycznych lub hybrydowych.
- Ograniczanie zużycia paliwa dzięki ekologicznemu stylowi jazdy, korzystaniu z systemów monitorowania ciśnienia w oponach i sygnalizatorów zmiany biegów, a także stosowaniu smarów o niskiej lepkości i opon o niskich oporach toczenia.
- Pozyskiwanie pojazdów wyposażonych w systemy klimatyzacji wykorzystujące chłodziwo o niskim współczynniku ocieplenia globalnego.
- Pozyskiwanie przyjaznych dla środowiska opon oraz zregenerowanych olejów smarnych oraz zapewnianie prawidłowego gromadzenia zużytych olejów smarnych i opon i zarządzania nimi.
- Korzystanie z rachunku kosztów cyklu życia obejmującego koszty ekologicznych efektów zewnętrznych, aby porównać te koszty z rzeczywistymi kosztami użytkowania różnych pojazdów¹¹⁴.

7.4. Produkty wykorzystujące energię

¹¹³ Informacje na temat emisji CO₂ generowanych przez dostępne modele pojazdów można uzyskać, korzystając z portalu poświęconego czystym ekologicznie pojazdom (ang. *Clean Vehicle Portal*) (www.cleanvehicle.eu).

¹¹⁴ W dyrektywie w sprawie czystych ekologicznie pojazdów (2009/33/WE) przedstawiono metodę przypisywania kosztów ekologicznym efektom zewnętrznym (emisjom) przy zakupie pojazdów. Instytucje zamawiające mogą uwzględniać te koszty lub czynniki, o ile ich wartość nie będzie przekraczała dwukrotności wartości ustanowionej w załączniku do dyrektywy.

Większość organów publicznych organizuje przetargi na dostawy komputerów, drukarek, elementów oświetlenia oraz produktów wykorzystujących energię. Wiele organów publicznych jest również odpowiedzialnych za zakup bardziej specjalistycznego wyposażenia, np. sprzętu medycznego. Sprzęt elektroniczny i elektryczny pozostawia silny ślad środowiskowy z uwagi na surowce wykorzystane do jego wytworzenia oraz zużywaną przez niego energię, a także kwestie związane z jego utylizacją pod koniec cyklu życia. W miarę zwiększania się liczby i różnorodności takich urządzeń wzrasta również znaczenie odpowiedniego kontrolowania kosztów związanych z tymi produktami oraz wywieranego przez nie wpływu na środowisko.

Na szczęście zielone zamówienia publiczne przynoszą rzeczywiste korzyści w tym obszarze; dostępnych jest również szereg produktów przyjaznych dla środowiska: począwszy od ultrawydajnego sprzętu informatycznego po diody elektroluminescencyjne lub innego rodzaju elementy oświetlenia o niskim zapotrzebowaniu na energię. Korzystanie z tych rozwiązań coraz częściej nie odbija się niekorzystnie na doświadczeniach użytkownika i pozwala uzyskać oszczędności w ramach cyklu życia odpowiednich produktów.

Za sprawą wejścia w życie dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej w 2012 r. wprowadzono szereg obowiązkowych wymogów, które instytucje rządowe na szczeblu centralnym muszą stosować przy zakupie produktów wykorzystujących energię¹¹⁵. Wymogi te są włączane do kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych dla odpowiednich grup produktów w miarę ich aktualizowania.

Energooszczędne towary elektryczne w Austrii

Austriacka Federalna Agencja Zamówień Publicznych zorganizowała przetarg na brązowe i białe towary elektryczne o wartości 3,75 mln EUR w ramach zamówienia obejmującego okres 24 miesięcy z możliwością jego przedłużenia o 12 miesięcy. Kryteria przetargowe opracowano na podstawie:

- unijnych przepisów w zakresie ekoprojektu i etykietowania energetycznego;
- kryteriów ustanowionych w austriackim planie działania na rzecz zrównoważonych zamówień publicznych oraz wymogów dotyczących oznakowania ekologicznego;
- badania rynku pod kątem odpowiednich produktów.

W porównaniu z poprzednim przetargiem udzielenie zamówienia doprowadziło do obniżenia poziomu emisji CO₂ o 20%, dzięki czemu uzyskano oszczędności w wysokości 124 ton oraz ograniczono ilość zużywanej energii o 20%.

„Dzięki zapoznaniu się z najlepszymi standardami przy opracowywaniu naszych kryteriów udało nam się udoskonalić nasze wcześniejsze postępowanie przetargowe służące zagwarantowaniu niskiego poziomu emisji CO₂ generowanych przez produkty”. Johannes Naimer, Federalna Agencja Zamówień Publicznych

¹¹⁵ Dyrektywa 2012/27/EU w sprawie efektywności energetycznej. W załączniku III do dyrektywy określono środki, jakie instytucje administracji centralnej muszą podjąć przy zakupie produktów, usług i budynków, a także środki, jakie pozostałe organy publiczne mogą dobrowolnie zastosować przy zakupie produktów, usług i budynków.

7.4.1. Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

W odniesieniu do sprzętu informatycznego i sprzętu do zobrazowywania

- Upewnienie się, że kupowany sprzęt należy do najwyższej klasy efektywności energetycznej dostępnej dla danej kategorii produktu¹¹⁶.
- Nabywanie energooszczędnych produktów, które są odpowiednio przystosowane do ponownego użycia i recyklingu (np. produktów łatwych do demontażu).
- Wyznaczenie minimalnych wymogów w zakresie trwałości produktu, części zamiennych i gwarancji lub przyznawanie większej liczby punktów produktom charakteryzującym się większą trwałością / objętych bardziej kompleksową gwarancją.
- Ograniczenie poziomów substancji stwarzających zagrożenie w urządzeniach elektronicznych i elektrycznych.
- Ustanowienie wymogu, zgodnie z którym instrukcja użytkownika i domyślne ustawienia urządzenia będącego przedmiotem zamówienia muszą zapewniać możliwość maksymalnego wykorzystania jego potencjału w zakresie efektywności energetycznej.

W odniesieniu do oświetlenia

- Upewnienie się na etapie projektu, że nowa instalacja oświetleniowa cechuje się niską gęstością mocy, ale jednocześnie spełnia wymogi w zakresie widoczności (tj. poziom oświetlenia jest odpowiednio dostosowany do charakteru działań, jakie mają być prowadzone na danym obszarze).
- Dokonanie zakupu lamp zastępczych o wysokiej skuteczności.
- Korzystanie z systemów regulacji oświetlenia, aby dodatkowo zmniejszyć zużycie energii, oraz zachęcanie do korzystania z przyciemnianych stateczników w przypadkach, w których jest to możliwe.

Energooszczędne oświetlenie uliczne w Chorwacji

Gmina Župa Dubrovačka wszczęła otwartą procedurę udzielenia zamówienia na zastąpienie istniejącego, nieefektywnego oświetlenia ulicznego nowym oświetleniem. Zgodnie ze specyfikacją techniczną zamówienia przedmiotem oferty miało być oświetlenie wykorzystujące diody elektroluminescencyjne, przy czym oferta musiała obejmować kryteria zapewniające zgodność z odpowiednimi wymogami środowiskowymi i technicznymi. Dzięki przeprowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia ilość emisji CO₂ zmniejszyła się o 36% w skali roku, przy czym przewiduje się, że do końca swojego cyklu życia wynoszącego 25 lat produkt przyniesie oszczędności w wysokości 900 ton CO₂.

¹¹⁶ Zgodnie z wymogiem przewidzianym w przepisach dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej instytucje administracji centralnej są zobowiązane do zakupu sprzętu należącego do najwyższej klasy efektywności energetycznej w przypadku zamówień o wartości przekraczającej próg, od którego zastosowanie mają dyrektywy w sprawie zamówień publicznych. Wymogi te mają zastosowanie, o ile są zgodne z kryteriami opłacalności, wykonalności ekonomicznej, bardziej zrównoważonego charakteru, przydatności technicznej, a także wystarczającej konkurencji.

- Upewnienie się na etapie montażu, że system działa w prawidłowy, energooszczędny sposób.
- Wybieranie lamp o niskiej zawartości rtęci.
- Ponowne wykorzystywanie lub odzyskiwanie odpadów montażowych.

Załącznik – Istotne prawodawstwo i strategie polityczne

Dyrektywy i strategie polityczne UE

Prawodawstwo / strategia polityczna	Istotność
Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej	Stanowi podstawę dla unijnych przepisów w obszarze zamówień publicznych i ustanawia podstawowe zasady.
Dyrektywa 2014/24/UE w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE	Dyrektywa regulująca udzielanie zamówień w sektorze publicznym
Dyrektywa 2014/25/UE w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE	Dyrektywa regulująca udzielanie zamówień w sektorze użyteczności publicznej
Dyrektywa 2014/23/UE w sprawie udzielania koncesji	Dyrektywa w sprawie koncesji (dotyczy zarówno sektora publicznego, jak i sektora użyteczności publicznej)
Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, COM(2010) 2020	Strategia UE, w której wyznaczono konkretne cele do osiągnięcia do 2020 r. Zielone zamówienia publiczne zostały wskazane jako jeden ze środków zapewniających możliwość osiągnięcia zrównoważonego wzrostu w inicjatywach Unia innowacji, Europa efektywnie korzystająca z zasobów oraz Energia 2020 .
Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska COM(2008) 400	Dokument ten zawiera wytyczne dotyczące sposobu ograniczania oddziaływania konsumpcji sektora publicznego na środowisko naturalne oraz wykorzystania zielonych zamówień publicznych do pobudzania innowacji w zakresie technologii, produktów i usług środowiskowych.
Dokument roboczy służb Komisji towarzyszący komunikatowi COM(2008) 400, SEC(2008) 2126.	Dokument ten zawiera przydatne wytyczne dla organów publicznych dotyczące definicji i weryfikacji kryteriów środowiskowych, narzędzi pobudzających korzystanie z zielonych zamówień publicznych oraz przykłady w odniesieniu do pewnych grup produktów. Zawiera również wytyczne prawne i operacyjne.
Zamknięcie obiegu – plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, COM(2015) 614 final.	W przedmiotowym planie działania zielone zamówienia publiczne zostały wskazane jako kluczowy element gospodarki o obiegu zamkniętym; w planie działania zwrócono również uwagę na konieczność odniesienia się do kwestii takich jak trwałość i możliwość naprawy w kryteriach dotyczących zielonych zamówień publicznych oraz na konieczność zapewnienia wsparcia na rzecz wdrażania zielonych zamówień publicznych przez Komisję.

Zamówienia przedkomercyjne: wspieranie innowacyjności w celu zapewnienia trwałości i wysokiej jakości usług publicznych w Europie, COM(2007) 799.	W komunikacie przedstawiono metodykę przeprowadzania zamówień na usługi w zakresie badań i rozwoju, które są wyłączone z zakresu obowiązywania dyrektyw.

Wymogi sektorowe i inne stosowne przepisy

Prawodawstwo / strategia polityczna	Istotność
Dyrektywa 2012/27/EU w sprawie efektywności energetycznej	Zgodnie z dyrektywą w sprawie efektywności energetycznej instytucje administracji centralnej zostały zobowiązane do nabywania wyłącznie wysoce energooszczędnych produktów, usług i budynków. W załączniku III do tej dyrektywy przedstawiono podejście, jakie należy stosować w odniesieniu do poszczególnych sektorów produktów/usług.
Dyrektywa 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego	W dyrektywie w sprawie ekologicznie czystych pojazdów określono obowiązkowe wymogi zielonych zamówień publicznych dotyczące pojazdów transportu drogowego, emisji i zużycia energii.
Rozporządzenie nr 106/2008 w sprawie unijnego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych	W rozporządzeniu w sprawie Energy Star określono obowiązkowe wymogi zielonych zamówień publicznych dotyczące zakupów urządzeń biurowych.
Dyrektywa 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków	Dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków zawiera wskaźniki i progi w zakresie efektywnego energetycznie budownictwa, w tym przyszłe obowiązkowe wymogi dotyczące budynków o niemal zerowym zużyciu energii.
Dyrektywa 2010/30/UE w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią	W dyrektywie w sprawie etykiet efektywności energetycznej ustanowiono wymóg, zgodnie z którym niektóre kategorie produktów (np. klimatyzatory, zmywarki do naczyń, lampy) muszą zostać oznakowane etykietą przypisującą je do jednej ze znormalizowanych klas efektywności energetycznej. Klasy te są obecnie objęte przeglądem zapoczątkowanym na wniosek Komisji.
Rozporządzenie nr 66/2010 w sprawie oznakowania ekologicznego UE	Kryteria oznakowania ekologicznego UE i kryteria UE dotyczące zielonych zamówień publicznych zharmonizowano w zakresie, w jakim było to możliwe.
Dyrektywa 2009/125/WE ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią (wersja przekształcona)	Dyrektywa w sprawie ekoprojektu zawiera główne ramy WE dotyczące opracowywania kryteriów środowiskowych dla produktów związanych z energią.
Rozporządzenie nr 1221/2009 w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS)	W rozporządzeniu EMAS podano przykłady sposobów uwzględniania EMAS w zamówieniach publicznych.
Rozporządzenie nr 995/2010	Rozporządzenie w sprawie drewna stanowi ramy

ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna	zapewniania legalności drewna dostępnego na rynku UE.
Dyrektywa 2012/19/UE w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE)	W dyrektywie przewiduje się selektywną zbiórkę, przetwarzanie i odzyskiwanie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz ustanawia się właściwe wymogi w zakresie projektu.
Dyrektywa 2011/65/UE w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym	W dyrektywie ustanowiono wymagania dla producentów, importerów i dystrybutorów sprzętu elektrycznego i elektronicznego dotyczące substancji niebezpiecznych wyszczególnionych w dyrektywie oraz przepisy w zakresie oznakowania CE.
Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)	Wytwórcy są zobowiązani do rejestrowania w centralnej bazie danych szczegółów dotyczących właściwości ich substancji chemicznych oraz informacji dotyczących bezpieczeństwa.
Dyrektywa 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych	W dyrektywie tej określono obowiązkowe cele krajowe w odniesieniu do udziału energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych, przepisy dotyczące gwarancji pochodzenia i kryteria zrównoważonego rozwoju dotyczące biopaliw i biopłynów.
Dyrektywa 2008/98/WE w sprawie odpadów (dyrektywa ramowa w sprawie odpadów)	W dyrektywie tej określono podstawowe pojęcia i definicje związane z gospodarowaniem odpadami i ustanowiono zasady gospodarowania odpadami, takie jak zasada „zanieczyszczający płaci” i hierarchia postępowania z odpadami.

JAK OTRZYMAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:

jeden egzemplarz: za pośrednictwem EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
więcej niż jeden egzemplarz lub plakaty/mapy: w przedstawicielstwach Unii Europejskiej (http://ec.europa.eu/represent_pl.htm); w przedstawicielstwach w państwach trzecich (http://eeas.europa.eu/delegations/index_pl.htm); nawiązując kontakt z serwisem Europe Direct (http://europa.eu/contact/index_pl.htm) lub dzwoniąc pod numer 00 800 6 7 8 9 10 11 (bezpłatny numer telefonu z dowolnego miejsca w UE) (*).

(*) Informacje są udzielane nieodpłatnie; podobnie większość połączeń jest bezpłatna (choć korzystanie z usług niektórych operatorów lub wykonywanie połączeń z budek telefonicznych lub hoteli może wiązać się z koniecznością uiszczenia opłaty).

Publikacje płatne:

za pośrednictwem EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);

Płatne subskrypcje:

za pośrednictwem jednego z agentów sprzedaży Urzędu Publikacji Unii Europejskiej (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).